

Химичната сватба
на
Християн
Розенкройц

описана от
Йохан Валентин Андре

Христиан Розенкройц

ХИМИЧНАТА СВАТБА НА ХРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ

година 1459

описана чрез

Йохан Валентин Андре

Адаптирана на новонемски от

д-р Валтер Вебер

Превод от немски:

Нели Спиридонова-Хорински

Разкрити мистерии скоро повяхват.
Осквернена умира духовната им мощ.
Затуй не хвърляй перли на свинете
и не постилай рози пред осела.

А^б
*Издателско
Ателие*
София, 2015

© Нели Спиридонова-Хорински, преводач
© Христо Маринов, технически редактор
© Издателско ателие А^б

Straßburg/

SIMPLEX SPES

PRUDENTIA FIRMA.

Gedruckt bey Conrad Scher/

Im Jahr/ M. DC. XVI.

Външната корица на изданието от 1616 година

Съдържание

Вместо въведение от д-р Рудолф Щайнер	9
Думи на Рудолф Щайнер	13
За превода от д-р В. Вебер	15

Химичната сватба на Християн Розенкройц от Йохан Валентин Андре

Първи ден	17
Втори ден	25
Трети ден	41
Четвърти ден	67
Пети ден	84
Шести ден	94
Седми ден	109

Химичната сватба на Християн Розенкройц Статия от д-р Рудолф Щайнер

Първи ден	123
Втори ден	135
Трети ден	142
Четвърти ден	150
Пети ден	155
Шести ден	156
Седми ден	158

**Статии към «Химичната сватба
на Християн Розенкойц»**
от д-р Валтер Вебер

Духовнонаучно разглеждане на «Химична сватба на Християн Розенкойц»	171
Притурка	197
По-нова литература относно розенкойцерското течение	203
Рудолф Щайнер и «Химична сватба на Християн Розенкойц»	217
Литература	224

Вместо въведение

Из лекционния цикъл «Духовни същества
и техните въздействия»*

от Рудолф Щайнер

В последно време подробно се занимавах с едно значително начинание, започнало в началото на 17-ти век, но не успяло да се осъществи в целия си обхват. Това беше тогава, когато написах статията си за «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.» «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.» е написана в началото на 17-ти век. През 1603 г. хората вече са могли да я четат, а през 1616 г. тя е била издадена. Писателят се нарича Валентин Андре. Но Йохан Валентин Андре е написал и други книги – така наречената «Fama fraternitatis» и «Confessio» както и «Обща реформация на целия свят». Забележителни произведения, за които хората много са гадаели, но най-често са произнасяли неправилни мнения. Относно тези произведения днес искам само да загатна, че въпреки първоначалното впечатление, което създават, че се касае за сатира, те носят в себе си велик импулс, импулсът да се продължи и задълбочи изучаването на природата в посока на духовното – би могло да се каже: Да се задълбочи духовното познание на природата до тази точка, където чрез едно такова дълбоко обхващане на природните закони да се открият и законите на социалния човешки живот и на човешките взаимоотношения.

В тази област на хората ще им бъде особено трудно да различават майя, илюзията от действителността. Мотивите, които често приписваме на нашите действия или на другите, не са истинските. Хората ги боли, че това е така, но – аз често съм разглеждал този факт – те не са истинските.

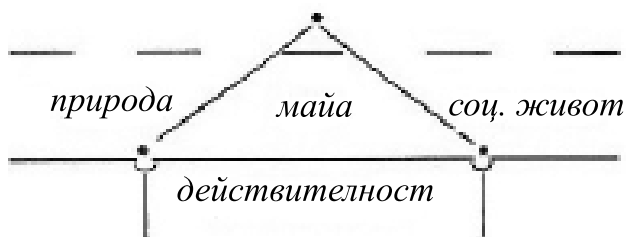
И постовете, които хората заемат във външния социален

* Събр. съч. 177, първи том, «Духовните основи на външния свят. Падането на духовете на мрака».

живот, също не са истинските. В повечето случаи вътрешният човек е съвсем различен от външния човек в социалните взаимоотношения или от представата, която самият той има за себе си. Как силно вярват хората, че когато вършат нещо, ги движи този или онзи мотив! Някои мислят, че ги движат напълно безкористни мотиви, докато истинските им мотиви не са нищо друго освен брутален егоизъм. Но те не знаят това, защото човек живее в майя, в илюзия относно самия себе си и относно своите социални взаимоотношения. А да се достигне до истината също и в тази област е възможно само ако човек проникне дълбоко в същността на действителните взаимовръзки.

Между другото и Йохан Валентин Андре е един от хората, които са искали да проникнат в дълбочината на тези взаимовръзки. Йохан Валентин Андре се е стремил да погледне в самата действителност, да се издигне над майя, над илюзията. Но той не е бил така повърхностен да вярва, че това може да се постигне с всички тиради, с които днешните «дълбоки» педагози и подобните на тях искат да реформират света. На него му е било ясно, че човек трябва най-напред да хвърли поглед дълбоко във взаимовръзките на природата, за да може да открие Духа. Тогава могат да се намерят и връзките, с които човекът е свързан в действителност с духовното и чак тогава може да се узнае кои истински социални закони са необходими на хората. Не може да се говори за социалните взаимовръзки, когато човек е природоизпитател и мислител в днешен смисъл. Защото там човекът се намира на повърхността на природата и на повърхността на социалния живот. Йохан Валентин Андре търси дълбочината в природата и дълбочината в социалния живот, там те имат един извор. В действителност е така, че ако тук е границата между майя и действителността (виж рис.), от едната страна имаме прозорче да погледнем природата и от другата страна имаме прозорче към социалния живот. И чак когато се погледне надълбоко, се вижда, че там, отзад, те се срещат. Но хората няма да дойдат до това разбиране; те ще останат при наблюдението на няколко природни закони върху повърхността

и от своята лекомисленост ще говорят въз основа на усещанията си всичко възможно за социалния живот. Тогава човекът не може да стане познавач на целостта, както се е стремял Йохан Валентин Андре. Тогава най-много – извинете ме, но нещата трябва да се назоват понякога с истинските им имена – човек да стане един Удроу Уилсън: Там нещата остават без взаимовръзка! Йохан Валентин Андре се е стремял към целостта. Този стремеж пулсира в произведения като «Fama fraternitatis» и «Confessio rosicrucii». Това е било апел към държавните глави, към държавниците на неговото време, опит да се основе социален ред, който да отговаря на същността на истината, а не на майя, на илюзията. През 1614 г. се появява «Fama fraternitatis», през 1614 г. «Confessio», а през 1616 г. написаната още през 1603 г. «Химичната сватба на Християн Розенкройц». През 1618 г. започва Тридесетгодишната война, която помита всичко благородно, към което се е отправял стремежът във произведенията «Fama fraternitatis» и «Confessio».

Днес живеем в епоха, в която една година война, с разрушителната си сила е равнозначна на тогавашни десет години. Зад себе си вече имаме цяла тридесетгодишна война според мащаба на тогавашното време.

Опитайте се да обхванете това като една мисъл, която може да ви доведе до волята и стремежите, които по подобен начин са се появили през 17-ти век, но са били възпрепятствани поради събитията през Тридесетгодишната война.

Вече казах, че когато такива неща са налице като начало, би трябвало в по-късно време не да бъде предоставено на усло-

вията да ги спрат, а точно обратното, би трябвало да се прояви още по-силна дейност, за да не се осуети един следващ опит. Но за това е необходимо животът да се опознае наистина.

...Когато хората се запознаят с особеностите на духовния свят, ще трябва да изживеят някои изненадващи, фрапиращи неща. И когато четат «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.», понякога ще имат чувството, че трябва да се смеят на гротескните неща в нея! И въпреки това те са дълбоко значителни, защото пътят, който е загатнат там, не би трябвало да се обхване само със сантиментално чувство, а с известна доза спокоен хумор.

Думи от Рудолф Щайнер

изказани преди появата на статията му
за «Химичната сватба на Християн Розенкройц»
(Из лекционния цикъл «Карма на материализма»,
Събр. съч. 176.)

...През 1603 г. Йохан Валентин Андре написва книгата «Химичната сватба на Християн Розенкройц», която излиза през 1616 г. Следващият брой на списанието «Das Reich» ще започна с една статия, която ще разгледа тази химична сватба на Християн Розенкройц. През 1614 и 1617 г. Валентин Андре написва също и други произведения, които отразяват мисленето и чувстването на тогавашното време. Едно от тях носи посвещението: «На принцовете и главите на всички държави». Андре иска да покаже на хората, че това, което те вярват относно самите себе си, е само майя, едно голямо заблуждение. Той иска да даде възможност на хората да опознаят както себе си, така и другите. Йохан Валентин Андре има предвид едно голямо духовно течение. То е кристализирало след дълга подготовка. Две неща е имало през тогавашното време: това, което е искал Валентин Андре и това, което довежда до Тридесетгодишната война, която започва през 1618 г. и трае до 1648 г. Това обаче, което довежда до Тридесетгодишната война, прави невъзможно осъществяването на движението, на което Йохан Валентин Андре е искал да даде възможност да се прояви.

Би могло да се говори много, ако трябва да се характеризират причините за осуetyването на тогавашното начинание. Някои неща се опитват, осуetyват се, но по-късно пак получават възможност да се осъществят. Тогава е имало възможност да се започне. Днес отново се налага човек да застане пред две течения, които си въздействат едно на друго: От една страна, имаме това, което иска антропософията въз основа на импулсите на човешкото развитие, а от друга страна, имаме това, което

доведе до събитието, подобно на Тридесетгодишната война. От самото човечество зависи, дали това, което трябва да се случи, отново ще се осуети. Удобство, невнимание и др. п. отново могат много лесно да парализират настоящия опит. Но дали нещата пак ще изглеждат така, както при парализирането на опита на Валентин Андре, е друг въпрос.

За адаптирането на новонемски език

Настоящият превод на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», издадена за първи път при Цетцнер през 1616 г. от Конрад Шер, Щрасбург, се стреми да поднесе в достъпна форма за днешните хора това литературно и духовноисторически изключително значително произведение, което да им се понарава както като произведение на изкуството, така и да ги докосне непосредствено, чисто човешки. При това трябваше да се преодолеят редица трудности. Преди всичко трябваше да се намали духовната дистанция между модерния читател и оригиналният текст без да се нарани историческата автентичност. Най-подходящото беше преводът да се направи в съзнателно запазена архаическа форма. Освен това езикът трябваше така да се претвори, че първоначалната мощ, с нейната първична тежест, да може да се почувства също и от нашите модерни органи. Някои места в текста, които изглеждаха остарели, неочаквано се събудиха за нов живот. На много места трябваше да се постигне по-голяма яснота и разбираемост. Преди всичко обаче колкото се може повече трябваше да бъде запазена музикалността на езика. Не беше никак лесна задача да се отговори на всички тези изисквания.

Тук се направи опит това да се постигне чрез много малки промени, които бяха наложени от нашето настоящо усещане за езиковата същност, противоречащо на стиловите особености на 17/18-ти век. Така сравнително свободно са употребени конюнктивните съюзи; много от често повтарящите се сказуемни определения можаха да се избегнат; с особена грижа трябваше да се варира при постоянно повтарящите се думи; много изрази, особено чужди думи, които днес са свързани със съвсем друго чувствено съдържание, бяха заменени със съответстващите им нови думи. И накрая, съобразно с модерните потребности, трябваше да се разделят дългите поредици от подчинени изречения в по-къси смислово обединени части; тромавите индиректни обръщения бяха заменени с директни.

Особено тежка и деликатна задача беше поставена от поетичните откъси, които в тяхната остаряла форма бяха отчасти неразбираеми. Доколкото можеше да се прояви вярност към първообраза, това е направено навсякъде; там, където не беше възможно, смело се предприе ново поетично претворяване въз основа на духа на произведението и неговата розенкройцерска душевна насоченост.

За да се направи текстът разбираем за всяка отворена душа, латинските цитати навсякъде се преведоха на немски и редом с тайните послания се поставиха техните тълкувания, доколкото те можеха да бъдат разгадани.

Разбирането, което дължим на Рудолф Щайнер, позволи да се отделят реалните духовни феномени, които са отразени в «Химичната сватба» от заучените филистерски допълнения на писателя, които на някои места бяха почувствани като натрапени и пречеши. Такива места от текста бяха отстранени без прекалено дълбока намеса там, където беше възможно и в бележките се дадоха указания за това. Може би би могло да се направи повече в тази насока.

Естествено е, че целият превод ще носи силна лична нота и отделните места трябва да се преценяват само в съотношението им с цялото. Винаги и навсякъде беше следвано основното правило, че най-верният превод не е робското буквално превеждане, а това, което е родено от първоначалния дух на произведението.

Д-р. В. Вебер

Базел, декември 1977 г.

Първи ден

В навечерието на Великден, когато седях на масата и в смирена молитва, както съм си свикнал, се обръщах към моя Създател, мислейки за многото велики тайни, разкрити ми от Бащата на светлината в неговото величие, подготвяйки се да приготвя в сърцето си къс незаквасен, неопетнен хляб за едно мило великденско агънце, изведнъж се появи такъв страшен вятър, че не можах да си представя нищо друго освен, че планината, където се намираше моята къщица, ще се разцепи под натиска на тази страшна сила.

Тъй като подобно нещо от страна на дявола, който ми беше причинил много страдания, не ме изненада, събрах смелост и останах в медитацията си, докато, въпреки моята задълбоченост, усетих, че някой ме потупва по гърба, от което така се изплаших, че не посмях да се озърна, а още по-малко да покажа такава радост, каквато човешката слабост в подобни случаи би могла да изпита от подобни неща. И след като за сетен път бях дръпнат силно за дрехата, най-после се обърнах. Там стоеше чудно хубава жена, чиято рокля, цялата в синьо, беше обсипана със златни звезди, също като небето. В дясната си ръка държеше масивен златен фанфар, върху който беше гравирано едно име, което можах да разчета, но по-късно ми беше забранено да го разкрия.

В лявата си ръка тя държеше голяма връзка писма на всевъзможни езици, които, както узнах по-късно, трябваше да разнесе по всички страни. Имаше големи и красиви криле, обсипани с очи. С тях можеше да се издига и да лети по-бързо и от орел. Сигурно бих забелязал много повече неща, ако не беше останала толкова кратко при мен и ако уплахата и учудването не изпълваха цялото ми тяло, така че трябва да се задоволя само с това. Докато успях да се обърна, тя прехвърли писмата, извади едно малко писъмце, което положи на масата с дълбок поклон и без да каже дори и една единствена дума, се отдръпна от мен.

Когато се издигна във въздуха, духна така силно в кра-

сивия си фанфар, че планината прокълнтя от звука му и почти четвърт час след това не можех да чуя дори собствения си говор. Бедният аз не можех да се съвзема от това неочаквано посещение и не знаех как да си го обясня. Затова паднах на колене и замолих Създателя да не позволи да ми се случи нещо лошо, което да попречи за моето вечно спасение. След това с ужас и трепет посегнах към писъмцето, което беше така тежко, че не би могло да бъде по-тежко, дори да беше цялото от злато. Когато го разгледах внимателно, открих малък печат, с който беше запечатано, и на него се виждаше фин кръст, както и надписът: *In hoc signo vinces*. (В този знак + ще победиш.)

Щом познах знака, веднага се утеших, защото съвсем сигурно знаех, че такъв печат не е приятен на дявола, а и още по-малко се употребява от него. Разчупих печата и внимателно разтворих писмото. Вътре със златни букви върху син фон бяха написани следните строфи:

Днес – днес – днес
е за царя сватбен ден.
Ако затова си ти роден,
за радост от Бог определен,
на върха се изкачи,
три храма ще се открият пред твоите очи,
ти чудото там сам съзри.
Поспи и бди!
За чистотата своя помисли!
Не се ли къпеш ти прилежно,
таз`сватба може да ти навреди,
А щастието който смело не улавя,
той сам олеква и назад остава.

Под всичко това стоеше: *Sponsus et Sponsa* (годеникът и годеницата).

Когато прочетох писмото, за малко не изгубих съзнание. Косите ми настръхнаха и студена пот обля тялото ми, макар да

знаех, че това е обещаната сватба, която преди седем години ми беше оповестена чрез видение и която от толкова дълго време очаквах с най-силен копнеж, бях си я изчислил прилежно и открил в заниманията ми с планетните карти. Въпреки това никога не съм си представял, че така трудно и при такива опасни обстоятелства ще се отправя към нея. Защото преди си мислех, че ако се появя направо на сватбата, там ще съм мил и желан гост. Вместо това бях оставен на Божиата милост, която съвсем не бях сигурен, че съм заслужил.

Колкото повече се изпитвах и претеглях, откривах, че в главата ми няма нищо друго освен голямо неразбиране и слепота относно скритите неща. Не бях в състояние да разбера дори това, което лежеше под краката ми и с което ежедневно си служех, а още по-малко бях роден за изследване и познаване на природата. Според моето мнение природата сигурно можеше да си намери по-прилежен ученик, за да му довери своите скъпи, макар временни и преходни съкровища. Също и тялото ми, както и моята външна промяна, и братската любов към ближните ми не бяха съвсем пречистени и свършени. Все още бях под властта на временното, което се стреми към външно уважение и светски блясък, а не само към постигане на доброто за ближните, и освен това си мислех как чрез някакво умение да успея да задоволя потребностите си, да изградя обществено състояние, да мога да придобия вечна слава и други подобни мисли.

Особено ме притесняваха загадъчните думи за трите храма, които, въпреки усиленото мислене, не можах да разгадая и дори не бих разбрал до днес, ако не ми бяха милостиво разкрити. След като се мяха между ужаса и надеждата, след като гадаех относно себе си и не откривах нищо друго освен моите слабости и недостатъци, така че не знаех по какъв начин бих могъл да си помогна и се ужасявах от възложената ми задача, най-после посегнах към обичайното и най-сигурно средство. След произнасянето на най-сериозната и прилежна молитва, си легнах в леглото, като се надявах моят ангел хранител да се появи по Божиата милост и да ми помогне в моята безпомощност,

както толкова често се беше случвало преди. Слава Богу, това се случи и сега за мое най-голямо добро, за вярно и сърдечно предупреждение и поука за моите ближни.

Вече почти заспивах, когато ми се стори, че се намирам в тъмна кула, до мен безброй много други хора, оковани в тежки окови. Бяхме без светлина и изглеждаше, като че ли пъплехме един върху друг като пчелите и всеки правеше още по-тежка неволята на другия. Макар че нито аз, нито някой друг от нас не виждаше нищо, въпреки това чувах как някой, чиито вериги и окови бяха малко по-леки, се покатерваше върху другите и въпреки всичко това никой от нас не можеше особено да се сърди на другите. Всички бяхме истински несретници.

След като прекарахме в това плачевно състояние известно време, през което все някой наругаваше някого от слепите и окованите, най-после чухме така изкусно да свирят тромпети и да бият барабани, че въпреки тежката си съдба се ободрихме и зарадвахме. Под тези звуци покривът горе на кулата беше отворен и до нас проникна малко светлина. Тогава още по-добре можеше да се види как се затыркаляхме един върху друг и всичко се разбърка, защото този, който се беше издигнал малко по-високо от другите, често се подхлъзваше и попадеше под краката им. Накратко, всеки искаше да бъде най-отгоре и самият аз не се бавих, а въпреки тежките ми окови се промъкнах изпод другите и успях да се изкача на един камък, макар и няколко пъти да бях блъснат от останалите.

Аз обаче се отбранявах, колкото можех с ръце и крака. Помислих си, че всички ще бъдем освободени, което обаче не стана. След като господата, които гледаха към нас горе от пролуката, се позабавляваха с нашето мятане и хленчене, един беловлас стар мъж ни подкани да запазим тишина и когато най-после стана тихо, той започна да говори:

Ако стремежът ти не бе тъй дързък,
о, бедни ми човешки род,
как много биха те дарили

боговете земни, справедливи.
Но високомерието те замайва,
с илюзии измамни те обайва.
Така ти стенеш във окови тежки,
и само майка ми не те оставя,
тя с благодост иска тебе да спаси,
с небесна светлина да утеши.
Нагоре със надежда погледни,
на нея довери се, тя ще те възвиси.

За празника, днес който се представя,
вам рядка милост се дарява:
Който с кураж да се въздигне съумее,
спасението свое сам ще изживее.
С ръце смирили обгърнете
въжето, спуснато за ваше изкупление!

Едва той изговори това и старата жена заповяда на слугите си седем пъти да спуснат въжето в кулата и да изтеглят тези, които успеят да се хванат за него. О, ако Бог би поискал да мога правилно да опиша каква възбуда ни обхвана, понеже всеки искаше да докопа въжето, като при това само пречеше на другите. След седем минути беше даден знак със звънчето и слугите изтеглиха нагоре първите четирима от нас. Аз не можах да достигна въжето, защото, както вече казах, се намирах върху един издаден навън камък на стената на кулата и за мое голямо съжаление не можах да го стигна, понеже то висеше в средата. Спуснаха го за втори път. Понеже оковите на някои бяха много тежки, а ръцете им много слаби, те не успяха да се задържат за въжето и падайки, повлякоха другите, които може би щяха да успеят. Някой дори беше смъкван долу от друг, който сам не беше успял да се издигне. В своята беда хората бяха още по-завистливи един към друг. Най-голямо съжаление обаче изпитвах към тези, чиито окови бяха толкова тежки, че откъсваха ръцете от тялото им. За пет спускания бяха извлече-

ни твърде малко хора, защото щом беше даден знакът, слугите побързваха с изтеглянето нагоре, така че повечето отново изпускаха въжето и се търкаляха надолу. При петия път въжето дори беше изтеглено празно. Ето защо почти всички изгубиха вяра в спасението, даже и самият аз. Призовахме Бог да се смили над нас и ако е възможно да ни освободи от тази тъмнина, в отговор на което някои от нас бяха чути. Когато въжето се спусна за шести път, няколко се хванаха здраво за него и тъй като при изтеглянето то се заклати, може би по Божията воля се случи да се доближи до мен и аз успях бързо да го докопам, като се хванах над всички други и по този начин, противно на очакването ми, излязох навън. Това така ме зарадва, че докато помагах заедно с другите спасени за седмото, последното издърпване на въжето, не усещах раната на главата си, която бях получил от един остър камък. Чак след това забелязах, че по време на работата кръвта беше потекла по цялото ми облекло, а аз от радост не бях я забелязал.

След последното издърпване, когато се бяха хванали най-много хора, жената накара да оставят въжето настрана и каза на прастария си син, на когото не по-малко се учудвах, да предаде посланието ѝ на пленниците. След кратко замисляне, той се обърна към нас с думите:

За вас, любими братя, тук събрани,
завърши тежкият подбор,
при който мойта майка от сърце
на всички милост ви оказа.
На ближния на щастието не завиждай,
когато сам в заблудата стоиш.
Щастливо време ти предвиждай,
когато сетний брат ще утешиш.
Тогаз ще се отвори мойто царство,
и равни хората един на друг ще са.
Тогаз утеха всеки страдащ ще получи,
каквато липсвала му е в света.

И който малкото в сърцето съхранява,
най-висшето тогаз ще съзерцава.
Оплакването ваше забравете,
търпение вий още малко проявете.

След като той изговори тези думи, покривът отново беше затворен и заключен, а тромпетите и барабаните пак зазвучаха. Но колкото и силен да беше тонът, той не можеше да заглуши горчивите стенания на останалите вътре в кулата затворници. Това накара сълзите да потекат от очите ми. Старата жена и синът ѝ седнаха на подготвените за тях кресла и тя заповяда да преброят спасените.

Когато узна броя им и го записа на златножълта дъсчица, тя запита за името на всеки и то беше записано от едно момче. Като ни разгледа един след друг, тя въздъхна и каза на сина си така, че можах добре да чуя: «Ах, как ми е мъчно за бедните хора в кулата! Ако Бог би пожелал, щях да освободя всички!» Синът ѝ отговори: «Мамо, така е наредено от Бог, не бива да Му се противопоставяме. И ако всички ние бяхме богове и седяхме на масата, кой щеше да ни носи храна?» Майка му замълча, но след малко каза: «Поне освободи тези тук от оковите!»

Това беше направено бързо. Аз обаче бях от последните. Не можах да се сдържа и макар че иначе гледах какво правят другите, поклоних се пред старата жена и благодарих на Бог, който ме избави чрез нея от този мрак, като милостиво и бащински ме изведе на светлина. Другите последваха примера ми и жената също се поклони. Най-после на всеки беше дадена храна и една златна монета за спомен. На едната ѝ страна беше изобразено изгряващото Слънце, на другата страна, доколкото си спомням, бяха изписани тези три букви: D. L. S. (DEUS LUX SOLIS, или DEO LAUS SEMPER: Бог е светлината на Слънцето, или Вечна слава Богу).

Тогава всички бяхме освободени да се завърнем при своята работа, като ни беше припомнено да служим на ближните си за славата Божия и да запазим в тайна това, което ни беше повере-

но. Обещахме и се разделихме. Поради раните, които ми бяха причинили оковите, можех да тръгна само с голямо усилие и куцах с двата крака. Като забеляза това, старата жена ме повика усмихната обратно и ми каза: «Сине мой, не съжалявай за този недостатък, а си спомняй за слабостите си и благодари на Бога, който въпреки твоето несъвършенство те издигна до такава висша светлина още в този свят. Запази тези рани заради мен.»

Тромпетите отново прозвучаха няколко пъти с такава сила, че се изплаших и се събудих. Чак тогава забелязах, че това беше само сън. Той обаче така силно се беше отпечатал в мен, че заради него все още се чувствах загрижен. Струваше ми се, че все още усещам раните по краката си. От всичкото това обаче ми стана ясно, че от Бог ми беше обещано да взема участие в тази тайнствена и загадъчна сватба. Затова с детско доверие и молитва благодарих на божественото Величие, като го помолих и по-нататък да ме запази под своето покровителство, всеки ден да изпълва сърцето ми с мъдрост и разум, и накрая и без моя заслуга милостиво да ме доведе до мечтаната цел.

Стегнах се за път, облякох бялата си ленена дреха, препасях кръста си с кървавочервен пояс, като го кръстосах през гърдите. Шапката си закичих с четири червени рози, за да бъде лесно разпознат всред тълпата чрез такива знаци. Взех за храна хляб, сол и вода, следвайки съвета на един опитен в тази насока, което по-късно се оказа много полезно. Преди да изляза от хижата си, паднах на колене с моята сватбена премяна и помолих Бог, каквото и да се случи, Той да го доведе до благополучен край.

Освен това обещах пред лицето Божие да не употребявам това, което ми се разкрие по Негова милост за светска чест и слава, а само за славата на Неговото име и в служба на ближните си. С такава клетва и с добра надежда радостно напуснах моята къщица.

Втори ден

Едва напуснах къщицата си и навлязох в гората, и вече ми се стори, като че ли цялото небе и всички елементи се бяха накичили за тази сватба. Както ми се стори, дори и птиците пееха по-хубаво от всякога. Също и младите елени радостно подскачаха наоколо и моето старо сърце толкова се зарадва, че ми се припя, и аз започнах да пея със силен глас:

Пей, ти малко птиче,
Създателя слави,
гласчето ти прекрасно
до Господ Бог кънти!
Той радост ти дарява,
в беда не те забравя.

Виж прелестта природна,
доволно полети сега,
сърцето си пази свободно
от завист, мрак и суета.
Творецът с дар те е дарил чудесен,
зарадвай всяка божя твар със песен.

Как мога аз кат земен червей
Твореца, Бога да коря!
Изпраща слънце той и буря,
добро и зло навред в света!
Затуй, суетно кой се с Бог не мери,
той мир, утеха и доволство ще намери.

Човече, ти в заблуда не изпадай,
а със сърцето истината потърси.
Ако ли някой ти се подиграва,
това не бива да те огорчи,
че Бог в душата ти поглежда,
където твойта същност се оглежда.

Това си пеех от цялото си сърце, а гората кънтеше от песента и планините повтаряха последните ми думи, докато най-после зърнах чудесна поляна. Излязох от гората и се отправих към нея. На поляната растяха три високи разкошни кедрови дървета, които бяха толкова широко разклонени, че правеха чудесна и желана сянка, на която много се зарадвах. Макар и да не бях вървял дълго, силният ми копнеж бързо ме измори. Затова с радост се приближих до дърветата, за да почина малко под тях. Когато ги достигнах, забелязах закачена на едно от тях табелка. Там, както прочетох по-късно, с красиви букви бяха изписани следните думи:

С Бога, поздрав към госта! Ако някога стигне до ушите ти новината за царската сватба, вземи под внимание следните думи: Четири са пътищата, които младоженецът ти предлага за избор чрез нас; по всичките можеш да стигнеш до царския дворец, но само ако не се заблудиш. Първият път е къс, но опасен, понеже е изпълнен със стръмни скали, по които можеш да се подхлъзнеш. Вторият е по-дълъг, понеже заобикаля, но въпреки това не води другаде; той е лек и равен, ако с помощта на компас ти не се отклониш нито наляво, нито надясно. Третият наистина е царският път, защото кара сърцето ти да се изпълни с наслада от най-различните царски радости и представления. Но до ден-дневен той едва ли се е отдал на един от хиляда. По четвъртия не се е удало на никой от смъртните да достигне до целта, защото той има унищожителна сила и само несъкрушими тела могат да го понесат. Избери от трите пътя този, който пожелаеш, и остани на него неотклонно. Но запомни, че по който път веднъж пристъпиш, той ти е предопределен от съдбата и ти е забранено да направиш и една крачка назад, дори да те заплашва смъртна опасност. Това е, което искаме да знаеш. Ако не вземеш под внимание това сериозно предупреждение, ще попаднеш в големи опасности по пътя си, ще хленчиш и ще се оплакваш. Разбереш ли, че си направил и най-малкото нарушение на

законите на нашия цар, побързай, докато е време да се върнеш обратно в къщи по същия път, по който си дошъл!

Когато прочетох тези думи, всичката ми радост изчезна и аз, който преди това така радостно пеех, започнах горчиво да плача. Пред мен много добре виждах всички пътища и знаех, че когато му дойде времето, ще ми бъде разрешено да избира един от тях. Но аз се страхувах да не попадна на скалистия, изпълнен с камъни път и безславно да загина по него. Или пък, ако ми бъде определен дългият път, бих могъл да се заблудя по време на дългото пътуване и да загина. Не смеех да се надявам, че съм единственият между хилядата, който е избран да попадне на царския път. И четвъртия път виждах пред мен, но той беше така изпълнен с огън и мъгла, че не исках да се намирам дори близо до него. Така се лутах напред-назад между мислите дали да се върна назад, или да продължа напред и да избира един от пътищата.

Съзнавах своето несъвършенство, но през цялото време се утешавах със съня, в който бях освободен от кулата, макар че въпреки всичко не биваше да разчитам на това.

Така дълго премислях, докато от голямата умора почувствах силен глад и жажда. Затова измъкнах хляба и си отрязях едно парче. Изведнъж забелязах снежно бял гълъб, който, както обикновено, се носеше във висините и доверчиво се приближаваше към мен. С удоволствие разделих яденето си с него, той го прие и го погълна. Но един черен гарван враждебно връхлетя към гълъба и поиска да го убие. Той успя да се измъкне и двата полетяха в посока на Юг, което така ме разтревожи и натъжи, че аз, без да мисля, се затичах след жестокия гарван и против волята си навлязох навътре по пътя, като успях да прогоня гарвана и да избавя гълъба.

Тогава забелязах колко лекомислено бях постъпил и че вече се намирах на един от пътищата, откъдето повече не биваше да се отклоня, защото ме заплашваше голямо наказание. И макар че успях малко да се утеша, беше ми голяма грижа, че забравих

торбичката с хляба до дървото и вече не можех да се върна да си я взема. Щом се опитвах да се обърна назад, насреща ми задухваше такъв силен вятър, че за малко щеше да ме отнесе, продължавах ли обаче да вървя по пътя, не усещах нищо. От това ми ставаше ясно, че би ми струвало живота, ако се опитам да тръгна срещу вятъра. Така че търпеливо се примирих със съдбата си, плюх си на петите и реших, каквото и да става, да направя всичко възможно да достигна целта си, още преди да настъпи нощта. По всичко изглеждаше, че по пътя се намираха различни отклонения, но аз ги избягвах благодарение на моя компас. Не се отклонявах нито една стъпка встрани от линията, която следваше зенита на Слънцето, макар че на места пътят беше толкова труден и неравен, че ме правеше съвсем несигурен. Постоянно си спомнях за гълъба и гарвана, но не можех да разкрия тайната. Най-после забелязах великолепно порта върху един висок хълм в далечината. Забързах към нея, макар че тя лежеше встрани, далеч от пътя. Слънцето вече се скриваше зад планините, а аз още никъде не бях намерил подслон. И това дължа единствено на Господ Бог, който можеше да ме остави да си вървя и по-нататък по пътя, като покрие със слепота очите ми, за да не мога да видя портата. Припряно забързах към нея, достигнах я още по светло, така че успях да я разгледам.

Тя беше изключително красива, царствена порта, по която бяха издълбани чудесни рисунки и знаци, всеки от които, както узнах по-късно, имаше особено значение. Най-отгоре беше поставена голяма табела с надпис: *Procul hinc, procul ite Prophani!* (Махнете се, махнете се оттук, непосветени!) и още нещо, което строго ми беше забранено да разказвам. Когато застанах под портата, появи се един пазач в небесносиня дреха. Аз приятелски го поздравих, на което той също отвърна и веднага поиска моето препоръчително писмо. О, колко бях радостен, че го бях взел със себе си! Защото можеше лесно да ми се случи да го забравя, както се е случвало според неговите думи с други преди мен. Бързо му го подадох и той не само беше доволен, но ме похвали, което особено ме учуди, след което каза: «Вървете,

братко мой, вие сте ми мил гост!» Тогава ме запита за името и когато му отговорих, че съм брат от Кръста на червената роза, той много се учуди и се зарадва. Тогава запита: «Братко мой, нямаш ли у себе си нещо за размяна?» Аз отговорих, че това, което притежавам, е съвсем малко, но ако той поиска нещо, може сам да си го вземе. Когато поиска моето шише с водата и аз се съгласих, той ми даде една златна монета, на която имаше само две букви: S. C. (SANCTITATE CONSTATIA, SPONSUS CHARUS, SPES CHARITAS: постоянство в благочестието, многообичан годеник, надежда и любов).

Той ме предупреди, че това би ми донесло много добрини, ако достатъчно го оценя. Тогава го запитах колко души са пристигнали преди мен, и той ми отговори. Накрая от доброжелателство и приятелство ми даде едно запечатано писъмце за втория пазач. Тъй като бях останал малко по-дълго при него, вече настъпи нощта.

Междувременно над портата беше поставен горящ факел, за да укаже посоката, ако някой се намираше още по пътя. Пътят, който водеше към двореца, беше ограден с високи зидове и от двете му страни бяха засадени прекрасни дървета с различни плодове. Освен това от двете страни стояха по три дървета, по тях висяха фенери, в които току-що беше запалена светлината от една красива девица с чуден факел, облечена също в синя дреха. Това беше направено толкова изкусно и беше така красиво за гледане, че аз се застоях по-дълго, отколкото исках. Най-после, след като достатъчно бях узнал от първия пазач, приятелски се разделих с него.

По пътя ме замъчи любопитството какво може да пише в писъмцето, но понеже няха основание да очаквам нещо лошо от пазача, смирих любопитството и продължих пътя си, докато стигнах до втората порта. Тя съвсем приличаше на първата, само рисунките бяха други и освен това беше покрита с тайнствени орнаменти. Върху окачената табела беше написано: *Date et dabitur vobis!* (Давайте и ще ви се даде.) До портата, завързан с верига лежеше заплашителен лъв, който, щом ме забеляза,

веднага се изправи и със силно ръмжение се обърна към мен. От това се събуди вторият пазач, който беше полегнал, опрян на мраморен камък, и ми каза да продължа без страх и грижа. След това издърпа лъва зад себе си, пое писъмцето, което, треперейки, му подадох, прочете го и каза с дълбок поклон: «Добре ми е дошъл с Божията помощ човекът, когото отдавна исках да срещна!» Същевременно той също извади една монета и ме попита дали имам с какво да я разменя. Понеже нямах нищо друго освен моята сол, предложих му я и той я прие с благодарност. Върху монетата пак стояха само две букви: S. M. (STUDIO MERENTIS, SAL HUMOR¹, SPONSO MOTTENDUS, SAL MINERALIS, SAL MENSTRUALIS. На достойния в учението?, залог на годеника, минерална сол, пречистваща сол).

Исках да поприказвам и с този пазач, но в двореца започна да бие камбаната и той ме покани да побързам, иначе всички мои усилия и работа биха били напразни, защото там горе вече бяха започнали да гасят светлините. Аз тръгнах така бързо, че от страх забравих да се сбогувам с пазача. Беше вече крайно време, понеже не можех да бързам така, че да не ме застигне девицата, зад която бяха угасени всички светлини. Никога не бих намерил пътя, ако тя не ми светеше с факела. Така направих всички усилия да се вмъкна веднага след нея, понеже портата (третата?) така бързо се затвори, че краят на жакета ми остана заклещен. Трябваше да го оставя там, защото нито аз, нито тези, които извикаха във вратата, можаха да накарат вратаря отново да отвори. Той твърдеше, че е предал ключа на девицата и че тя го е взела със себе си.

Междувременно огледах портата. Тя беше толкова красива, че в целия свят не можеше да се намери нещо подобно. От двете ѝ страни имаше по една колона. Върху едната беше поставена весела статуя с надпис: Congratulor (сърдечни благопожелания)! Върху втората стоеше статуя, която закриваше лицето си, беше тъжна и отдолу пишеше: Condoleo (сърдечни

¹ Sal humor, за S.M. е трудно да се тълкува.

съболезнования). Накратко, там стояха такива неясни, тайнствени надписи, че и най-умният човек на Земята не би могъл да ги разгадае.² При тази порта трябваше няколко пъти да кажа името си. То беше записано на последно място в една пергаментова книжка и заедно с другите имена беше занесено на височайшия годеник. Чак тогава, като на гост ми се даде истинският отличителен знак. Той беше по-малък от другите, но много тежък и върху него стояха буквите: S. P. N. (SALUS PER NATURAM, SPONSI PRAESENTANDI NUPTIIS: спасение чрез природата, гост на сватбата на годеника).

Освен това ми дадоха нови обувки, понеже подът на двореца навсякъде беше покрит със светъл мрамор. Старите си обувки биваше да ги дам на един от просящите, които благопристойно чакаха до вратата. Дадох ги на един стар човек. Тогава двама пажове с факли ме заведоха в малко помещение, където ме оставиха да чакам на една пейка. Те поставиха факлите в две дупки на пода и се отдалечиха, като ме оставиха сам. Скоро след това чух шум, но не виждах нищо. Няколко мъже ме нападнаха. Понеже нищо не можех да виждам, трябваше да чакам да узная какво искаха да правят с мен. Скоро разбрах, че са бръснари и ги помолих да не ме държат така здраво, аз нямам нищо против да ги оставя да правят каквото искат. След което те ме оставиха и един, който също не можех да видя, внимателно ми подстрига косата около главата, като над челото, ушите и очите ми остави моята дълга, посивяла коса. Да си призная, в първия момент се отчаях, понеже те ме държаха така здраво, че аз нищо не можех да виждам. Струваше ми се, че Господ ме наказваше за моето любопитство. Тези невидими бръснари прилежно събраха отрязаната коса и я отнесоха със себе си, след което двамата пажове отново се появиха и от сърце се посмяха, че така се бях изплашил.

Едва бяхме разменили няколко думи и отново започна да

² Допълнение към текста: Всичките тези, ако е рекъл Бог, трябва скоро да се публикуват и разтълкуват.

бие малка камбанка, с което, както ми казаха пажовете, беше даден знак за събиране. Затова ме призоваха да ги последвам, като ми светеха и ме поведоха през много коридори, врати и виещи се стълби, докато стигнахме до една голяма зала. Вътре се намираха много поканени: царе, принцове, графове, различни господари, благородници и простосмъртни, богати и бедни, както и слуги, на което много се учудих и си помислих: «Ах, що за глупак си бил, че с толкова много усилие се подготвяше за това пътуване. Виж, тук има толкова хора, които познаваш, и никога не си имал добро мнение за тях. Те всичките са тук, ти с твоите молби и просби едва успя да дойдеш последен дотук.» Това и още други неща ми нашепваше дяволът, когото, колкото ми беше възможно, се опитвах да отстраня от мен. Междувременно ту този, ту онзи от моите познати ме заговаряше: «Я гледай, братко Розенкройц, ти също си тук?!» «Да, братя мои», отговарях аз, «Божията милост ми помогна да стигна дотук.» На което те от сърце се разсмиваха, като смятаха, че е глупаво за такава дреболия да имам нужда от Бог.

Докато разпитвах всекиго от тях за неговия път (някои от тях трябвало да се катерят по скалите), тромпетите дадоха сигнал за хранене. В отговор на това всеки седна там, където му се струваше, че отговаря на неговия ранг. Затова за мен и още няколко други бедни спътници едва се намери място на най-далечния край на масата. Скоро се появиха пажовете и един от тях произнесе молитвата с такива хубави и възвишени думи, че сърцето ми се изпълни с радост. Няколко самонадеяни господа обаче изобщо не се интересуваха какво става, а се смееха, поздравяваха се един друг, закачаха се и правеха какви ли не глупости. Донесоха яденето, макар че никой не забеляза кой прислужваше. Всичко беше така добре подредено, че ми се стори, че всеки гост има своя собствена прислуга.

След като поканените се понахраниха и виното развърза езиците им, започна истинско хвалене и надлъгване. Един се фукаше, че ще направи едно, друг – друго, а най-големите глупаци вдигаха най-много шум. Като си помисля какви невъз-

можни и неестествени неща искаха да извършат, и до днес ми става неприятно. Подредбата им по ранг накрая се разбърка. Ту тук, ту там по някой ласкател се натрапваше на господарите. Имаше и самохвалци, които си приписваха геройства, които нито Самсон, нито Херкулес с всичката си сила не биха могли да извършат. Един искаше да повдигне товара на Атлас, друг – да изведе триглавия Цербер от ада. Накратко, всеки дрънкаше по своему, макар че почетните господа съвсем не бяха толкова наивни, че да им повярват. Мошениците ставаха все по-нахални и всеки един надминаваше другите, макар че тук-там ги удряха с ножовете по пръстите, особено когато един докопа една златна верига. Така някой твърдеше, че чува небето да шуми; друг, че може да вижда идеите на Платон; трети, че е в състояние да преброи атомите на Демокрит. Не малко от тях твърдяха, че са открили *Perpetuum mobile*. Сигурно някои притежаваха здрав разсъдък, но за тяхно зло прекалено много си въобразявах. Един непременно искаше да докаже, че вижда обслужващите слуги и толкова прекали, че получи такава хубава плесница през лъжливата си уста от някой от невидимите прислужници, че не само той, но и повечето наоколо изведнъж станаха тихи като мишки. Това, което най-много ме радваше, беше, че всички, които уважавах, се държаха прилично, не шумяха, а осъзнаваха ограничеността на своя ум, прекланяха се пред величието на тайните на Сътворението и съзнаваха незначителността на собствената си особа.

Заради всичко това за малко щях да прокълна деня, който ме доведе тук, понеже с болка трябваше да установя, че горе стояха разпуснати и лекомислени спътници, а в моя скромен ъгъл аз даже не бях оставен на спокойствие, дори един от тези злодеи ме нарече голям глупак. Тогава още не знаех, че има да се преминава през още една порта и мислех, че през цялата сватба ще бъде така подиграван, презиран и унижаван. Това обаче не бях заслужил нито заради годеника, нито заради годеницата. Затова, според мен, трябваше да поканят на сватбата някой по-глупав от мен. Виждате до какво нетърпение могат да

достигнат ограничените хора, когато виждат неравенството в този свят. Това обаче беше част от моето куцане, за което, както вече разказах, бях сънувал. Общата врява ставаше все по-силна. Някои дори се хвалеха с лъжливи, безочливи истории, които за всички ни бяха явни измислици. До мен обаче седеше фин, спокоен мъж, който отвреме навреме говореше за възвишени неща. Той се обърна към мен и каза:

«Виж, братко, ако би дошъл някой и би поискал да изведе на правия път такива заклетни грешници, мислиш ли, че някой изобщо би надал ухо да го изслуша?»

«Сигурно не», отговорих аз.

«За съжаление, светът иска», продължи той, «да бъде лъган и не иска да чуе, когато някой има добри намерения. Погледни с какви налудничави жестове и мисли онзи мъжага приковава вниманието на другите. А онзи там замайва главите на хората, като се прави на особено загадъчен. Повярвай ми, ще дойде времето, когато ще бъде свалена маската от лицата на тези лъжци и пред целия свят ще се разкрие що за измамници са били те. Тогава може би отново ще стане достойно за уважение това, което досега е било презирано.»

Докато той говореше така, а врявата ставаше толкова по-голяма, колкото повече минаваше времето, изведнъж в залата засвири такава нежна и прелестна музика, каквато не бях чувал досега в живота си. Всичко утихна и всеки чакаше какво ще се случи. Всевъзможни инструменти прозвучаха така благозвучно, че аз напълно се прехласнах и не можех да помръдна, даже и съседите ми по маса бяха учудени от това. Всичко продължи почти половин час, през който никой от нас не промълви нито дума, понеже щом някой си отвореше устата, за да каже нещо, веднага получаваше плесница, без да може да разбере от коя посока му идваше. Много ми се искаше да можех поне да разгледам инструментите, на които свиреха музикантите. След половин час музиката изведнъж престана и повече не можехме нито да видим, нито да чуем нещо.

Скоро след това така майсторски затръбиха фанфари и

тромпети, и загърмяха барабани пред вратата на залата, като че ли пристигаше самият римски император. Вратата сама се отвори и звукът на фанфарите стана толкова силен, че едва го издържахме. Междувременно, както ми се стори, в залата навлязоха хиляди светлилки, които се придвижваха в съвършен ред и бяха така прекрасни, че ние се стъписахме. Най-последно навлязоха познатите ми два пажа, които осветяваха с факли пътя на една красива девица, която сама се носеше на прекрасен позлатен триумфален трон.

Стори ми се, че тя е същата, която преди това запали и изгаси светлините на пътя, а това навярно бяха нейните слуги, които стояха тогава до дърветата. Тази девица носеше сега не синя, а снежно бяла искряща дреха, която блестеше от многото злато. Тя беше толкова лъчезарна, че ние не смеехме да я погледнем в лицето. Двете момчета бяха като нея, макар и малко по-лошо облечени.

След като девицата достигна средата на залата и слезе от трона, всички светлилки се поклониха пред нея, ние се изправихме на крака, но всеки остана да стои на мястото си. След като ни поздрави и ние ѝ отвърнахме с най-дълбоко уважение и смиреност, тя ни заговори с чаровен, доставящ наслада глас:

Царят, моят благороден господар,
тук за празника пристига.
От съдбата светъл дар
е невестата любима.
Те сърдечно ви очакват,
да ви срещнат с радост искат
в празничната зала с чест и слава
и да ви обсипят с милост.
От сърце горещо те желаят
вам несподелима тайна да открият,
как душата всяка грижа да забрави
на сватбата честита.

След това заедно с всички свои светлилки тя няколко пъти учтиво се поклони и веднага продължи:

Вий знаете, че с царската покана
Владетелят ни никого не кани,
когото Бог не е дарил отдавна
със милостта си и с отлични знаци,
смирение когото днес не украсява,
както на този дом му подобава.

Ний вярваме, че никой тука не присъства
безотговорен в своите безумства
в светинята ни да се подвизава,
без той изискванията строги да познава.
Който подготвян дълго време тук застава,
за сватбата достоен ще е той тогава.
Така надеждата ни няма да заглъхне,
че скоро щастието ще му се усмихне.
О, радост, във съвремението тежко
достойните да видиш тук събрани!

Но често са нескромни земните човеци.
не осъзнават своите пороци,
промъкват се нахално на местата,
където никой не ги е поканил.
Да няма недостойни тук и непризвани,
да няма вмъкнали се с другите позорно,
а после публично и гръмогласно
с отличия лъжливи да се хвалят,
на следващия ден ще бъде всеки
претеглен на везни душевни.
Тогава с болка ще узнаете,
какво не ви достига и ще се покаете.

Но на когото силно сърцето затуптява,
защото съвестта му се бурно проявява,
смирено той да се отдръпне настрана,
тогаз ще го отмине тежката съдба.
За изпита си който сам е недостоеен,
със милост и утеха не ще е удостоен.
Ала съзнае ли днес някой голямата вина,
свободен ще е да замине в своята страна.
Но никога не бива отново да се върне!
А който своята чест добре познава,
къде нощта спокойно ще прекара,
слугата ми ще му покаже,

Везните честни него го не плашат,
затуй и празника със радост ще очаква.
А всички други нека си помислят,
че който съгрешил е, очаква го отплата
и в силни болки трябва да се мъчи. —
На всички Божията милост пожелавам!

След като изговори тези думи, тя отново се поклони и бодро се отпрати към трона си. Фанфарите и тропетите отново затръбиха, а някои от нас не можаха да потиснат по някоя тежка въздишка. Светлинките отново бяха изведени навън, но голяма част остана в залата и към всеки от нас се присъедини по една от тях. Объркването ни беше толкова голямо, че почти ми е невъзможно да изразя какви изпълнени със страх мисли и жестове бяха разменени. Повечето от нас все още искаха да се претеглят на везните и се надяваха дори и при неуспех да могат благополучно да се завърнат в къщи. Самият аз дълбоко се замислих и понеже съвестта ми извади на показ моите заблуди и недостойни постъпки, реших да остана в залата при другите и по-скоро да се задоволя само с вечерята, отколкото да се изложам на едно бъдещо падение.

След като всеки един от нас беше заведен от своята

светлинка в един или друг покой (всеки в отделна стая, както по-късно узнах), в залата останахме девет души, между които се намираше и този, който беше говорил с мен по време на вечерята. Нашите светлилки не ни изоставиха. Но след известно време дойде един от споменатите пажове с голяма връзка въжета, сериозно ни попита дали сме решени да останем тук и когато, въздишайки, ние потвърдихме, завърза всеки един от нас там, където се намираше, и се отдалечи с нашите светлилки, като нас бедните остави в тъмнината. При някои от нас мъката преля, а и самият аз не можех повече да сдържам сълзите си. Беше ни забранено да разговаряме помежду си, но и без това болката и мъката накараха всички да онемееят. Въжетата бяха от такъв особен вид, че никой не можеше да ги разреже, а още по-малко да ги смъкне от нозете си. Даже и мисълта, че някои от тези, които сега почиваха, ги очаква по-голям позор, докато всички ние щяхме да се разплатим за нашата самонадеяност с една-единствена нощ, не ме утешаваше. Най-сетне успях да заспя с натежало сърце. Макар че малко от нас бяха затворили очи, аз не можех повече да стоя буден поради голямата умора.

Щом заспах, ме споходи един сън, който дори да няма много голямо значение, струва ми се, че не е излишно да го разкажа. Стори ми се, че стоя на върха на висока планина. Пред мен се простираше обширна долина. Там нагъсто един до друг се намираха неимоверно много хора, всеки от тях имаше на главата си конец, с който беше свързан с небето. Един висеше високо, друг ниско, повечето дори бяха още на Земята. Във въздуха обаче летеше един възрастен мъж, който в ръката си държеше ножица, с която ту тук, ту там срязваше по някой от конците. Който висеше близо до Земята падаше без голям шум. Но когато идваше ред на някой, който висеше нависоко, той така се сгромолясваше, че Земята затреперваше. Някои имаха късмет, конецът им така да се отпусне, че докосваха Земята още преди той да беше срян. Аз изпитах удоволствие от това смъкване от високото и особено се забавлявах, когато някой, който се беше издигнал прекалено нагоре, позорно се търкулваше надолу, като

повличаше със себе си дори и някой от съседите си. Радвах се на това, че тези, които през цялото време се държаха за Земята, успяваха да се отърват така безшумно, че даже и съседите им нищо не забелязваха. Когато обаче се намирах на върха на удоволствието, съседът от едната ми страна без да иска така ме блъсна, че аз ядосан се събудих. Започнах да разсъждавам относно моя сън, разказах го и на брата, който лежеше от другата ми страна и на когото той направи силно впечатление; да, той дори помисли, че зад него в края на краищата се крие някаква помощ. Остатъкът от нощта прекарахме в разговор за това и нетърпеливо очаквахме идващия ден.

Трети ден

Току-що бе започнал прелестният ден и милото Слънце се издигна над планините към високото небе, бързайки да започне обичайната си служба. Моите спътници се измъкнаха от постелите си и започнаха да се подготвят за душевното изпитание. Ту един, ту друг влизаха в залата, пожелаваха ни добър ден и се осведомяваха как сме прекарали нощта. Като видяха нашите въжета, много от тях започнаха да ни корят, че така унило сме се предали, вместо като тях смело да се надяваме на късмета си. Но между тях имаше и такива, които не бяха така гръмогласни и сърцето им съмнително започна да удря. Извинихме се за нашето недоверие, но пък се надяхахме да можем да се отървем невредими. Приехме техните подигравки като урок, докато те още не бяха се отървали от всичко и може би все още им предстоеше най-лошото.

Когато всички най-после се събраха, отново се чу такова барабанене и удари на тимпани, че не можехме да помислим нищо друго освен, че веднага ще се покаже годеникът. Но ние се заблуждавахме, защото се появи вчерашната девица, облечена в огнено червено кадифе, препасана с бял колан. На главата си носеше свеж лавров венец, който ѝ стоеше много добре. Свитата ѝ се състоеше не вече от светлинки, а от почти двеста облечени в рицарско снаряжение мъже, които блестяха също като нея в червено и бяло. Щом като застанаха прави, девицата пристъпи към нас, пленниците, и след като ни поздрави, произнесе следните думи:

«Тъй като някои между вас познаха своята нищета, това много зарадва моя строг господар и той заслужено ще ви възнагради.»

Като забеляза моето облекло, тя се усмихна и каза:

«Я гледай, значи и ти си се предал в плен? А аз вярвах, че солидно си подготвен.» При тези думи сълзите ми преляха. Тя заповяда да ни развържат и да ни съберат на едно място, откъдето можехме да виждаме везните. Тогава каза:

«Истина ви казвам, много е възможно да ви се случи нещо по-добро, отколкото на самонадеяните тук, които още са свободни.»

Междувременно везната, цялата блестяща от злато, беше закачена в средата на залата и беше донесена малка масичка, покрита с червено кадифе, на която бяха поставени седем тежести. Най-отпред се намираше една сравнително голяма тежест, до нея отделно наредени четири малки и накрая още две големи, също поотделно. Тези тежести бяха толкова тежки за размера си, че никой не можеше да повярва, а още по-малко да разбере как е възможно това. Всички, които бяха облечени в броня, държаха, освен изваден от ножницата меч, също и по едно здраво въже. Съответно на броя на тежестите всички те бяха групирани в седем роти и на всяка от ротите беше поверена съответната тежест. Тогава девицата отново се изправи от нейния висок трон и след като се поклони, започна да говори с висок глас:

Тоз, който в ателието на художник се навира,
а от изкуство нищо не разбира,
и дрънка за това суетно обигран,
от всички той ще бъде подигран.

Тоз, който всред артисти се намира,
ала талантът се при него не открива,
и перчи се суетно обигран,
от всички той ще бъде подигран.

Тоз, който бърз на сватба тича,
но никой там на него не прилича,
и големее се суетно обигран,
от всички той ще бъде подигран.

Ако ли някой иска на везната да се покачи,
към него трябва леко тя да наклони;

издигне ли се към високия таван,
от всички той ще бъде подигран.

Щом девицата свърши да говори, един от пажовете заповяда на всеки да застане в редицата, за да започне претеглянето. Един от царете, облечен с разкошната си одежда, тръгна към везните, леко се поклони на девицата и се покачи в блюдото. Всеки един от главнокомандащите положи своята тежест в другото блюдо. За учудване на всички везната не се помръдна. Последната тежест обаче беше толкова тежка, че той беше издигнат нагоре. Това така дълбоко го разтърси, че както ми се стори, даже и девицата го съжали. Затова тя заповяда на хората си да мълчат и така царят, без да бъде вързан, беше предаден на шестата рота.

След него още един цар пристъпи гордо към везните. По-неже беше скрил дебела книга под дрехата си, той си мислеше, че е невъзможно да не успее. Но едва беше поставена третата тежест, той така безмилостно беше запратен нависоко, че от уплаха изпусна книгата си. Всички стражи избухнаха в смях, а той бе завързан и предаден на третата рота.

Още няколко царе бяха сполетени от същата съдба, всички те бяха подигравани и предадени в плен.

Появи се нисък мъж, също цар. Той имаше къдрава кестенява брадица. След лек поклон той се покачи на везната и се опря на всички тежести така, че ми се струваше, че би издържал и допълнителни тежести, ако имаше такива. Девицата се изправи бързо, поклони се и накара да го облекат в червено кадифено облекло. След това му подаде лавров клон, подобен на многото такива, положени на трона и го накара да приседне на стъпалата пред трона ѝ.

Би трябвало много време, за да разкажа какво се случи с останалите царе, принцове и господа. Но не мога да не спомена, че накрая останаха твърде малко от тези владетели и противно на очакванията, при много от тях се откриха някои благородни добродетели. Един издържа едно, друг – друго; някои – две,

други – три, четири, или пет тежести; малко обаче можах да достигнат съвършенството. При всеки, който се оказа, че е много лек, всред ротите избухваше гръмогласен смях.

След като благородниците, учените и всички останали преминаха през изпита и при всяка класа беше намерен за достоен по един, някъде по двама, а някъде никой, най-последойде ред на лицемерните господа измамници и хитреци, които фабрикуват всевъзможни лечебни средства. Тези бяха поставени на везните с такива подигравки, че даже и самият аз, при моята собствена мизерия, щях да се пръсна от смях; да, дори и вързаните не можеха да спрат смеха си. Защото повечето от тях не можах да надмогнат даже и първата тежест, поради което бяха прогонени с пръчки и камшици от везните и бяха предадени на тази рота, която бяха заслужили.

Така от голямата навалица останаха толкова малко, че се срамувам да спомена броя им. Между тях обаче имаше и големи личности, макар че всички бяха отличени по един и същ начин с кадифено облекло и лаврова клонка.

След като изпитът беше приключил за всички и никой повече не се намираше отстрана, освен ние бедните завързани нещастници, един от водачите пристъпи напред и заговори:

«Всемилостива девице, ако Ваша Милост разреши, бихме искали да поставим на везните тези бедни хора, които опознаха своето несъвършенство, но без каквато и да е опасност, само на шега. Може би между тях, въпреки всичко, се намира някой подходящ.»

Първо много се уплаших, след това в моята беда ме успокои мисълта, че няма да бъда опозорен или да бъда бичуван пред везните. Защото не се съмнявах, че сега много от вързаните биха били щастливи да бяха останали десет нощи при нас в залата. Понеже девицата разреши, ние бяхме отвързани и един след друг бяхме поставени на везната. Макар че повечето не успяха, те не бяха нито осмени, нито бичувани, а спокойно бяха насочени да застанат на една определена страна. Моят спътник беше петият. Той твърдо устоя на тежестите, за което множеството,

особено капитанът, който се застъпи за нас, много се зарадва, а девицата му оказа заслужената чест. След него двама отново изхвърчаха нагоре. Аз бях осмият. Щом пристъпих треперейки напред, срещнах приятелския поглед на моя спътник, който стоеше вече облечен в кадифе, дори и девицата леко се усмихваше. След като издържах на всички тежести, девицата повели да ме издигнат нагоре със сила. Още трима мъже се хванаха за другото блюдо на везните, но нищо не успяха да постигнат. Тогава един от пажовете се изправи и извика толкова силно, колкото можеше: «Той е!» На което друг отвърна: «Тогава оставете го свободен!» Това разпореи и девицата.

След като бях приет с полагаемите ми се почести, разреши ми се по мой избор да освободя един от вързаните. Аз не мислих дълго, а избрах първия цар, за когото ми беше мъчно през цялото време. Той веднага беше освободен и с всички почести му се разреши да се присъедини към нас. След като и последният беше претеглен, за когото обаче тежестите бяха твърде тежки, девицата погледна моите рози, които бях свалил от шапката си и държах в ръка. Тя благосклонно ги поиска от мен, а аз с готовност ѝ ги подадох. Така първата церемония приключи в 10 часа сутринта, като барабаните бяха били няколко пъти. Това обаче още не ни беше станало ясно по това време.

Междувременно ротите трябваше да се оттеглят с техните пленници, които чакаха присъдата си. Беше свикан съвет, който се състоеше от петте предводители и от нас начело с девицата и всеки трябваше да изкаже своето мнение как да се процедира с пленниците. Първото мнение беше да бъдат убити, някои от тях жестоко, други по-малко жестоко; защото всички умишлено бяха нарушили ясните условия. Други искаха да ги държат пленени. И двете предложения обаче не се харесаха нито на девицата, нито на мен. Най-после спасеният от мен цар, един принц, моят спътник и аз взехме решение, най-напред мирно и тихо да бъдат изведени от двореца всички, които имат знатен произход, другите можеха да се изгонят навън с повече подигравки; някои да се изгонят голи; други да се набият с пръчки

или да се прогонят с кучета. Тези, които предишния ден сами се предадоха, да си отидат без наказание и най-накрая най-лекомислените и тези, които при вчерашната вечеря се бяха държали така непристойно, да се накажат според техните провинения.

Това предложение се хареса на девицата и то се наложи. На хората се предложи обяд, което веднага им беше съобщено. Присъдите бяха насрочени за дванадесет часа на обяд. С това съвещанието приключи и девицата, заедно с нейните хора, се отправи към обичайното си място. На нас ни беше предоставена най-предната маса в залата, с молбата да почакаме, докато приключи всичко. След това щяхме да бъдем заведени при височайшия годеник и неговата годеница, с което от сърце се съгласихме.

Междувременно пленниците отново бяха доведени в залата и всеки беше поставен на съответстващо на неговия ранг място. Беше им препоръчано да се държат по-прилично от вчера, един съвет, който в действителност не беше необходим, защото на тях и без това им бяха увиснали носовете. Така честно мога да призная – не защото искам да лаская, а само в интерес на истината, – че високопоставените лица общо взето знаеха най-добре как да се държат пред такова неочаквано нещастие. Тяхното държание беше сравнително лошо, но честно; те още не можеха да видят своите прислужници. За нас обаче те бяха видими, което много ме радваше. Но макар че щастието така ни беше издигнало, ние не се възгордахме, а бърбяхме с другите и ги успокоявахме, че всичко няма да бъде чак толкова лошо. На тях им се искаше да узнаят присъдата си от нас, но на нас строго ни беше забранено и ние не можехме и сричка да произнесем. Успокоявахме ги толкова добре, колкото можехме, пиехме с тях и виното успя малко да ги разведри. Нашата маса беше покрита с червено кадифе и на нея имаше различни сребърни и златни съдове за пиене, което останалите забелязаха с учудване и с голяма болка. Едва бяхме седнали на масата и дойдоха двамата пажове, които почетоха всеки от нас в името на годеника, като ни поднесоха златно руно, на което беше изобразен крилат

лъв. Беше ни казано да го наметнем по време на храненето и така бяхме удостоени с достойнството и величието на Ордена, (дарени ни от Негово Величество и това ни беше потвърдено със съответната тържественост). Приехме всичко с най-голямо смирение и обещахме послушно да изпълним всичко, което Негово Величество повели. Освен това благородното момче имаше списък, според който посочи на всеки от нас според определен ред полагаемото му се място. Бих предпочел да премълча, кое място ми беше отредено, за да не ми се припише високомерие, което би означавало провинение по отношение на четвъртата тежест.

Понеже поднесените ни почести бяха така царствени, попитахме един от пажовете, дали ни се разрешава да изпратим част от яденето ни на нашите познати и приятели от другата страна и понеже той нямаше нищо против, всеки изпрати обилно количество храна на своите познати по слугите, които не можеха да бъдат видени от тях. Понеже те не знаеха откъде идва всичко това, аз пожелах сам да занеса нещо. Едва бях се изправил и вече един от прислужващите кацна на главата ми с указанието, че той ме е предупредил. Защото ако някой от пажовете видеше това, щеше да го съобщи на царя, което сигурно нямаше да ми е от полза. Понеже никой друг не забеляза, той не пожела да ме издаде. Но отсега нататък би трябвало по-добре да пазя достойнството на моя Орден. Тези думи до такава степен ме стреснаха, че дълго време не смеех да помръдна от стола си. Благодарих за това ценно предупреждение толкова добре, колкото ми беше възможно в бързината и уплахата.

Скоро след това отново прозвучаха тромпетите, с които бяхме вече свикнали, понеже знаехме, че идва девицата. Пригответе се да я посрещнем. Скоро тя пристигна на високия трон с обичайната си премяна. Един паж ѝ донесе златен бокал, друг – запечатан пергамент. Като се надигна грациозно от трона си, тя пое бокала от пажа и ни го предаде от името на царя, като каза, че Негово Величество ни го изпраща с молбата всички поред да пием от него в негова чест. На капака на бокала, изискано

излята от злато, стоеше богинята Фортуна, държейки в ръка червено развято знаменце. Отпих с известна тъга от бокала, та нали вече достатъчно бях познал коварните изненади на щастие-то. Девецата беше пременена също като нас в златното руно с лъва, от което заключих, че тя е главата на Ордена. Попитахме я как се нарича Ордена. Тя обаче отвърна, че докато пленените още не са получили присъдите си, не е дошло времето да ни го разкрие. Очите им все още са завързани, защото това, което се случваше с нас, би било само повод за ядосване за тях, макар че в сравнение с почестите, които още ни очакваха, то все още беше твърде малко. След това тя пое пергамента от другия паж и след като осъдените бяха разделени на две групи, на първата група се прочете приблизително следното:

«Признайте, че сте повярвали твърде лесно на фалшивите измислени писания, че твърде много сте се надценили и затова посмяхте да пристъпите в този замък, за което никога не сте били призвани. И макар че повечето от вас искаха само да се забавляват тук, за да живеят след това още по-разпуснато, вие така се наранявахте един друг и си причинявахте такива обиди и позор, че заслужавате да получите съответното наказание.»

Обвиняемите си признаха със смирение и се покаяха. Останалите бяха порицани по следния начин:

«Вие много добре знаете и съвестта ви го показваше, че съчинявахте фалшиви, измислени книги, правехте другите на глупаци, измамвахте ги и с това уронвахте Царското достойнство пред всекиго. Знаете също с колко много безбожни, неприлични картини си служихте. Даже и Божествената Троица не беше свещена за вас, а вие и нея използвахте, за да лъжете страната си и хората. Сега се разкри с какви методи преследвахте честните хора и тормозехте простоватите. На всеки е известно, че се занимавахте с разврат, изневери, червоугодничество и всички видове пороци, всичко, което е против познатия навсякъде ред на нашето царство. Накратко, вие знаете, че и пред обикновените хора опетнявахте Негово Царско Величество, затова трябва да си признаете, че сте изобличени като заблудени измамници

и мошеници, които заслужават да бъдат отделени от честните хора и сурово да бъдат наказани.»

Измамниците с всяка сила се противяха да си признаят това, но понеже девицата ги заплаши със смърт, а и всички от другата група с единодушно съгласие възмутено ги обвиниха, че подло са били заблуждавани от тях, те накрая с болка признаха вината си, за да избегнат по-голямо нещастие. За тяхно оправдание обаче казаха, че това, което се е случило, не би трябвало да се приписва като вина само на тях, защото господарите давали големи суми, за да влезнат в двореца и всеки би се изкушил да употреби хитрост, за да може и той да получи нещо, и така се стигнало до това, което сега стои пред очите на всички. Че това не им се беше удало, според тяхното мнение, те не са заслужили по-голямо наказание, отколкото господата. Би трябвало те да са наясно, че съвсем сигурно би успял да влезе само този, който не се катери по зидовете с тях при такава голяма опасност, и то за малка печалба. Освен това книгите им така светкавично се разграбвали, че който не можел да се изхранва по друг начин, почти бил принуден да си послужи с такава измама. Затова те се надяват, че ще получат справедлива присъда, каквато се полага както на господарите, така и на слугите, и с Божията помощ няма да бъдат подложени на мъчения. С такива и подобни на тях оправдания те искаха да се извинят. Но отговорът беше: «Негово Царско Величество реши да бъде наказан всеки, някой – по-сурово, друг – по-меко. Понеже това, което твърдите, не е съвсем невярно, затова и на господата няма да им бъде подарено нищо. Тези обаче, които умишлено са предлагали, или дори против волята на наивните са ги изкушавали, трябва да очакват смъртта. Също и тези, които с лъжливи писания са обидили Негово Царско Величество, което може да се докаже от собствените им произведения и книги.»

Като чула това, много от тях започнаха окаяно да плачат, да умоляват, да просят и да падат на колене, но нищо не помогна и аз се учудвах колко непоколебима остана девицата, докато жалбите им предизвикаха сълзи в очите и възбудиха дълбоко

състрадание при нас, на които те бяха причинили толкова страдание и мъки. Пажът ги приготви набързо за отпращане, като доведе цялата охрана, която беше събрана днес при везните. На пазачите се заповяда всеки да вземе по един от своите пленници и в правилна редица да ги отведат в тяхната голяма градина, като редом с всеки пленник да върви по един пазач. Учудих се как всеки успя да познае своя пленник. На моя вчерашен спътник беше разрешено свободно да се разходи навън в градината и да присъства при изпълнението на присъдите. Щом всички излязоха навън, девицата се надигна от трона и ни призова да седнем на стъпалата и да присъстваме при изпълнението на присъдата. Ние направихме това, което ни беше повелено, оставихме всичко да стои на масата, освен бокала, който беше даден на пажа да го пази, и накичени с нашите отличия, се понесохме с трона навън. Той така плавно се задвижи от само себе си, като че ли се носеше във въздуха, и ние пристигнахме в градината, където всички слязохме.

Градината не беше особено красива, но ми хареса, че дърветата бяха хубаво подредени. Вътре имаше чудесен фонтан, украсен с разкошни релефи, надписи и тайнствени знаци.³ В тази градина беше издигната дървена постройка, по която висяха красиво нарисувани платна. Постройката имаше четири галерии, разположени една над друга. Първата беше по-красива от всички други и беше закрита с бяла тафта, така че тогава не можехме да си представим какво е скрито зад нея. Втората галерия беше празна и незакрита. Последните две бяха закрити от червена и синя тафта.

Щом наближихме постройката, девицата се поклони чак до земята, така че ние изведнъж се изплашихме, понеже помислихме, че царят и царицата са наблизо. Когато и ние показахме нашето страхопочитание, девицата ни поведе по витата стълба към втората галерия. Там тя отново застана начело, докато ние запазихме предишния си ред. И ако не се страхувах

³ Също така: които, ако е рекъл Бог, ще разясня в една бъдеща книга.

от злословните уста, бих разказал сега как се прояви към мен царят, който бях избавил. Защото той можеше добре да прецени в каква мъка и мизерия би се намирал сега, изживявайки унижение и наказание, ако не бях аз, и как благодарение на мен сега се радваше на такова отличие и достойнство. Междувременно напред пристъпи девицата, която ми беше донесла първата покана. Досега не бях я срещнал. Тя наду своя фанфар и с висок глас провъзгласи присъдата:

«Негово Царско Величество желаше от сърце всеки от събраните тук да е дошъл на сватбата му с такива способности, които в Негова чест да разкрасят радостния празник. Но понеже всемогъщият Бог е решил друго, Негово Величество не иска да се противи, а трябва да спази добрите стари обичаи на това царство въпреки всичко, което сърцето му желае. Но за да се празнува вроденото милосърдие на Негово Величество по целия свят, той повели законната присъда да бъде значително смекчена. Така че на господарите и на владетелите не само се подарява животът, но те се оставят свободни. Вие, мили хора, не бива да се сърдите, че не можете да присъствате на почетния празник, а да помислите, че и без друго ви е било възложено от Всемогъщия Бог повече, отколкото можехте търпеливо да носите; утешете се с Неговата непонятна мъдрост при разпределянето на даровете. Така честта ви няма да пострада, след като бъдете отблъснати също и от нашия Орден, понеже всички ние не можем да постигнем всичко. Но понеже сте били подведени от лукави измамници, те няма да останат ненаказани. Затова Негово Величество реши да ви даде един списък с измамническите писания или един «Index expuratorium», за да можете в бъдеще по-добре да различавате добрите от лошите. Докато Негово Величество прегледа вашата библиотека и предаде на огъня изкушаващите писания, той ви препоръчва да се посветите през това време в служба на милите девици и на Бог. Нека всеки да процедира със своите по същия начин, за да може в бъдеще да се премахнат всички злини. Освен това вземете присърце предупреждението отсега нататък да не приемате така

необмислено всичко с извинението, че сте били изкусени, и всеки да ви се смее и презира. И накрая, както всеки господар има правото да изисква отплата от своите поданици, така и всеки от вас нека да се откупи с нещо, което има при себе си, да се раздели в мир с нас и придружен от нашата охрана, да се завърне при своите близки.

«Другите обаче, които не успяха да издържат първата, третата и четвъртата тежест, Негово Величество не желае така леко да се отгърват. Но да почувстват и те неговата милост, заповедта за тях гласи: Те да бъдат съблечени и изгонени.»

«Тези, които не удържаха на втората и петата тежест, редом със събличането да бъдат дамгосани с един, два или повече знака, според тяхното прегрешение.»

«Тези, които бяха вдигнати нависоко от шестата или седмата тежести, ще бъдат по-малко наказани.» (И по този начин на всекиго беше определено съответното наказание, но ако трябва да изброя всичко, ще трае много дълго.)

«Онези, които вчера се отделиха по свое желание, нека да си отидат без възмездие.»

«Накрая измамниците, които не успяха да устоят даже и на една тежест, да бъдат наказани с меч, въже, вода или тояги. Изпълнението на присъдата да се изпълни пред очите ни, за да служи за предупреждение на всекиго.»

С това нашата девица пречупи пръчицата на две; втората, която прочете присъдата, наду фанфара и дълбоко се поклони пред тези, които бяха скрити зад завесата.

Тук обаче искам да разкажа на читателя нещо относно броя на нашите пленници: Тези, които устояха на първата тежест, бяха седем; тези, които издържаха две тежести, бяха двадесет и един; тези, които издържаха три, бяха тридесет и пет; тези, които успяха да устоят на четири, също бяха тридесет и пет; тези с пет бяха двадесет и един; тези с шестте бяха седем; а този, който беше вдигнат от седмата тежест, беше само един и той беше този, когото аз спасих. Тези обаче, които не успяха да издържат нито една тежест, бяха много. Тези, които накрая

устояха на всички тежести, бяха само няколко.⁴ Така прилежно ги изброих на моята плоча за писане, докато те, отличаващи се един от друг, стояха пред нас. Странно ми се стори, че между всичките, издържали до определено число тежести, нямаше никой, който да прилича на другия. Защото между тези, които издържаха три тежести и, както казах, бяха тридесет и пет, някой беше издържал първата, втората и третата, друг – третата, четвъртата и петата, трети – петата, шестата и седмата и т.н., така че между всичките сто двадесет и шестима, които бяха намерени за прекалено леки, за най-голямо учудване никой не приличаше на другия. И аз бих описал всеки от тях с неговата собствена тежест, ако времето би ми разрешило.⁵

След като присъдата беше прочетена, господата останаха много доволни, защото при цялата строгост те не бяха се осмелили да очакват такива милостиви присъди. Затова дадоха повече, отколкото им бяха поискали и всеки от тях се откупи с верижки, накити, злато, пари и с всичко друго, каквото имаха при себе си, като накрая се сбогуваха с дълбока почит. Макар че на царските слуги беше забранено да се подиграват на сбогуващите се, доста присмехулници не успяха да скрият усмивките си, защото наистина беше комично да се види как те, без да се оглеждат, бързо, бързо се оттеглиха. Някои помолиха скоро да им бъде изпратен списъкът, понеже искаха да избират книгите си според наставленията на Негово Царско Величество. Това им беше обещано. При портата на всеки беше поднесена чаша с питието на забравата, за да не може никой да си спомня за своето злочестие.

След това се оттеглиха и доброволците. Те бяха оставени да се разотидат свободно, но не биваше отново да изпаднат в такава ситуация. В случай обаче, че прозрат някои истини, както са направили другите, те отново ще бъдат приети като мили гости.

⁴ Девет, както по-късно ще стане ясно (виж бел. 9).

⁵ Допълнения към текста: Аз обаче се надявам, че по-късно ще стане ясно с тълкуването.

Междувременно достойните за наказание бяха разсъблечени, като отново имаше разлика според провинението. Някои бяха голи, но бяха изгонени безнаказано, други ги подгониха със звънчета и окови навън. Накратко, наказанията бяха разнообразни и аз не мога да изброя всичките. Най-после дойде редът и на последните, при които наказанието траеше по-дълго. Докато някои бяха обесени, други – обезглавени, удавени или пребити, премина още известно време. При такъв съд ми се преобърна сърцето не толкова заради наказанията, защото те бяха си ги заслужили, но поради човешкото заслепление, че ние винаги се стремим към това, което ни е отказано още от момента на грехопадението.

Скоро досега препълнената с хора градина така се опразни, че освен охраната, не остана никой. След известно време, изпълнено с дълбоко спокойствие, се появи красив, снежнобял кон еднорог, който имаше златна гривна на шията, гравирана с различни букви; той се отправи към извора, коленичи на предните си копита, като че ли искаше да окаже почит на лъва, който стоеше върху извора така неподвижно, като че ли беше от камък. Лъвът скоро вдигна голия меч, който държеше в лапите си, пречупи го на две и, както ми се стори, парчетата потънаха в извора. След това зарева и продължи дотогава, докато насам прелетя бял гълъб, носещ в човката си маслинова клонка, която лъвът веднага погълна. Сега той беше доволен, а и еднорогът радостно се върна на мястото си.

След всичко това нашата девица ни поведе надолу по витата стълба и ние направихме няколко поклона пред завесата. Всички трябваше да измием ръцете и главите си в извора и известно време почакахме подредени, докато царят се оттегли в своите покои през един закрит коридор. Тогава, приятно разговаряйки, бяхме изведени от градината с особена музика и в голям блясък и разкош и бяхме заведени в предишната ни квартира. Това се случи в четири часа следобед.

За да не ни се стори времето прекалено дълго, девицата изпрати на всеки от нас по един благороден паж, който беше

не само изящно облечен, но и много начетен. Той можеше да говори за всичко възможно, така че ние бяхме наистина засрамени. Пажовете имаха за задача да ни разведат из замъка, за да не ни бъде скучно, но не навсякъде. Девицата се сбогува и ни успокои, че отново ще се появи за вечерята и ще присъства на празненството, което беше обичайно при изпита с тежестите. Тя ни помоли търпеливо да изчакаме следващия ден, когато ще бъдем представени на царя.

След като се отдалечи, всеки от нас се зае с това, което му беше по сърце. Едни от нас разглеждаха красивите плочи, които им бяха показани, и любопитно искаха да узнаят какво означават писмените знаци; други пожелаха да получат нещо за ядене и пиене. Аз пожелах да бъда разведен от моя паж из двореца заедно с моя спътник, за което цял живот бях доволен, понеже при тази разходка редом с чудесните стари произведения на изкуството ми бяха показани гробниците на царете, където получих повече познание, отколкото се намира във всички книги. Там срещнах и чудната птица Феникс.⁶

Съжалявах, че останалите ни спътници пропуснаха това скъпоценно съкровище, но сигурно такава е била Волята Божия. Много от удоволствията дължа на моя паж, понеже според духовните заложи на всеки поотделно той водеше поверените му на места, каквито те пожелавах. Точно на моя паж бяха поверени ключовете, поради което аз имах голямо предимство пред останалите. Той покани и много други, но те смятах, че такива гробове можеха да видят по гробищата, където и без друго биха отишли, ако изобщо там има нещо за гледане. Не бих искал обаче да скрия от моите благодарни ученици картините на гробните паметници, които ние двамата нарисовахме и описахме.

Другото, което беше показано на двама ни, беше чюдна-

⁶ За това преди две години издадох една особена книга; имам намерение да публикувам и една специална статия с картинни илюстрации и надписи за лъва, ястреба, сокола и др. подобни, доколкото това е нужно за разяснението на моя разказ.

та библиотека. Там се намираше всичко събрано от времето преди Реформацията. Затова обаче не искам да разказвам, макар сърцето ми да се радва винаги, когато си спомня, понеже списъкът на книгите ще бъде даден по-късно. Пред вратата на покоите беше положена огромна книга, подобна на която не бях виждал досега. Вътре бяха нарисувани различни фигури, зали, портали, както и всички надписи, загадки и др., които можеха да се видят в целия дворец.⁷ Във всяка книга беше нарисуван цветен портрет на нейния автор. Много от тях, както чух, щяха да бъдат изгорени, за да се унищожи при добрите хора всеки спомен за тях.

След като достатъчно се насладихме на всичко и вече бяхме излезли, насреща ни се появи друг паж и след като нашият му прошепна нещо на ухото, предаде му ключа, който другият веднага понесе със себе си нагоре по извитата стълба. Нашият паж обаче беше станал смъртно блед и когато настояхме да ни каже защо, той призна, че Негово Царско Величество не желае никой да види библиотеката, а още по-малко да посети гробниците, поради това той ни помоли заради него да не разказваме на никого, защото той вече бил отрекъл. Ние му обещахме, изпълнени с радост, но и със страх. За щастие това остана скрито и никой не ни попита. Бяхме прекарвали три часа на тези места и не съжалявахме за това.

Макар че стана вече седем часа, все още не ни бяха дали нещо за ядене. Гладът обаче лесно се понасяше при това духовно засищане и аз бих постил цял живот, ако винаги бих имал такава компенсация. Междувременно бяха ни показани изкусни фонтани, мини и работилници за произведения на изкуството; и между всичките неща нямаше нищо, което да не надминаваше всички наши изкуства, взети заедно. Някои зали бяха разположени в полукръг, като от всяка от тях се виждаше скъпоценния часовник, който стоеше в средата. Той беше поставен на красива

⁷ Макар че вече обещах, струва ми се, че още не му е дошло времето за това, аз трябва първо да опозная още по-добре този свят.

колона и показваше движението на планетите. Тогава изведнъж ми стана ясно какво липсваше на нашите занаятчии, макар че не е моя работа да се меся в тяхното изкуство.

Най-после влязох в обширна зала, която отдавна беше показана на другите. В средата ѝ се намираше земен глобус с диаметър от тридесет стъпки, който беше потънал почти до половината в Земята. Този глобус с всичко по него можеше да се завърти от двама мъже, така че над хоризонта винаги се виждаше еднакво голяма част. Макар че много добре бях забелязал, че този инструмент има особено предназначение, не можах да си обясня за какво служеха златните кръгчета, които се виждаха на различните места. Моят паж се засмя и ме накара да ги разгледам още по-внимателно. Най-после открих също и моето отечество, обозначено със злато, при което и моят спътник потърси своето и също го намери позлатено. Понеже същото се повтори при всички, които се намираха наоколо, пажът тържествено ни обясни, че вчера било посочено на Негово Царско Величество от стария астроном Атлас, че всички позлатени точки показват отечествата на избраниците. Затова като видял, че аз не се смятах за достоен да се подложа на пробата, макар че при моето отечество стои златна точка, той наредил на един от главните да се помоли за нас да бъдем претеглени без опасност от наказание, особено заради това, че отечеството на един от нас носи един изключително добър знак. Затова и самият той, който имаше най-големите пълномощия в сравнение с другите пажове, не без причина беше поставен на мое разположение. Аз смирено благодарих и когато с обич разглеждах моето отечество, открих, че до кръга имаше още няколко красиви линии, за които обаче не посмях да си помисля, че се дължат на мен. Още много други неща видях на глобуса, за което не искам да разказвам. Нека всеки сам да размисли защо не всеки град има своите мъдrecи.

След това бяхме въведени дори вътре в глобуса, и то по следния начин: Върху морето, където и без това имаше голямо празно петно, се намираше плоча с посвещение и името на

майстора. Тя можеше внимателно да се повдигне и по едно люлеещо се мостче се стигаше до центъра, където имаше място за четирима души. Там се намираше само една кръгла дъска, където можехме да седнем и дори при светъл ден (сега вече беше тъмно) можехме да наблюдаваме звездите. Те бяха от истински скъпоценни камъни и така блестяха в чудесен порядък и движение, че аз не можех да откъсна погледа си от тях, което беше съобщено на нашата девица от пажа и тя често ме закачаше за това. Отдавна беше време за вечеря, а аз така се бях заплеснал в глобуса, че отидох почти последен.

Така не се бавих повече и щом облякох дрехата си, която преди бях съблякъл, пристъпих към масата. Слугите ми оказаха толкова почести и поклони, че от срам не смеех да погледна наоколо и поради това не видях девицата, която ме чакаше отстрани. Щом тя забеляза това, хвана ме под ръка и ме поведе към трапезата. Не намирам за нужно да разкажа за музиката и другите прекрасни неща, понеже не мога достатъчно добре да ги опиша и освен това вече ги похвалих, колкото ми беше възможно. С една дума, там всичко беше изкуство и красота. След като си разказахме един на друг преживяванията през следобед (за библиотеката и паметниците мъдро премълчахме) и след като се бяхме развеселили от виното, девицата започна да говори:

«Мили господа, аз имам голям спор с една от моите сестри. В нашите покои имаме един орел, за който се грижим така прилежно, че всяка от нас иска да е най-добрата и затова се караме. Напоследък решихме и двете да отидем при него и тази, към която той се държи най-приятелски, тя да бъде избраната му. Така и направихме и аз, както обикновено, носех лаврова клонка в ръката си. Сестра ми обаче нямаше такава. Щом орелът ни видя, поднесе на сестра ми клонката, която държеше в човката си и поиска от мен моята, която аз му дадох. Сега всяка от нас си мисли, че той е избрал нея. Как да разреши спора?»

Щом като девицата приключи разказа си, той хареса на всички ни така, че всеки от нас искаше да чуе решението на загадката. Понеже всички погледи се насочиха към мен и очак-

ваха да започна, аз така се притесних, че не можах да отговоря с нищо друго освен с една гатанка. Затова казах: «Мила госпожице, на Вашия въпрос би било лесно да се отговори, ако нещо не ме смущаваше. Аз имах двама приятели, двамата ме обичаха безкрайно. Понеже се съмнявах, че аз обичам единия повече от другия, те решили да се затичат внезапно към мен. Този, когото бих прегърнал, щял да е истинският. Това и направиха, но единият не поиска да последва другия, а остана на мястото си и заплака. Аз посрещнах другия с учудване. Когато ми разказаха за облога, не знаех какво да правя, не мога да реша и до днес и се надявам може би тук да намеря добър съвет.»

Девицата се учуди, защото забеляза какво имам предвид. Тя отговори: «Добре, нека да бъдем квит! Сега другите да предложат разрешението!»

Аз бях дал вече пример и един друг започна:

«Преди известно време една девица от моя град беше осъдена на смърт. Но понеже съдията я съжали, обяви, че ако някой е готов да се бори за нея, може да я освободи. Тя имаше двама почитатели; единият веднага се отправи на път да посрещне любимата си на съдебния площад. Междувременно се появи и другият; понеже той беше закъснял, беше решил да се бори, но да се остави да бъде победен, за да остане девицата жива. Така и направи. В резултат всеки искаше да я има. Посъветвайте ме господо сега, тя на кого от двамата принадлежи.»

Девицата не можа да се съдържи и каза: «Вместо да науча повече, сама се хванах в капана. Въпреки това бих желала да чуя дали още някой има нещо да каже.» «Да», отговори третият, «още никой не е разказал това, което ми се случи. Когато бях млад, обичах една благородна девойка. За да мога да осъществя любовта си, помолих една възрастна жена да ме заведе при нея. Но се случи така, че братята на девойката дойдоха в момента, когато ние тримата се бяхме събрали. Те така се разгневиха, че искаха да ме убият. Но понеже аз много горещо ги молих, те ме накараха да се закълна, че ще взема всяка от тях за жена за по една година. Кажете ми сега господо, трябваше ли първо

да взема старата или младата?» Всички се разсмяхме на тази загадка и макар че някои си прошепнаха един на друг по нещо, никой не пожела да посочи разрешението.

Тогава започна и четвъртият:

«В един град живяла благородна дама от аристокрацията, която била много почитана, особено от млад благородник, който бил така настоятелен, че един ден тя му казала, че ще отговори на молбите му, ако в средата на студената зима я заведе в една красива розова градина. Ако не може, нека да я остави на мира. Затова благородникът тръгнал по света да търси човек, който може да направи това, и най-сетне срещнал един стар човек, който обещал да му помогне, ако му даде половината от своите съкровища. Благородникът се съгласил и другият изпълнил това, което обещал. Той поканил дамата при себе си и въпреки очакванията си, тя намерила исканата градина зеленееща, топла и красива. И понеже си припомнила обещанието, поискала да отиде само още веднъж при своя съпруг, на когото със сълзи и въздишки разказала за своята мъка. Понеже съпругът се убедил в нейната вярност, отново я изпратил при нейния почитател, който бил положил толкова много усилия, за да я спечели. Благородникът така дълбоко се трогнал от постъпката на съпруга ѝ, че приел за грях да докосне толкова достойна жена и отново с почести я изпратил при съпруга ѝ. След като старецът разбрал за благородната постъпка на двамата, не поискал да остане по-назад, върнал обратно всички съкровища на благородника и се оттеглил. И аз сега, мили господа, не мога да реша кой от тези хора е извършил най-благородната постъпка.»

На всички ни беше спрял дъхът, докато слушахме тази история; дори и девицата не знаеше как да отговори, а прикани следващия да продължи. И така петият, без да се бави, започна: «Мили господа, аз ще съм кратък. Кой изпитва по-голяма радост, този който вижда онова, което най-много обича, или този, който мисли за него?» «Който го вижда», проговори девицата. «Не», отвърнах аз, поради което започна спор. Затова шестият се провикна: «Мили господа, аз трябваше да си взема една

жена, само че трябваше да избирам между девица, съпруга и вдовица. Помогнете ми да изляза от затруднението и аз ще ви помогна да решите вашия спор.»

«Нищо по-лесно от това», отговори седмият, «ако изборът е свободен. За мен обаче нещата стоят другояче. През младостта си от дъното на сърцето си обичах една хубава и благонравна жена и тя мен също. Ние обаче не можахме да се оженим, защото нейните роднини не позволяваха. Затова тя беше омъжена за друг, честен и порядъчен мъж, който я почиташе и обичаше, но тя залиня и се разболя така, че хората я помислиха за умряла. Беше погребана с много почести и всички жалееха за нея. Аз си помислих: «Щом тази жена не ти беше дадена, докато беше жив, то поне в смъртта можеш да я прегърнеш и целунеш.» Затова взех един слуга, който през нощта разрови гроба ѝ. Когато отворих ковчега, взех я ръцете си и докоснах сърцето ѝ, изведнъж почувствах, че то тупа съвсем слабо и започна постепенно да се засилва, колкото повече я затоплях, докато най-сетне забелязах, че тя наистина е още жива. Занесох я тайно къщи и след като затоплих студеното ѝ тяло в благовонна баня с билки, оставих я на грижите на моята майка, докато тя роди един хубав син, за когото аз вярно се грижех, също както неговата майка. След два дни, понеже тя беше много учудена, аз ѝ разкрих всичко, което се беше случило и я помолих отсега нататък да живее с мен. Тя обаче мислеше с голяма загриженост за съпруга си, който се беше държал така честно и добре с нея, а сега страдаше. Понеже всичко се беше случило така, тя се чувстваше задължена както на единия, така и на другия. След два месеца (междувременно трябваше да отпътувам) повиках съпруга ѝ на гости и между другото го попитах, дали той би приел своята починала съпруга, ако тя отново пристъпи в неговия дом. Той сред сълзи отговори положително. Тогава доведох жена му заедно със сина му, разказах му всичко, което се беше случило и го помолих да признае моя брак с нея. Спорихме дълго, но на него не му се удаде да обори моите претенции, и той трябваше да ми предостави жената. Относно сина спорът продължи.»

Тогава девицата го прекъсна и каза: «Аз се учудвам как можяхте да увеличите мъката на нещастния мъж.» При което се надигна голяма препирня, като повечето от нас бяха на мнение, че той правилно е постъпил. Той обаче ни прекъсна: «Чакайте, защото аз му отстъпих и двамата, жената и сина му! Кажете ми сега, мили господа, моята почтеност ли беше по-голяма или неговата радост?»

Тези думи така оживиха девицата, че заради двамата тя поръча да донесат по една напитка на всеки от нас. Последваха разказите и на другите, но понеже те бяха малко объркани, не можах да ги запомня. Само още един ми остана в главата. Един от нас разказа: «Веднъж, преди няколко години, познавах един лекар, който си купуваше дърва и се отопляваше с тях през цялата зима. Но щом идваше пролетта, той продаваше същите дърва и така отоплението му излизаше без пари.» «Тук се крие особено умение» отвърна девицата, «но за днес времето свърши.»

«Да», отвърна моят спътник, «който не може да отгатне всички загадки, нека чрез пратеник да съобщи на всеки един от нас. Това, според мен, трябва да бъде разрешено на всекиго.»

Междувременно беше произнесена благодарствената молитва и всички ние станахме от трапезата по-скоро сити и радостни, отколкото преяли. Бих искал всички празнични вечери и обеда да протичат по този начин. След като се поразходихме из залата, девицата ни попита дали не искаме да започнем със сватбените тържества. «О, с удоволствие, благородна и добродетелна девице», каза някой там.

След това тя тайно отпрати един от пажовете, но продължи разговора с нас. Изобщо тя се държеше така доверчиво, че аз се осмелих да попитам за името ѝ. Девицата се засмя на моята смелост, но не се предаде лесно и отговори: «Моето име съдържа петдесет и пет (56?), но въпреки това има само осем букви; третата е третата част от петата, ако тази трета се прибави към шестата, ще се получи едно число, чийто корен, събран със стойността на първата буква, е по-голям, отколкото

самата трета, и е половината от четвъртата. Ако обаче петата и седмата са еднакви, то също и последната е същата като първата, а последните заедно с втората правят толкова, колкото има шестата, което е само с четири повече, отколкото третата взета три пъти. Е, кажете ми, господине, как се казвам?» Загадката ми се видя много завързана. Въпреки това не отстъпих, а попитах: «Благородна и добродетелна девице, не може ли да узная поне една единствена буква?» «Добре», отговори тя, «това е възможно.» «Каква числена стойност има тогава седмата буква?», попитах аз. «Тя отговаря на броя на господата тук.»⁸ каза тя. Аз бях доволен с отговора и с лекота⁹ открих името ѝ. Тя се зарадва на това и сподели, че скоро би трябвало да ни бъде разкрито още повече.

Междувременно няколко девици се бяха приготвили; те пристигнаха с голямо великолепие. Пред тях двама младежи осветяваха пътя им. Единият имаше радостно лице, светли очи и деликатно телосложение; другият изглеждаше малко навъсен. Както скоро разбрах, каквото той поискаше, трябваше веднага да се изпълни. Следваха четири девици: едната от тях със съвсем смирено поведение, целомъдрено навела поглед, гледаше към пода, втората също беше скромна и срамежлива, третата малко се изплаши, влизайки в залата, и не можа да издържи дълго време вътре, понеже ѝ се струвало, че вътре е прекалено весело; четвъртата донесе няколко букета цветя, с които искаше да покаже своята обич и щедрост. След тези четири девици влязоха още две, облечени още по-разкошно, и мило ни поздравиха. Едната носеше тъмносиня рокля, обсипана със златни звездици, другата – зелена рокля, украсена с червени и бели раета; на главите си носеха красиви кърпи, които много

⁸ Девет са, а не 60, както се вижда в едно старо издание.

Решение на Лайбниц:

⁹ 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

A L C H I M I A

1+12+3+8+ 9+13+9+1 = 56 (55 е преднамерена печатна грешка).

им приличаха. Най-сетне влезе една херцогиня.¹⁰ Тя носеше коронка на главата и повече гледаше към небето, отколкото към Земята. Затова всички помислихме, че това е невестата. Но не познахме, макар че тя така превъзхождаше невестата по чест, богатство и положение, че по-късно управляваше целия сватбен празник. По този повод последвахме примера на нашата девица, поклонихме се дълбоко и паднахме на колене, макар че коронясаната дама се оказа напълно смирена и богобоязлива. Тя подаде ръка на всекиго, каза ни да не се учудваме прекалено много; това било само един от нейните малки дарове. Би следвало обаче да повдигнем очите си към нашия Създател и да познаем неговото всемогъщество и да живеем живота си както досега за прослава на Бог и за доброто на хората, за да бъдем достойни за такава милост. Изобщо думите ѝ звучаха съвсем различно от тези на нашата девица, които бяха по-близки до света. Тези думи проникнаха до мозъка на костите ми. «А ти», обърна се тя към мен, «получи повече от другите, гледай да даваш също повече на другите!» Това предупреждение много ме учуди.

Когато забелязахме девиците с инструментите, помислихме, че танцът вече започва, но все още не му беше дошло времето. Тежестите, които вече бяха споменати, стояха още тук. Затова херцогинята (чието име аз все още не знаех) накара всяка от девиците да вземе по една от тях. На нашата девица обаче повери своята, която беше последната и най-голямата, и ни прикани да я последваме. При това се правеше толкова много, но не за нас, и аз усетих, че нашата девица беше прекалено добра в сравнение с нас и че ние съвсем не сме чак толкова ценни, колкото отчасти бяхме започнали да си въобразяваме. Вървахме в обичайния си ред един след друг, докато достигнахме първите покои, където нашата девица първа окачи тежестта на херцогинята. При това звучеше хубава духовна песен.

В тези покои нямаше нищо друго освен няколко ценни молитвени книги, които не би трябвало да липсват на никого.

¹⁰ ТЕОЛОГИЯ

В средата стоеше молитвен пулт, който добре пасваше към креватите. Девицата коленичи пред него и всички ние трябваше да коленичим наоколо и да повторим молитвите, които тя прочете на глас от книжката, а именно сватбата да се извърши за Божията слава и за нашето добро. След това пристъпихме във вторите покои, където първата девица също окачи своята тежест и така продължи, докато церемонията завърши. Накрая херцогинята отново подаде ръка на всекиго и се сбогува със своите девици.

Нашата девица остана още малко сред нас; но понеже беше станало вече два часа през нощта, тя не искаше да ни задържа по-дълго. Струваше ми се, че тя се чувства много добре сред нас. Пожела ни лека нощ и спокоен сън, но без удоволствие се раздели с нас. Нашите пажове, които знаеха всичко, посочиха стаите ни и останаха при всеки от нас в едно друго легло, та ако се нуждаем от нещо, да са ни веднага под ръка. Моята стая (за другите не бях осведомен) беше царски подредена с красиви килими и картини по стените. Най-много обаче ми хареса моят паж, понеже той беше много начетен и имаше опит във всички изкуства. Така разговаряхме още цял час и аз заспах чак в три и половина.

Това беше първата нощ, през която бях спокоен. Въпреки това ме преследваше един кошмар, та не можех да бъда напълно уверен в себе си. Цяла нощ се мъчех да отворя една врата, която не се поддаваше, докато най-после ми се удаде. През цялото време се мъчех с такива сънища и най-после на разсъмване се събудих.

Четвърти ден

Още лежах в леглото си и с душевно спокойствие разглеждах прекрасните картини и фигури в моите покои, когато внезапно чух да свири корнет, като че ли вече беше дошло времето за празничната процесия. Моят паж скочи от леглото като луд, при това изглеждаше по-скоро мъртъв, отколкото жив. Можете да си представите как се почувствах, когато той ми каза, че другите вече са били представени на царя. Аз така се отчаях, че заплаках и проклев моя мързел. Докато още се обличах, той вече готов изтича навън от стаята, за да види как стоят нещата. Скоро обаче се върна с радостната новина, че още нищо не е пропуснато; не бях пропуснал нищо друго освен закуската, понеже поради моята напреднала възраст не са искали да ме събудят. Сега обаче било дошло времето и аз да побързам заедно с него към фонтана, където почти всички се бяха събрали. Утешен се опомних и бързо наметнах пелерината си. Тогава закрачих заедно с пажа към познатата градина с фонтана.

След като се поздравихме с девицата, която се пошегува с мен заради моето дълго спане, тя ме поведе за ръка към фонтана, където видях, че вместо своя меч, лъвът държеше една доста голяма плоча. Когато я разгледах отблизо, видях, че тя беше свалена от старите паметници и поставена тук по особени причини. Понеже беше много стара, надписът ѝ беше станал малко неясен, затова искам да го опиша без да го променям, а всеки да размисли върху него:

Аз, Хермес, князът,
след толкова много беди,
причинени на човешкия род,
съм призван по волята Божия
и чрез помощта на изкуството
да тека тук като оздравяващ лек.

Който може, нека пие от мен,
 който иска, нека да се измие,
 който се осмели, нека да ме размъти.
 Пийте, братя, и живеете.

Този знак беше лесен за четене и за разбиране. Понеже беше по-лесен от всеки друг, сигурно затова беше поставен там.

След като се измихме на извора и всеки пи от масивен златен съд, отново трябваше да последваме девицата в залата и да облечем нови одежди. Това бяха дрехи, целите в злато, чудно хубаво украсени с цветя. Освен това на всеки от нас му беше дадено различно златно руно, общито със скъпоценни камъни, всеки от които имаше определени въздействия според своята духовна сила. На него беше окачен тежък златен накит, върху който бяха изобразени Слънцето и Луната. На обратната му страна беше изписано: «Лунното сияние ще стане като слънчевото сияние, а слънчевото сияние ще бъде седем пъти по-светло, отколкото през земното съществуване.»¹² Нашите досегашни украшения бяха положени в малка ракла и бяха поверени на всеки от слугите ни.

Сега девицата ни изведе навън в обичайния ни ред. Пред вратата чакаха музикантите, облечени в червено кадифе с бели нашивки. Една врата, която досега не бях видял да се отваря, беше отворена към царската вита стълба и девицата ни поведе заедно с музиката нагоре по 365 стъпала. Изкачвайки се, видяхме много скъпоценни и изкусни украшения. Колкото по-нагоре се изкачвахме, толкова по-прекрасен ставаше разкошът, като накрая достигнахме най-горе до изрисувана сводеста зала, където ни очакваха шестдесет разкошно облечени девойки. Щом те се поклониха пред нас и ние също изразихме нашата

¹¹ = 1378 според Р. Кинаст, Й. В. Андреа и четирите розенкройцерски произведения, Палаестра 159.

¹² Сравни Йес. 30, стих 26.

почит толкова добре, колкото можахме, нашите музиканти бяха отпратени. Те трябваше да слязат по витата стълба и вратата беше затворена след тях.

След това прокътня една камбанка. Веднага се появи чудно красива девойка, която донесе на всекиго по един лавров венец. На нашите девойки беше поднесено по едно клонче. Междувременно беше дръпната една завеса и ние зърнахме царя и царицата, седнали там в цялата си величественост. Ако херцогинята, която видяхме вчера, не беше така грижливо ме предупредила, сигурно щях да се забравя и да помисля това неописуемо великолепие за небето. Защото, макар че залата блестеше от злато и скъпоценни камъни, облеклото на царицата беше хиляди пъти по-блестящо, така че не можех да издържам да го гледам. Това, което преди смятах за красиво, избледня, понеже там всичко беше така възвишено, както звездите на небето.

Междувременно беше влязла нашата девойка. Тя хвана всеки един от нас за ръката и с дълбоко страхопочитание го представи на царете. При това девойката започна да говори: «Това, че в чест на Ваши Царски Величества, о Всемиловичи Царю и Царице, тези хора с опасност за живота си са тръгнали за насам, Ваши Величества могат справедливо да го оценят, понеже в много отношения те са призвани да увеличават царството и владенията на Ваши Величества, което всеки сам ще може скоро да разбере. Аз с покорност искам да ги представя на Ваши Величества и смирено моля да ме освободите от моето задължение и най-милостиво да чуете от всеки един от тях подробни сведения за моите дела и пропуски.»

С тези думи тя положи своето клонче на пода. Редно беше някой от нас да отвърне нещо, но понеже всички си бяхме глътнали езиците, най-после напред пристъпи старият Атлас и заговори от името на царя: «Техни Царски Величества благосклонно се радват на вашето пристигане и отправят към всеки един от вас своята царска милост. От изпълнението на твоя дълг, мила девойко, те са също напълно доволни, затова също и за теб е запазено едно царско отличие. Те са на мнение ти да задържиш

и днес твоя пост, защото при теб той се намира в добри ръце.» След което девицата отново смирено вдигна клончето и ние се сбогувахме и се оттеглихме с нея.

Тази зала беше отпред четириъгълна и пет пъти по-широка отколкото дълга; срещу изхода обаче стената правеше голяма дъга също като порта, под нея в кръг бяха наредени три великолепни царски трона. Средният от тях беше малко по-висок от другите два. На всеки трон седяха по двама души, на първия – един стар цар със сива брада заедно със своята съпруга, която беше много по-млада и хубава, на третия – един черен цар в средна възраст, до него – фина възрастна женица, не с корона, а забулена с воал; върху средния трон обаче седяха двама млади, които носеха лаврови венци на главите си. Над тях висеше голяма скъпоценна корона. Техните образи не бяха така красиви, както си ги бях представял, но сигурно така трябваше да бъде. Зад тях на една пейка седяха само стари мъже, които за мое учудване не носеха нито меч, нито каквото и да е друго оръжие. Изобщо не видях никаква охрана, освен няколко девиси, които още вчера бяхме видели и които стояха встрани от арката.

Тук не мога да премълча нещо. Също и малкият Купидон хвърчеше наоколо, моташе се и почти непрекъснато прърхаше с криле около голямата корона. Посядаше за малко между двамата влюбени и ги задяваше с лъка си. Да, понякога се правеше, като че ли цели някого от нас. Накратко, хлапакът беше така закачлив, че не щадеше дори малките птички, които в изобилие летяха из залата, а ги дразнеше, както можеше. И девиците също се забавляваха с него и когато успяваха да го хванат, лесно не го изпускаха. Така малкият хлапак създаваше радост и веселие.

Пред царете стоеше малък, но извънредно изящен олтар. Отгоре беше положена обшитата с черно кадифе книга, отчасти обкована със злато. До нея, върху свещник от слонова кост гореше миниатюрно светло пламъче. Колкото и да беше малко, то гореше непрекъснато и съвсем спокойно и ако Купидон от време на време не духваше в него за развлечение, не бихме го считали за истински огън. До него стоеше една сфера или небесно къл-

бо, което прилежно се въртеше от само себе си, по-далече се намираше малък часовник с махало; по-нататък мъничък кристален фонтан, от който постоянно пръскаше кървавочервена искряща вода, и най-накрая – един череп, в който се намираше бяла змия, която беше толкова дълга, че макар и да се увиваше като пръстен около всичките тези предмети, когато главата ѝ се пъхнеше в едното око, опашката ѝ оставаше пъхната в другото, така че тя никога не излизаше напълно извън черепа. Щипнеше ли я Купидон, тя така бързо се извиваше и се скриваше вътре, че всички ние се учудвахме.

Освен този малък олтар, тук и там в залата имаше чудни картини. Всичките бяха подвижни, като че ли бяха живи и изглеждаха така фантастично, че ми е невъзможно да ги опиша. Когато напускахме залата, се чуха необичайни звуци, като че ли пееха човешки гласове, но аз не можах да разбера дали идваха от девиците, които бяха останали още вътре, или от самите картини. Засега бяхме доволни и се оттеглихме заедно с нашата девица. Музикантите вече ни чакаха и отново ни поведоха надолу по стълбите, а вратата беше затворена и залостена с резе.

Когато най-после се намерихме в залата, една от девиците започна да говори: «Сестрице, чудя се, че ти се осмели да останеш между толкова много хора.» Нашата девица отговори: «Мила сестрице, никой не ме затрудни толкова, колкото този тук.» При това тя посочи към мен. Тези думи ме засегнаха, понеже много добре разбрах, че тя се подиграваше на моята възраст, понеже между всички останали аз бях най-стариат. Но тя веднага ме утеши, като обеща, че ако ѝ бъде истински верен, ще ме освободи от моето бreme.

Междувременно яденето беше сервирано и при всеки остана отредената му девица. Те знаеха как да скъсят времето с приятен разговор.

Какъв обаче беше разговорът и техните закачки, не бива да издавам. Повечето въпроси се въртяха около всевъзможни сръчности и умения, от което забелязах, че млади и стари разбираха от тези изкуства. През цялото време обаче ме измъчваше

желанието отново да бъде млад и поради тази причина бях малко тъжен. Девлицата забеляза това и каза: «Аз добре усещам какво му липсва на това младо момче. Какво би станало, ако тази нощ спя при него; така утре той ще бъде по-весел.» Всички започнаха да се смеят и макар че все повече се изчервявах, трябваше сам да се засмея на моето собствено нещастие. Един от нас поиска да отмъсти на девлицата за моето засрамване. Той каза: «Аз мисля, че не само ние, но и останалите девлици тук би трябвало да бъдат свидетели, че нашата девлица и предводителка обеща довечера да спи при него.» «Ще съм доволна от това», отговори девлицата, «само ако моите сестри не се разсърдят. Какво биха казали те, ако аз, без да ги питам, си избира най-добрия и най-хубавия!» «Мила сестрице», обади се една друга, «от това виждаме, че твоят висш чин не те е направил високомерна. Понеже ние ще си поделим тези господа като любовници с твое разрешение чрез жребий, от сърце ти предоставяме първа да избереш.»

При тази шега ние престаняхме със закачките и продължихме да разговаряме един с друг. На нашата девлица обаче шегата не беше по вкуса и тя отново започна: «Какво ще кажете, господа, ако запитаме късмета, кой при кого ще спи днес?» «Тъй да бъде», казах аз, «щом така трябва да бъде, не можем да откажем на едно такова предложение.» Понеже беше решено да направим това след храненето, не искахме още дълго време да седим на масата, а станахме да се разходим насам-натам, всеки със своята девлица. «Чакайте», каза девлицата, «така лесно не става; нека поне да видим как съдбата ще ни подреди двама по двама.»

Ние бяхме разделени един от друг. Най-напред се започна спор как да стане всичко това, но то беше една вече подготвена игра, понеже девлицата веднага предложи всички да се размесим и да застанем в кръг. Тогава тя ще започне да брои и всеки седми по ред ще се задоволи с другия седми по ред, все едно дали е девлица или мъж! Понеже не допускахме никаква хитрина, ние се съгласихме да стане така и вярвайки доверчиво, се размесихме. Девлиците бяха така хитри, че всяка предварително знаеше мяс-

тото си. И така, девицата започна да брои и все стигаше до една от девиците; седмият по ред отново беше една девица, третият път отново една девица и това продължи толкова дълго, докато за наше учудване всички девойки излязоха от кръга, а на никой от нас не му беше дошъл редът. Като бедни глупаци останахме само ние и освен това трябваше да търпим подигравките и да признаем, че сме надхитрени. Накратко, ако някой ни беше видял така подредени, сигурно би очаквал по-скоро небето да падне на Земята, отколкото да дойде редът на някой от нас. С това нашите шегички свършиха и ние трябваше да изтърпим подигравките на девойките.

Междувременно вътре влезе и малкият палав Купидон. Понеже той беше изпратен от Техни Царски Величества, за да ни предложи по една напитка от един златен съд, а и също да повика нашата девица да отиде при царя, при което тя обясни, че не може да остане повече при нас, ние не можахме особено да се зарадваме на хлапака. Оставихме го да си отлети, като покорно му благодарихме. И понеже доброто настроение обхвана и моите побратими, което не беше неприятно за девиците, скоро се започна един танц, при който аз повече изпитвах удоволствие да наблюдавам другите, отколкото да танцувам. Моите последователи на Меркурий така добре се представяха в танцуването, като че ли отдавна бяха вещи в занаята.

След няколко танца нашата девица отново се завърна и ни съобщи, че артисти и студенти бяха предложили на Техни Царски Величества, преди да си заминат, в Тяхна чест и за Тяхно удоволствие да представят едно весело представление. Тя каза, че ще се радва, ако и ние искаме да го гледаме, и да придружим Царските Величия в Слънчевия павилион, и горещо ни го препоръчва. Ние благодарихме най-напред с дълбоко смирение за оказаната ни чест и покорно предложихме услугите си също и за нещо друго. Нашата девица съобщи за това и скоро ни донесе съобщението, че трябва да посрещнем Царските Величества в коридора, подредени в обичайния ни ред. Веднага бяхме заведени там и не трябваше да чакаме дълго, докато се появи

царската свита, но без музика.

Най-отпред крачеше непознатата херцогиня с мъничката скъпоценна коронка, която вчера беше при нас. Тя беше облечена в бял атлаз и не носеше никакви украшения, освен мъничкото разпятие, което беше издялано от една перла и днес беше поставено между младия цар и неговата невеста. Следваха я споменатите шест девизи в две редици, те носеха царските скъпоценности, които принадлежаха на малкия олтар. Тогава влязоха тримата царе, в средата крачеше годеникът. Той беше много лошо облечен, вървеше само в черен атлаз, скроен по италианската мода, и имаше малка черна шапчица с малко черно перце. Той приятелски свали тази шапчица пред нас, за да ни засвидетелства своето благоразположение. Ние се поклонихме пред него, както и пред първия цар, за което бяхме подканени. След царете дойдоха трите царици, от които двете бяха облечени в скъпоценни одежди. Средната обаче вървеше също така цялата облечена в черно, а Купидон ѝ носеше шлейфа. След това ни се направи знак да ги последваме и след нас тръгнаха девизите, а накрая старият Атлас приключваше шествието.

В такава празнична процесия, минавайки през няколко разкошни коридора, пристигнахме в Слънчевия павилион, където щяхме да гледаме драмата редом до царя и царицата върху един издигнат по особен начин солиден подиум. Бяхме поставени отдясно на царете, макар и отделени от тях, девизите бяха подредени от лявата им страна, с изключение на онези, на които бяха поверени царските инсигнии (отличителни знаци). На тях им беше посочено особено място най-отгоре. Всички останали, които прислужваха, трябваше да застанат до колоните и да се задоволят с това.

Понеже в тази драма имаше толкова много значителни неща за обмисляне, иска ми се да не пропусна нищо и накратко да я разкажа.

Драмата

Първо действие:

Най-напред се появи един стар цар с няколко слуги. Пред трона му беше донесено малко сандъче, което бяха намерили в реката. Когато отвориха сандъчето, вътре намериха едно красиво дете, няколко скъпоценности и малко писъмце, което беше написано на пергамент, запечатано и адресирано до царя. Царят го отвори веднага и щом го прочете, избухна в сълзи и съобщи на своите хора, че царят на маврите е завладял и опустошил земите на неговия братовчед и целият царски род, с изключение на това дете, е бил унищожен. Той отдавна искал да сгоди своя собствен син с тази дъщеричка. След това царят се закле във вечна вражда и отмъщение към мавъра и неговите помощници, заповяда детето да бъде отглеждано с много обич и започна да се въоръжава и подготвя за война срещу мавъра. Тези подготовки, както и възпитанието на дъщеричката – тя беше поверена на един стар мъдър учител, след като малко беше пораснала – изпълниха цялото първо действие с много благородни и фини забавления.

Антракт:

По време на антракта видяхме как един лъв се бори с грифон, накрая лъвът победи за голяма радост на всички.

Второ действие:

Сега на сцената излезе и мавърът, един чер арапин. Той беше узнал, че убийството се беше разчуло и че въпреки всичко едно момиченце е успяло да бъде спасено, поради което беше много ядосан. Затова с хитрост подготвяше нападение срещу толкова могъщия враг и по съвет на няколко бежанци, които заради настъпилия глад се бяха присъединили към него и въпреки всички очаквания отново успя да постави девойката под своя власт. Той щеше без съмнение да заповяда веднага да я удушат, ако не беше

измамен по забележителен начин от своите собствени слуги. Така това действие завърши с великолепен триумф за мавъра.

Трето действие:

Сега по заповед на царя беше набрана огромна войска и под командата на един стар смел рицар беше изпратена срещу мавъра, който най-сетне освободи девойката от затвора и празнично облечена я доведе обратно. Тогава набързо издигнаха разкошна трибуна, където девойката беше поставена. Скоро дойдоха дванадесет царски посланика, между тях и споменатият рицар, който държа реч: «За втори път моят най-милостив цар те спасява, след като по царски те беше възпитал, въпреки че ти не се държа безупречно във всичко. Негово Величество те избра за невеста на младия си син и принц и годежът ще се състои, ако ти пожелаеш да се задължиш да изпълниш следните условия, дадени от Негово Величество. След това той прочете от един пергамент няколко чудесни условия, които биха били достойни да ги повторя тук, ако това не би отнело много време. Накратко, девойката даде клетва да изпълни вярно условията и по най-мил начин благодари за голямата милост. Затова всички започнаха да я хвалят, да пеят и славословят Бога, царя и девойката, след което се оттеглиха.

Антракт:

Сега за забавление бяха представени четирите животни, които пророк Данаил беше видял в своите видения и подробно ги беше описал, което сигурно не беше без тайнствено значение.

Четвърто действие:

На девойката отново ѝ беше върнато изгубеното царство, тя самата беше коронясана и в голям разкош и блясък беше разведена по площада. Тогава се появиха много различни пратеници, не само да ѝ пожелаят много щастие, но също да се насладят

на нейното великолепие. За съжаление тя не се задържа дълго време при своята благочестивост, а веднага отново започна предизвикателно да хвърля погледи наоколо, да намигва на пратениците и на господата – поведение, което тя наистина изкусно владееше. Това скоро беше докладвано на мавъра. Той използва възможността, когато не беше достатъчно добре пазена от нейните царедворци и успя да я замае с големи обещания, така че тя изгуби доверието си в царя и тайно се предаде изцяло на мавъра. Сега мавърът побърза да я постави с нейно съгласие под властта си, като толкова дълго ѝ даваше празни обещания, че накрая тя му предаде цялото си царство. В третата сцена на действието той заповяда да я съблекат съвсем гола и да я завържат за един стълб върху дървено скеле, да я бичуват и накрая я осъди на смърт. Това беше така безмилостно, че на някои зрители им потекоха сълзите. Така гола най-после беше затворена в затвора, където очакваше смъртта си чрез отравяне. Но тя не умря от отровата, а се обрина по цялото тяло. Така че почти цялото действие беше трагично.

Антракт:

Междувременно изнесоха една подобна на Набуходоносор кукла, която беше окичена по главата, гърдите, корема, бедрата и краката с всякакви гербове и други подобни.¹³

Пето действие:

На младия цар беше известно какво се беше случило с мавъра и неговата бъдеща съпруга. Той отправи молба най-напред към своя баща да не я изоставят на съдбата ѝ. Баща му даде съгласието си и бяха изпратени хора да я утешат заради нейната болест и пленничеството, но и да я порицаят за нейното лекомислие. Тя обаче грубо ги отпрати и дори се съгласи да стане наложница

¹³ Допълнение към текста: за което ще трябва да се разясни в едно бъдещо произведение.

на мавъра. Случилото се беше разказано на младия цар.

Антракт:

Сега на сцената излезе рояк клоуни. Всичките носеха различни пръчки, от които набързо построиха голям глобус и после отново набързо го разглобиха. Това беше едно фино, краткотрайно хрумване.

Шесто действие:

Младият цар реши да извика мавъра на борба, което и стана. Мавърът беше убит, но всички вярваха, че младият цар също е мъртъв. Най-сетне той дойде на себе си, освободи годеницата си и се подготви за сватбата, като първо повери девойката на своя царедворец и проповедник. Той обаче така жестоко я измъчваше, че накрая събитията се обърнаха, понеже попът стана толкова нахален и зъл, че в своята мания искаше да бъде повече от всички останали. Най-после беше съобщено на младия цар; той бързо нареди да се отнеме властта на свещеника и годеницата беше накинчена за сватбата.

Антракт:

След това действие на сцената изведоха един изкуствен слон, по-голям от истинските, който носеше огромна кула с музиканти на гърба си, което предизвика големи овации.

Седмо действие:

В последното действие годеникът се появи в такава премяна, че аз много се учудих, понеже беше неразбираемо как е възможно да се постигне такова нещо. Насреща му със същата тържественост пристъпи и годеницата.

Всички викаха: «Да живее годеникът! Да живее годеницата!» Така със цялата драма артистите от сърце пожелаха на

нашия цар и на царицата много щастие, което и на двамата очевидно много им хареса.

Най-после всички участващи в представлението направи-ха няколко обиколки в тържествена процесия и накрая всички запяха:

Във сватбената царска нощ
възвишена върховна мощ
и най-голямо щастие цари.
Запейте всички за прослава,
че радостта да не престава
за този, който щастието ни дари!

Плодът прекрасен,
тъй дълго търсен
на господаря наш е поверен.
Да извоюваме успяхме
каквото ние пожелахме.
Блажен е всеки, в знанието посветен.

Родители добри и мили,
бъдете радостни, щастливи,
тя дълго бе под вашата закрила.
Множете се и вие по Земята,
безброй да станат там цветята,
поникнали от вашта сила.

Накрая играчите се оттеглиха и драмата, донесла радост и задоволство на царските гости, завърши.

Междувременно беше се стъмнило и ние се оттеглихме в обичайния си ред. Трябваше да придружим още царските гости нагоре по стълбата до познатата зала, където вечерята беше вече приготвена. За пръв път бяхме поканени на царската трапеза. Малкият олтар беше поставен в средата на залата. Върху него

лежаха споменатите шест царски инсигнии. През цялото време царят беше много благосклонен към нас, но не беше истински радостен и макар че от време на време разговаряше с нас, от него се отронваше по някоя въздишка, на което малкият Купидон се смееше и прогонваше тъгата му.

По-старите царски двойки бяха много сериозни. Само единият стар съпруг изглеждаше по младежки свеж, което не можех да си обясня. Междувременно царските гости седнаха на първата маса, а ние седнахме на определената за нас маса. Няколко благородни девойки седнаха на третата маса. Останалите мъже и жени трябваше да прислужват. Всичко беше така възхитително и сериозно тържествено, че не смея да го описвам с много думи. Само трябва да спомена, че преди вечерята всички царски гости бяха облекли снежно бели блестящи одежди и така седяха на трапезата. Над нея висеше голямата златна корона, за която вече разказах. Инкрустираните скъпоценни камъни по нея биха осветили цялата зала, дори и да нямаше никаква друга светлина. Всички останали светлини бяха запалени от малката светилка на олтара; не мога да кажа защо. Забелязах, че младият цар изпращаше понякога храна на бялата змия от олтара, което също ме накара да се замисля. При тази тържествена вечеря бърборенето беше предоставено само на малкия Купидон. Той не ни оставяше на мира, особено мен. Все измисляше по нещо ново. Но никой не беше особено весел, всеки беше мълчалив, от което можах да разбера, че е надвиснала голяма опасност и това се усещаше още повече, понеже не се чуваше никаква музика. Когато бяхме запитвани за нещо, отговаряхме само с кратък отговор. Изобщо всичко ставаше така тайнствено, че по цялото тяло ме изби пот. Вярвам, че смелостта и на най-безстрашните мъже би изчезнала.

Когато вечерята наближи своя край, младият цар поиска да му се донесе книгата от олтара и я отвори. След това той още веднъж поиска да се убеди чрез един стар мъж дали наистина сме готови да му бъдем верни в добро и зло. Когато треперейки ние потвърдихме, той настоя да бъдем попитани дали

бихме искали да му се отдадем с тяло и душа. Не можехме да откажем и трябваше отново да потвърдим. После всеки стана и със собствената си ръка се подписа в книгата. Когато и това се свърши, донесоха малкия кристален фонтан и мъничка кристална чаша, с която един след друг пиха всички царски гости. След това чашата беше поднесена на нас и на всички останали и това беше наречено питие на мълчанието. Тогава всички царски гости ни подадоха ръка и ни казаха, че ако отсега нататък не сме им верни, никога повече няма да ги видим. Това наистина ни потресе; нашата девица обаче тържествено потвърди нашата вярност вместо нас, от което те останаха довольни.

Веднага след това прокънтя една камбанка, от което всички царски гости така побледнях, че ние съвсем изгубихме кураж. Те веднага съблякоха своите бели дрехи и облякоха въглено черни. Също и цялата зала беше окичена с черно кадифе, подът също беше покрит с черно кадифе и дори беше отстранена цялата украса горе на тавана. След като всички маси бяха изнесени и всички седнаха на пейките наоколо – ние също стояхме вдървено в черни пелерини, – влезе нашата девица, която беше излязла преди това навън, като носеше шест превръзки от черна тафта. С тях тя превърза очите на шестте царски гости. Когато те повече не можеха да виждат, в залата бързо бяха внесени от слугите шест покрити саркофага, бяха поставени на пода и в средата сложиха един нисък черен стол. Най-накрая в залата влезе въглено черен висок мъж, който носеше в ръката си остра секира. До креслото беше доведен най-напред старият цар и мигновено му беше отсечена главата. После той беше обвит в черно платно, но кръвта му беше събрана в голям златен съд и поставена до него в приготвения ковчег, а него го покриха и отместиха настрана. Това се случи също и с другите, та в края на краищата аз помислих, че ще дойде и моят ред. Това обаче не се случи, понеже щом шестте гости бяха обезглавени, черният мъж отново излезе навън. Той беше последван от друг, който пред вратата веднага му отсече главата, внесе я вътре заедно със секирата и я постави в един малък ковчег. Това наистина

ми се видя една кървава сватба, но понеже не можех да знам какво ще последва по-нататък, трябваше да събера ума си, защото нашата девица ни накара да се успокоим, когато някои от нас се обезсърчиха и заплакаха. Тогава тя ни каза: «Този живот сега се намира във вашите ръце и ако вие ме следвате, тяхната смърт ще породи още повече живот.»

Накрая тя ни накара да отидем да спим и да не се тревожим за себе си, а те щели да получат тяхното възмездие. На всички ни пожела лека нощ и съобщи, че днес трябва да бди над труповете. Ние изпълнихме казаното и всеки от нас беше заведен от своя паж в квартирата си.

Моят паж разказваше много и различни неща, които все още си спомням и с голямо уважение и досега се учудвам на неговия разум. Намерението му беше да ме накара да заспя. Забелязах това и накрая се престорих, че дълбоко съм заспал. Но сънят бягаше от очите ми, понеже ми беше невъзможно да забравя обезглавените. Стаята ми гледаше към голямото езеро и аз можех да го наблюдавам. Прозорците също бяха близо до леглото ми. В полунощ, едва беше ударило дванадесет часа, изведнъж забелязах огромен огън върху езерото. Изпълнен с ужас бързо отворих прозореца, за да видя какво става навън. В далечината видях седем кораба, целите окичени със светлини. Над всеки от тях се носеше по един пламък, който трептеше насам-натам и за малко дори се накланяше надолу, така че веднага подозрях, че това би трябвало да са духовете на обезглавените. Корабите спокойно се приближаваха към брега, макар че всеки имаше само по един моряк на борда.

Щом те спряха на брега, видях как нашата девица, държейки факел, веднага забърза към тях, а подире ѝ носеха покритите шест ковчега заедно с малкото съндъче. Всеки от тях беше внесен в един от корабите. Събудих моя паж, който ми беше извънредно благодарен, понеже през целия предишен ден беше ходил много, беше се уморил и за малко щеше да проспие събитията, макар че знаеше за него.

Щом ковчезите бяха натоварени на корабите, всички свет-

лини бяха загасени. Шестте (седемте?) пламъци обаче заедно се понесоха над езерото, така че нито една светлинка не беше останала на корабите за стража. Също и няколко стотин пазачи, които бяха събрани на брега, бяха отпратени от девицата в замъка. Тя здраво залости всички порти, от което трябваше да заключа, че днес повече няма да се случва нищо и трябва да изчакам утрото. Ние отново легнахме да спим. Аз бях единственият между моите спътници, чиято стая гледаше към езерото и който може да види всичко това. Бях вече уморен, отпаднал и заспах, изпълнен с многобройни предположения.

(Тук липсват няколко стиха, които не бива произволно да се заместят с нещо друго, затова издателят се отказва да напише нещо по свое усмотрение. Което означава, че липсващото и без това е открито за този, който прозира.)

Пети ден

Нощта отмина и толкова скъпият и дългоочакван ден настъпи. Аз скочих бързо от леглото, по-скоро любопитен да узная какво още имаше да се случва, а не защото се бях наспал. След като вече бях облечен и както обикновено бях слязъл надолу по стълбите, видях, че е още много рано и освен мен няма никого в залата. Затова помолих пажа да ме разведе из замъка и да ми покаже нещо интересно. Той както винаги беше съгласен и веднага ме поведе надолу, няколко стъпала под земята, към голяма желязна порта, върху която бяха заковани едри медни букви, които гласяха:

hʒp ʒʒg ɔpgsɔɔpö	Hye lygt begraben
VENVS.	Venus,
ɔʒp ʒshö ʒsxwʒöðxɔhpö	dye schöne Fraw, so manchen
HÖPÖXÖ	Hohen man
vödgwʒpʒs. ʒpgpö vöð wöðʒxsg	umb glück, ehr, segen, und wolfart
gʒðsxhʒ hʒgʒ.	gebracht hatt.

Тук почива погребана Венера,
красивата жена,
която лиши някои високопоставени мъже
от щастие, почит, благословия и благоденствие.¹⁴

Този надпис си го преписах върху моята дъсчица за писане.

След като портата беше отворена, пажът ме хвана за ръката и ме поведе по тъмен коридор, докато стигнахме до малка

^{14/15} Заместването с нашата азбука е станало буквално. Знаците имат следните съответствия.

a - x	b - ɔ	c - ɔs	d - ɔ	e - ppg
f - ʒ	g - ʒ	h - bʒ	i - ʒʒ[-y?]	k - kʒ
l - ɔ	m - ɔ	n - ɔ	o - ɔ	r - s
s - ʒs	t - ʒ	u - ɔ	w - ɔ	z - ʒ

вратичка, която беше само притворена. Както ми разказа той, тя беше отворена едва вчера и през нея бяха изнесли ковчезите; поради това още не бяха я заключили. Когато влязохме вътре, пред мен се разкри най-прелестният изглед, който природата беше създала някога. Това сводесто помещение не беше осветено от нищо друго освен от няколко огромни камъка благороден червен гранат. Бях осведомен, че те са царското съкровище. Най-прекрасното и изисканото, което видях, беше в средата – един надгробен паметник с такава прелест, че се зачудих защо такова нещо не се пази по-добре. На това пажът ми отговори, че трябва да благодаря на звездите си, че под тяхно влияние ми се дава възможност да видя неща, които освен царската прислуга ничие човешко око никога не е видяло.

Тази гробница беше триъгълна и изглеждаше като олтар. В средата ѝ се намираше полиран меден басейн, а всичко останало беше от чисто злато и скъпоценни камъни. В басейна имаше един ангел, който държеше непознато дърво, от което непрекъснато капеше нещо и щом паднеше някакъв плод, той веднага се превръщаше във вода, която потичаше в три златни съседни басейна. Цялото се подпираше на три животни, орел, бик и лъв, а самите те стояха върху изключително изкусно направен постамент.

Попитах моя паж какво може да означава всичко това. Той отговори: «Тук лежи погребана Венера, най-красивата жена, която лиши някои високопоставени мъже от щастие, почит, благословия и благоденствие.» После ми посочи една медна врата на пода. «Ако искаш, оттук можем да слезем по-надолу», каза той. «Идвам навсякъде с теб», отвърнах аз. Така, опипвайки в тъмното, слязох надолу по стълбите. Внезапно пажът отвори една малка гробница, в която гореше вечен огън. От него той запали един факел, взет от многото, които лежах там. Аз много се изплаших и страхливо попитах, има ли право да прави това. Той обаче отвърна: «Техни Царски Величества сега почиват, та няма защо да се страхувам.»

Сега съзрях разкошно легло, закрито с красиви завеси.

Той дръпна едната от тях и аз видях Венера да лежи съвсем гола (понеже той беше повдигнал и завивките) в такава прелест и красота, че почти се вцепених. Дори и днес не знам дали това беше изваяно подобие или мъртва девица, която лежеше там, понеже тя беше съвсем неподвижна и аз не биваше да я докосна. Пажът отново я покри и дръпна завесата. Но тя все още стоеше пред очите ми, докато зад леглото съзрях плоча със следния надпис:

ʌxö ɛp ʃsʌhg öpʒögb
 ɖxvös ʌʒsg vö88pö6b
 upsböhöp8ʒpö, wps6p ʒöh
 xufʌxöh pö vö6 pʒö
 öugps ʔpʒö pʒöpb¹⁵
 ʒööʒgb.

Wan dye Frucht meynes
 baums wurt vollends
 verschmelzen, werde ych
 aufwachen und eyn
 muter seyn eynes
 Konygs.

Когато плодовете от
 моето дърво изцяло се стопят,
 аз ще се събудя
 и ще стана майка
 на един цар.¹⁵

Попитах моя паж, какво означава този надпис. Той обаче се засмя и ми повери, че ще го разбере по-късно. Той угаси факела и ние се качихме отново нагоре. Внимателно огледах всички врати и едва сега открих, че във всеки ъгъл гореше по една пиритова светлина, което преди не бях забелязал, понеже огънят беше толкова светъл, че изглеждаше по-скоро да идва от скъпоценен камък, отколкото от лампа. От тяхната топлина дървото продължаваше да се топи, но въпреки това то непрекъснато даваше все нови и нови плодове. «Чуй», каза пажът: «Атлас разкри на царя, че когато дървото напълно се стопи, тогава Венера ще се събуди и ще стане майка на един цар.»

Докато той още говореше и сигурно щеше да ми разкаже още нещо, прилетя малкият Купидон, който сериозно се разсърди на нашето присъствие. Но когато видя, че ние двамата заприличахме по-скоро на мъртви, отколкото на живи, трябваше сам да се разсмее. Той ме попита, кой ни е довел тук. На това, треперейки, отговорих, че случайно съм се намерил тук, понеже се заблудих в замъка; пажът ме потърсил и най-сетне ме откри тук и че се надявам той да не ми се сърди. «Е, тогава си имал късмет», отвърна Купидон, «мой стари остроумен татко. Но за косъм щяхте да ми изиграете груба шега, ако бяхте открили тази врата. Аз наистина трябва да я заключвам по-добре.» Той окачи голям катинар на медната врата, през която преди това бяхме слезли надолу. Благодарих на Бога, че не ни завари по-рано там. Моят паж беше още по-щастлив, че така го бях измъкнал от бедата.

«Аз обаче не мога», заговори Купидон, «да оставя ненаказано това, че за малко не изненадахте моята мила майка.» Той потопа върха на една от стрелите си в една от светлинките, за да го затопли и ме бодна с него по ръката, на което в този момент не обърнах голямо внимание, понеже бях радостен, че ни се беше удало да се измъкнем живи и здрави без по-голяма опасност.

Междувременно моите спътници също бяха станали от леглата и се намираха в залата. Аз се присъединих към тях и се направих, като че ли току-що съм станал. След като Купидон старателно заключи всичко, също дойде при нас и аз трябваше да му покажа ръката си. Там още се виждаше една капка кръв. Той се засмя на това и я показва и на другите, те следвало да внимават за мен, понеже за малко съм щял да се погубя. Всички се учудихме как може Купидон да бъде така весел и да не уважава вчерашното тъжно събитие, защото той не показваше и следа от тъга.

Междувременно също и нашата девица се беше приготила за път. Тя крачеше облечена в черно кадифе и още носеше своето лаврово клонче, също и всички нейни прислужнички имаха лаврови клони. Когато всичко беше готово, девицата ни

каза да изпием по едно питие и след това бързо да се подготвим за празничното шествие. Не се бавихме дълго, а я последвахме навън в двора.

Вън на двора стояха шест ковчега; моите спътници мислеха, че шестте царски гости лежат вътре. Аз обаче прозрях измамата, но не можех напълно да си обясня какво се има предвид с другите. До всеки ковчег стояха осем загърнати с плащ мъже. Щом започна музиката (тя беше толкова тъжна, че аз се ужасих), мъжете вдигнаха ковчезите и ние, както бяхме подредени, трябваше да ги последваме до споменатата градина.

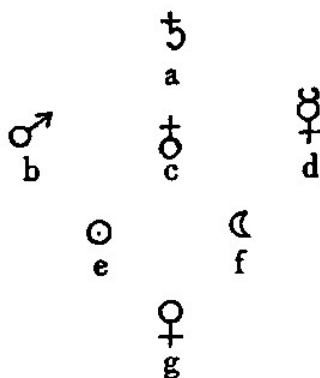
В средата ѝ беше построена дървена сграда, ръбът на покрива ѝ беше заобиколен от прекрасна корона. Тя беше построена върху седем колони; във вътрешността ѝ имаше шест отворени гроба и до всеки от тях по един камък. В средата стоеше кръгъл, издълбан отвътре камък.

В тези гробове тихо и тържествено бяха положени ковчезите, които здраво бяха затворени и отгоре бяха поставени камъните. В средния гроб обаче трябваше да почива малкото ковчеже. Така моите спътници бяха заблудени, понеже те естествено мислеха, че вътре са труповете на убитите. Най-отгоре разгънаха голямо знаме, върху което беше нарисувана птицата Феникс, вероятно за да ни заблудят още повече. Поради това аз бях сърдечно благодарен на Бог, че бях видял повече от другите.

След като се извърши погребението, девицата се изкачи на средния камък и произнесе кратко слово. Ние трябва да удържим обещанието си и да не пестим бъдещи усилия, а много повече да помогнем на току-що погребаните царски гости отново да оживеят. Затова незабавно трябваше да потеглим и да отпътуваме към кулата на Олимп, откъдето да донесем подходящите и необходими лекарства. С удоволствие се съгласихме и я последвахме през една друга портичка до брега, където чакаха празни, вече описаните кораби. Всички девици поставиха в тях лавровите си клонки и след като бяхме разпределени в шестте кораба, ни изпратиха с Божията благословия и гледаха след нас, докато се изгубихме от очите им. Тогава заедно с пазачите те

се завърнаха обратно в замъка.

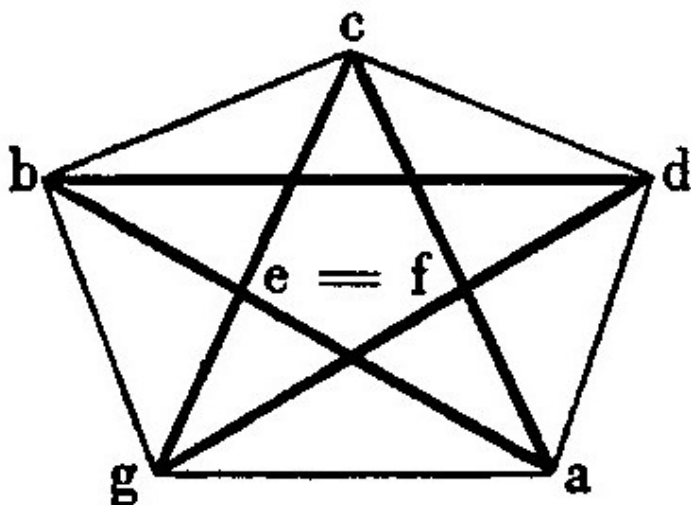
Всеки от нашите кораби имаше по едно голямо знаме с особен знак. Петте от тях носеха знака¹⁶ на регулярните тела (планетите), всеки по един, моят обаче, в който беше и девицата, носеше знака на един глобус. Така отпътувахме в определен ред; във всеки кораб имаше само по двама моряци. Най-напред водеше корабът *a*, в който, както ми се струваше, лежеше мавърът. В него имаше дванадесет музиканти, които вършеха добра работа. Неговият знак беше една пирамида. Следваха го три кораба в една редица, *b*, *c*, и *d*, в които бяхме разпределени ние, аз се намирах в *c*. В средата плуваха двата най-красиви и окичени кораба *e* и *f*, в които никой не пътуваше. Те бяха обкичени с лаврови клонки и знамената им бяха Слънце и Луна. Най-отзад обаче плуваше сам корабът *g*, вътре в него се намираха четиридесет девици.

Когато прекосихме езерото, през един воден ръкав излязохме в открито море. Там ни чакаха всички сирени, нимфи и морски богини. Те веднага ни изпратиха една русалка, която от името на всички ни предаде подарък и сватбени почести, а именно една огромна обрамчена разкошна перла, подобна на

¹⁶ На планетите, както са подредени според Р. Кинаст, съответстват следните регулярни тела: тетраедър ♁ , додекаедър ♂ , икозаедър ♀ , октаедър ♂ , глобус ♂ , Слънце ☉ , Луна ☾ , Юпитер липсва.

която никога досега не беше виждана нито в нашия, нито в новия свят, така кръгла и лъчиста. Когато девицата прие сърдечно този дар, нимфата отново помоли да приемем нейните дружки и да останем за малко тук. Девицата пак се съгласи, поръча на двата големи кораба да застанат в средата, а другите да ги заобиколят така, че да се образува наоколо един петоъгълник.

След което нимфите ни заобиколиха и започнаха да пеят с нежни гласове.

I.

Няма нищо по-ценно на Земята
от красивата и благородна любов,
до боговете тя ни приближава
и ближния си никой веч не огорчава.
Обширното море със звуци ще залеем,
звънливи песни ний на царя ще попеем.
Аз питам, вий отговорете:

II.

Кой донесе ни живота?	– Любовта.
Кой ни даде милостта?	– Любовта
От какво сме ний родени?	– От любов
Без какво изгубени ще сме?	– Без любов

Кой тогава ни създаде?	– Любовта.
Със какво ни е кърмил?	– Със любов.
Що дължиме на родителите свои?	– Много любов.
Как ще им благодарим?	– Със любов

Кой ни учи страх да превъзмогнем?	– Любовта.
Да намерим срещната любов?	– Любовта.
Кой да разкраси света желае?	– Любовта.
Всички нас да примири?	– Любовта

III.

С ясен глас запейте всички
кат' небесни пойни птички
на великата любов в прослава,
тя вечно да се умножава
при господарите ни почтени,
чиито тяло и душа са отделени.

Ще можем скоро да узнаем,
ако е рекъл Бог да ни покаже
как силата на любовта велика
дори раздялата създава,
та пламъци любовни да разпалим
и разделеното със тях да слеем.

А мъката на земното ни време
ще бъде някога възнаградена,
за вечността ще се превърне
в богочовешка славна същност.

След като изпяха тази песен с нейните прекрасни думи и мелодии, вече не се чудех, че Одисей е накарал спътниците си да запушат уши, защото се почувствах като най-нещастното създание на Земята и съжалявах, че природата не ме е създала като едно от тези очарователни същества. Девицата обаче бързо се сбогува и поръча да отплуваме. След като им беше поднесена дълга червена лента за награда, нимфите се разделиха с нас и се разпръснаха из морето.

(Този път обаче почувствах също и в мен въздействието на Купидон, което съвсем не ми правеше чест; но понеже и да отричам, не би ми помогнало, искам да го кажа, както си беше. Това се дължеше на раната на главата, която получих в съня си през първия ден. Който обаче иска да последва съвета ми, нека да избягва леглото на Венера, понеже Купидон не понася това.)

След няколко часа, когато, приятелски разговаряйки, бяхме изминали голяма част от пътя, съзряхме Олимпийската кула. Девицата заповяда да известим със знаци нашето пристигане, което и се изпълни. Съвсем скоро видяхме как беше спуснато огромно бяло знаме и насреща ни заплава малко позлатено корабче. Когато то достигна до нас, видяхме един стар мъж, пазачът на кулата, заедно с неколцина придружители, облечени в бяло. Той приятелски ни поздрави за добре дошли и ни поведе към кулата. Тази кула се издигаше върху четиригълен остров, който беше заобиколен със здрав, масивен вълнолом, така че аз сам преброих 260 крачки диаметър. От вътрешната страна на вълнолома имаше хубава ливада с градина, в която растяха странни, непознати за мен плодове. Имаше зид около кулата. Самата кула изглеждаше изградена от седем, врастнали една в друга кръгли кули, само средната беше по-висока; всичките те преминаваха вътре една в друга и имаха по седем етажа.

Когато стигнахме до портите на кулата, заведоха ни върху обсадната стена малко настрана, за да могат, както забелязах, без да видим да внесат ковчезите в кулата. За това обаче другите нищо не знаеха. Щом това се направи, заведоха ни в избата на кулата. Тя беше красиво изрисувана, но в нея не ни очакваше особена радост, понеже не беше нищо друго освен една лаборатория. Тук трябваше да измием и раздробим различни билки, скъпоценни камъни и други неща, за да извлечем сока и съдържанието им, да го налеем в стъкленици, които да предадем за съхранение. При това нашата девица беше така старателна и сръчна, че на всеки успя да намери достатъчно много работа. На този остров трябваше доста да се потрудим, докато приготвим всичко необходимо за съживяването на обезглавените тела. Междувременно в първата стая трите девици, както по-късно узнах, бяха заети усърдно да измият трупове.

Най-сетне, когато почти бяхме готови с тези приготовления, ни донесоха по една супа, глътка вино и нищо друго, от което разбрах, че не сме дошли тук за удоволствие. Когато привършихме работата си, за всеки беше положено на пода само по едно покривало за коне, с което трябваше да се задоволим. На мен не ми се спеше особено, затова излязох на разходка в градината и скоро се озовах до вълнолома. И понеже небето беше съвсем светло, прекарвах времето си, наблюдавайки звездите. Като изневиделица се появиха високи каменни стъпала, които извеждаха върху вълнолома. Понеже Луната светеше много силно, осмелих се да се кача горе и да погледам малко морето, което мъртвешки спокойно се простираше пред мен. И когато използвах прекрасната възможност да се задълбоча в звездната мъдрост, открих, че тази нощ планетите трябваше да стоят в такова съотношение една с друга, каквото скоро нямаше отново да се повтори.

Както гледах така дълго морето, наближи полунощ. При дванадесетия удар на часовника съзрях в далечината седем пламъка (виж стр. 80), които се приближиха и снижиха над върха на кулата. Тогава не малко се уплаших, защото, щом пламъците се

снижиха, започна да духа вятър и морето бурно се развълнува. Луната се скри зад облаците и моята радост се превърна в такъв ужас, че едва ми стигна времето отново да намеря стълбите и да се добера до кулата. Дали пламъците са останали по-дълго, или отново са се отдалечили, не мога да кажа, понеже не смеех да изляза в такава тъмница. Тогава си легнах на моето одеало и понеже фонтанът в нашата лаборатория шумолеше тихо и приятно, моментално съм заспал. Така и петият ден приключи чудесно.

Шести ден

Сутринта, след като един друг се разбудихме, постояхме още малко заедно, за да обсъдим какво ли би могло да се получи от всичко това. Някои мислеха, че всички царе отново ще бъдат събудени за живота. Другите им противоречаха, понеже смъртта на старите би трябвало не само да се последва от живот за младите, но в резултат младите трябва да стават все по-многобройни. Други пък бяха на мнение, че те изобщо не са убити, а други са били обезглавени на тяхно място. След като известно време спорихме, дойде старият мъж, поздрави ни и огледа дали всичко е свършено и дали са изпълнени дадените указания; и понеже ние така съвестно бяхме работили, той не можеше да направи друго освен да признае нашето старание, събра всички стъкленици и ги постави в едно сандъче.

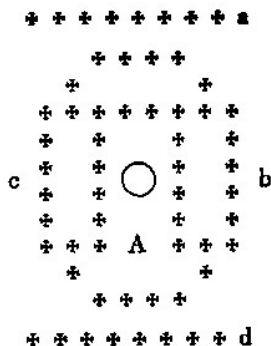
Скоро след това пристигнаха няколко пажа, които носеха стълби, въжета и големи крила, положиха ги на пода пред нас и отново се оттеглиха. Старият започна да говори: «Мили синове, всеки от вас трябва да вземе едно от тези три неща и през целия ден днес трябва да го носи със себе си. Можете свободно да избирате. Или искате да теглим жребий?» Но тъй като ние искахме сами да избираме, старият отвърна; «О, не, трябва да решим чрез жребий.» Той взе три листчета, на първото написа «стълба», на второто «въже», на третото «крила». Постави ги в една шапка и всеки трябваше да тегли. Каквото изтегли, това и му оставаше. Тези, които получиха въже, мислеха, че са изтеглили най-добрия жребий. На мен ми се падна стълба, което дълбоко ме потисна, понеже тя беше дванадесет стъпки дълга и доста тежка, но трябваше да се справя. Другите можаха да омотаят въжетата около кръста си. На третите старецът така върза крилата на плещите им, че те изглеждаха като израстнали там. Тогава той затвори един кран, фонтанът престана да работи и ние трябваше да го отместим от средата. След като и всичко останало беше изнесено от помещението, той взе сандъчето със стъклениците, сбогува се и здраво затвори вратата зад себе си,

така че не ни оставаше нищо друго освен да помислим, че сме затворени в кулата.

Но не измина и четвърт час, на тавана се отвори кръгъл отвор и ние зърнахме нашата девица, която ни пожела добър ден и ни покани да се качим при нея. Тези, които имаха крила, бързо се озоваха горе, а ние видяхме за какво ще ни послужат нашите стълби. Онези обаче с възетата бяха за съжаление. Щом някой от нас вече беше горе, му се помагаше да изтегли стълбата. Най-сетне възето на всекиго от останалите беше закачено на желязна кука и всеки трябваше да се покачи по него, което наистина не мина без мехури по ръцете. Когато най-после всички бяхме горе, отворът беше затворен и девицата приятелски ни посрещна. Залата, в която се намирахме сега, беше широка колкото кулата и имаше шест красиви ниши, чийто под беше малко по-висок от този на залата, така че трябваше да се изкачат три стъпала, за да се влезе в тях. Ние бяхме разпределени в тези ниши, за да се молим вътре за живота на царете и цариците. Докато се молехме, девицата влизах и излизаше в куличката (А). Щом изпълнихме задачата си, през малката вратичка беше внесен от дванадесет души (нашите предишни музиканти) странен продълговат предмет и беше поставен в средата. Моите спътници помислиха, че е някакъв фонтан.¹⁷ Аз обаче забелязах, че вътре лежаха труповете, защото сандъкът беше четвъртит и толкова голям, че имаше място за шест души.

После музикантите отново излязоха, донесоха инструментите си и придружиха с нежна музика влизането на нашата девица и нейните прислужници. Девицата носеше малка ракла, другите клонки и малки лампи, някои – и горящи факли. Факлите бяха предадени на нас и ние трябваше да застанем около фонтана. Първо застана девойката А, наоколо с лампи и клонки застанаха нейните прислужници (с); около тях бяхме ние с факлите (b); след това идваха наредените в редица музиканти (a), и накрая още други девойки също в редица (d).

¹⁷ Вид колби за дестилация.

Откъде дойдоха тези девойки, дали живеяха в кулата, или през нощта бяха доведени тук, не знам, понеже лицата на всичките бяха покрити с нежен бял воал, така че не можех да позная никоя от тях. Девицата отвори малката ракла. Вътре се намираше кръгъл предмет, обвит в зелена двойна тафта. Тя го положи в най-горния съд и го покри с капак, който беше на дупки и имаше ръб. Отгоре изсипа различни течности от тези, които бяхме приготвили вчера, от което фонтанът започна да пръска, а съдържанието отново беше отведено през четири тръбички в горния съд. Под долния съд обаче имаше много остриета; на тях девиците забучиха лампите си, така че сега те нагряваха казана и водата започна да ври. Когато водата кипна, закапа през многото дупчици (при а) вътре върху трупове и понеже беше гореща, разтвори всичките трупове и ги превърна в течност. Моите спътници още не знаеха какво представляваше обвитият кръгъл предмет горе. Аз обаче разбрах, че това е главата на мавъра, от която водата се нагорещяваше така силно. Около големия казан наоколо (при b) също имаше много дупки, в тях бяха поставени клонките. Дали това беше необходимо, или се направи само от формалност, не мога да отсъдя. Тези клонки непрекъснато се пръскаха от фонтана, така че водата капеше в казана малко пожълтяла. Това трая около два часа, фонтанът все още течеше от само себе си, но колкото повече траеше това, толкова той ставаше по-слаб.

Междувременно музикантите се оттеглиха, а самите ние

се разхождахме напред-назад из залата. Залата беше така устроена, че имахме достатъчна възможност добре да прекараме времето си. Защото там се намираха каменни скулптури, картини, часовници, органи, фонтани и други подобни за разглеждане неща. Най-после фонтанът окончателно пресъхна и не искаше повече да тече. Девицата накара да донесат един кръгъл като кълбо златен съд. Най-отдолу на фонтана имаше канелка. Когато я издърпа, в кръглия съд се изля цялото съдържание, което се беше втечило от горещите капки. Голяма част от него имаше наситен червен цвят. Останалата вода, която остана още горе в казана, беше излята навън.

След всичко това фонтанът, който беше станал много лек, отново беше изнесен навън. Дали той беше отворен там и дали от трупове беше останало още нещо, което би могло да се употреби, наистина не мога да кажа. Само знам, че течността, която беше събрана в кълбото, беше много по-тежка, отколкото ние шестимата, че и още повече души можеха да носят, макар че кълбото не беше голямо и не би трябвало да е прекалено тежко дори и за един човек.

Когато най-после с много усилия през вратата беше изнесено и кълбото, отново останахме сами. Понеже чух стъпки над нас, се огледах за моята стълба. Моите спътници споделяха най-чудновати мнения относно фонтана. Понеже все още вярвах, че трупове лежат в градината на замъка, те не можеха да се ориентират в тези приготовления. Аз обаче благодарих на Бог, че в такова подходящо време бях останал буден и бях видял някои неща, защото това ми помогна по-добре да разбере всичко, което извърши девицата.

След четвърт час покривът над нас отново беше отворен и ни беше заповядано да се качим горе. Това стана както преди с крила, стълби и въжета. Не малко обаче ме подразни, че девиците можеха да се качат горе по един друг път, докато ние трябваше така да се мъчим. Но си казах, че това сигурно означава нещо особено и в края на краищата трябваше да оставим и старият мъж нещо да прави. И девиците нямаха полза от крилата си,

щом не хвъркваха нагоре през отвора.

Когато преодоляхме всичко и се намерихме вече горе, отворът беше затворен и аз видях кълбото да виси в средата на залата, окачено на здрава верига. В тази зала не се виждаше нищо друго освен прозорци и между всеки два прозореца по една врата. Те не скриваха нищо друго освен огромни шлифовани огледала. Прозорците и огледалата бяха поставени оптически едно спрямо друго така, че Слънцето, което в този час грееше извънредно силно, осветяваше само една врата, но когато прозорците се отваряха към Слънцето и вратите пред огледалата се разтваряха, в цялата зала се виждаха безброй слънца. Лъчите на всички тези слънца огряваха чрез това изкусно пречупване златното кълбо, което висеше в средата, и понеже и без друго беше съвсем гладко шлифовано, то излъчваше такъв блясък, че никой от нас не можеше да държи очите си отворени. Затова бяхме принудени да гледаме към прозорците, докато кълбото се нажежи достатъчно и се получи желаният ефект. Тук смея да кажа, че според мен тези огледала бяха най-чудесното нещо, което някога природата е създавала. Но макар че наоколо пламтяха слънца, кълбото в средата светеше още по-светло, така че ние не можехме да понесем дори и за момент светлината му, която беше също като самото Слънце. Най-после девицата накара да затворят вратите пред огледалата, а също и прозорците, за да може кълбото малко да се охлади. Това се случи в седем часа.

Ние бяхме доволни, че ни остана малко време за закуска. Тази закуска отново беше доста философска и наистина не можехме да се оплачем, че са ни принудили да преядем. Но пък и нищо не ни липсваше, а и надеждата за бъдещата радост ни успокояваше, понеже девицата неотклонно ни утешаваше. Така че не се плашихме от никакво усилие или трудност. Мога да кажа, че също и моите спътници, които бяха от висок ранг, нито за момент не си спомняха за домашната си кухня или трапеза. Интересът им беше изцяло насочен към възможността да присъстват на тази авантюристична физика и да опознаят мъдростта и всемогъществото на Твореца.

След леката закуска се заехме отново с работата, понеже кълбото се беше охладило. С невероятно усилие можахме да го откачим от веригата и да го поставим на пода. Сега се помъчихме да разберем как да разделим кълбото на две половини, понеже ни беше заповядано да го разрежем през средата. Най-после един остър диамант можа да свърши работата. Когато отворихме кълбото, вътре не намерихме нищо червено, а едно доста голямо белоснежено яйце. Много се зарадвахме, че така се е случило, понеже девицата все се страхуваше да не би черупката да е останала още мека. Радостни стояхме около яйцето, като че ли самите ние го бяхме снесли. Но девицата скоро поръча да го изнесат навън, раздели се с нас и затвори вратите както винаги досега. Какво са правила навън с яйцето, дали се е извършило нещо тайнствено, не знам, но и не ми се вярва. Трябваше отново да чакаме четвърт час, докато се отвори третият отвор и с помощта на нашите пособия ние се озовахме на четвъртия етаж.

В тази зала видяхме голям меден казан, пълен с пясък, който се топлеше на слаб огън. Вътре беше поставено яйцето, за да узрее напълно. Казанът беше четвъртит, на едната му страна стояха следните два стиха, написани с големи букви:

O. BLI. TO. BIT. MI. LI.
KANT. I. VOLT. BIT. TO. GOLT.¹⁸

На втората страна се виждаха тези три думи

SANITAS. NIX. HASTA. Здраве, сняг, копие

На третата страна беше написана само една дума:

F. I. A. T. Да бъде!

Най-отзад обаче стоеше цял надпис, който гласеше:

¹⁸ Смисълът на съкращения надпис не е разкрит досега. Най-близко до него е един немски стих. – Трудно е да се открие и значението на трите думи на другата страна.

QUOD
 Ignis: Aer: Aqua: Terra:
 SANCTIS REGUM ET REGINARUM
 NOSTR:
 Cineribus.
 Eripere non potuerunt.
 Fidelis Chymicorum Turba.
 IN HANC URNAM
 Contulit.
 Ad

Това, което
 огънят, въздухът, водата, земята
 не успяха да изтръгнат
 от Свещената пепел
 НА НАШИТЕ ЦАРЕ И ЦАРИЦИ,
 войнството на верните алхимици
 го събра
 В ТАЗИ УРНА,
 в годината на Господа
 1459.

19

Дали тук се имаше предвид пясъкът или яйцето, оставям да решат учени хора. Аз изпълнявам дълга си, като не оставям нищо неспоменато.

Най-после нашето яйце узря и беше извадено. Нямаше нужда да го продупчим, понеже птицата, която беше вътре, скоро сама се освободи и се оказа много жизнена, само че изглеждаше доста кървава и неугледна. Първо я поставихме върху топлия пясък и девицата заповяда да я вържем, преди да ѝ дадем да яде, иначе на всички ни щеше да създаде много работа. Направихме го и ѝ донесохме храна. Това очевидно не беше нищо друго освен кръвта от обезглавените, която беше разтворена със специално приготвената вода. От нея птицата порасна пред очите ни толкова много, че ние веднага разбрахме защо девицата ни беше предупредила да внимаваме с нея. Тя кълвеше и драскаше така жестоко около себе си, че набързо щеше да се справи с тези, които искаха да я задържат. Най-сетне стана съвсем черна и дива, затова ѝ беше донесено друго ядене; може би беше кръвта от друг царски гост. От това ѝ изпадаха всички черни пера и вместо тях ѝ пораснаха други, снежнобели пера. Сега тя беше малко по-спокойна и можехме по-добре да се справяме с нея, но не смеехме много да ѝ се доверяваме.

¹⁹ = 1459, според Р. Кинаст. :II = Paracelsus, h = Hohenheimensis, m = Medicinae, v = Doctor.

От третото ястие перата ѝ започнаха да стават пъстри и така красиви, че не бях виждал в живота си нещо по-красиво от тези багри. Освен това тя стана необикновено кротка и така се галеше в нас, че със съгласието на девицата ние я освободихме.

«Сега», започна да говори девицата, «тъй като с вашата старателност и с разрешението на нашия старец се даде живот и най-голямо съвършенство на птицата, е редно и правилно тя да бъде и тържествено осветена от нас.» Девицата заповяда да сервираат обяда, за да можем да си починем, понеже най-тежката работа беше свършена и ни се полагаше да се порадваме на произведението си. Ние започнахме весело да разговаряме. Понеже всички бяхме облечени още с нашите траурни облекла, радостта ни изглеждаше малко комична. Девицата все още изпитваше кой между нас може да ѝ помогне и да ѝ послужи в нейните бъдещи начинания. Тя най-много се притесняваше за процеса на разтопяването и много се радваше, когато някой се оказваше запознат с фините изкусни похвати, присъщи на хората на изкуството.

Този обяд не трая повече от три четвърт час, като през повечето време ние прекарахме при нашата птица, понеже постоянно трябваше да ѝ даваме да яде от нейната храна. Сега тя вече не променяше големината си. След обяда не ни оставиха дълго време за храносмилане, а след като девицата беше излязла заедно с птицата, отвориха петата зала, в която се намерихме по обичайния начин, за да предложим там нашите услуги.

В тази зала беше приготвена баня за нашата птица. Водата беше оцветена с бял прах така, че изглеждаше, като че ли е от чисто мляко. В началото, когато потопиха птицата, тя беше хладка, така че птицата беше доста доволна, пи и си поигра вътре. Когато обаче започна да се затопля от лампите, които бяха поставени отдолу, с голямо усилие я задържахме във водата, затова покрихме казана с един капак. Главата оставихме да се показва през една дупка. Това продължи дотогава, докато в тази баня птицата загуби всичките си пера и стана гладка като човек. Горещината също не ѝ навреди, от което аз не малко се

учудих, още повече когато перата съвсем се разтвориха във водата и я оцветиха в синьо. Най-после освободихме птицата. Тя сама изскочи от казана и изглеждаше така блестящо гладка, че беше удоволствие да я гледаш. Но понеже беше малко буйна, трябваше да ѝ вържем верижка около врата и така да я поразходим из залата.

Междувременно под казана беше запален силен огън и течността, получена от стопените пера, беше загрявана дотогава, докато се превърна в син камък. Ние го извадихме, раздробихме го и го стрихме с една каменна плоча. С тази боя намазахме накрая цялата кожа на птицата. Сега тя беше още по-прекрасна за гледане, понеже цялата беше синя, освен главата, която остана бяла. С това и нашата работа на този етаж приключи и след като девицата беше излязла с нейната синя птица, ние отново бяхме подканени да се качим през отвора на шестия етаж, което и направихме.

Там обаче много се натъжихме, защото видяхме в средата да стои малък олтар, също както вече беше описано в царската зала. Върху него стояха шестте споменати предмета и самата птица беше седмата. Пред нея първо се постави изворчето, тя пи глътка от него. След това закълва бялата змия, докато тя започна силно да кърви. Трябваше да съберем тази кръв в един златен съд и да я налеем в гърлото на птицата, която бурно се съпротивляваше. След това пъхнахме главата на змията в изворчето, от което тя отново оживя и се скри в черепа, така че не я видях дълго време след това. Междувременно сферата продължаваше да се движи, докато се получи желаният планетен аспект, тогава часовничето удари един път. Скоро след това отново се получи друг аспект и тогава часовничето удари два пъти. Накрая, когато наблюдавахме третия аспект и отново звънна звънчето, бедната птица сама положи смирено врата си върху книгата и добродушно се остави да ѝ бъде отсечена главата от един от нас, който беше избран чрез хвърлен жребий. Не капна нито капка кръв, докато не отвориха гърдите ѝ. Тогава кръвта избликна така свежа и светла, като че ли беше изворче от рубини.

Смъртта ѝ натъжи сърцата ни, макар че трябваше да си кажем, че само с една птица никога не би ни се помогнало. Затова се спретнахме, разтребихме олтарчето и помогнахме на девицата да изгори тялото заедно с окачената табелка с огъня, запален от лампата на олтарчето, докато то стане на пепел. След това няколко пъти пречистихме пепелта и я съхранихме грижливо в едно сандъче от кипарисово дърво.

Тук не мога да премълча що за шега изиграха на мен и още на трима от другите. След като грижливо прибрахме пепелта, девицата започна да говори: «Мили господа, ние сме тук в шестата зала и имаме само още една единствена пред нас, преди усилията ни да свършат и да можем да се завърнем в нашия замък, за да събудим отново нашите всемилостиви господа и дами. Би било добре, ако всички вие, които се намирате тук, се държите така, че да мога да ви похваля пред всемилостивата царска двойка и да получите заслужената награда. Тези четирима между вас – тя посочи към мен и към още трима други – против моята воля ги намирам за мързеливи и лениви работници, но от добро чувство към всички и към всеки по отделно не искам да ги предам за заслуженото наказание. Но за да не остане такъв мързел напълно ненаказан, искам да предприема срещу тях следното: Те трябва да бъдат изключени от следващото седмо, най-прекрасно действие, така повече няма да трябва да бъдат наказвани от Техни Царски Величества.» Как се чувствах при такава реч, оставям на другите да си представят, понеже девицата изглеждаше толкова сериозна, че пот изби по челата ни и ние се почувствахме най-нещастните от всички хора. След това девицата изпрати една от прислужничките, от които в свитата винаги имаше по няколко, да доведе музикантите. Те трябваше да ни свирят с корнетите за подигравка и присмех и така да ни изгонят навън, но от смях едва можеха да надуват инструментите си. Най-много обаче ме обиди, че девицата толкова много се присмиваше на нашите сълзи, съпротива и гняв. А сигурно между спътниците ни имаше и такива, които се радваха на нашето нещастие. Но дойде съвсем друго от очакваното.

Защото веднага след като бяхме от другата страна на вратата, музикантите ни ободриха и ни казаха да ги последваме нагоре по витата стълба. Така те ни поведоха през седмия етаж нагоре до тавана и там отново срещнахме стареца, когото досега повече не бяхме виждали, да стои до малка кръгла печка. Старият ни прие приятелски, пожела ни от сърце щастие, като ни поздрави, че сме избрани от девицата. Когато обаче узна за страха, който бяхме изпитали, коремът му щеше да се спуска от смях, че при такова щастие бяхме толкова посърнали. «От това научете, мили синове», каза той, «че човек никога не знае какво добро му е подготвил Бог.»

По време на този разговор дойде и нашата девица с нейната ракла. След като тя се насмя до насита, изпразни пепелта в един друг съд, нейният отново го напълни с някаква друга смес и обясни, че сега трябва да пръсне прах в очите на другите майстори. Междувременно трябваше да изпълняваме заповедите на стария господин и при това много да се стараем. Тя тръгна към седмата зала, където беше изпратила останалите спътници. Какво прави там с тях, не мога да знам, защото им беше не само строго забранено да разказват, но и ние не биваше да поглеждаме през тавана какво правят те. Ние обаче извършихме следното: С предварително приготвената вода трябваше да навлажним пепелта, така че да стане на рядка каша. Оставихме кашата на огъня, докато стане гореща. Така сгорещена я изляхме в малки форми и ги оставихме малко да се охладят.

Сега имавме време за малко да наблюдаваме нашите спътници през някои процепи. Те също бяха заети с една печка и всеки трябваше да духа огъня с една тръба. Така стояха наоколо и духаха, че въздухът им почти свърши. Те също си мислеха колко са по-добре в сравнение с нас. Това духане продължи дотогава, докато нашият старец отново ни повика на работа, така че не мога да съобщя какво се беше случило по-нататък.

Най-после отворихме формите. Пред нас се разкриха два красиви, светли и почти прозрачни образа, каквито човешко око още никога не беше виждало, едно момче и едно момиче, всяко

само четири цола дълго. И което най-много ме учуди, беше, че те никъде не бяха твърди, а бели и месести като човешка плът. Но в тях нямаше живот, затова почти съм сигурен, че изображението на Венера е било от същия вид. Положихме тези ангелски красиви деца първо върху две атлазени възглавници и известно време ги съзерцавахме, замаяни от тяхната красота. Старият господин обаче ни опомни и ни заповяда непрекъснато да капваме в устата им капки от кръвта на птицата, която беше събрана в златния съд. От това те видимо пораснаха и колкото и да бяха красиви преди в тяхната миниатюрност, толкова сега, съответно на тяхната големина, ставаха още по-красиви. Ако биха могли да ги видят, всички художници по света щяха да се засрамят заради тяхното изкуство пред лицето на тези създания на природата.

Най-после те постепенно станаха толкова големи, че ги повдигнахме от възглавниците и положихме върху дълга маса, покрита с бяло кадифе. Старецът ни заповяда да ги покрием до гърдите с бял, нежен двоен сатен, което почти не ни се искаше да направим заради невероятната им красота. Накратко, преди да привърши кръвта, те вече достигнаха истинската големина на възрастни, имаха златистожълта къдрава коса и описаният образ на Венера не беше нищо в сравнение с тях. Но в тях все още нямаше естествена топлина и никакво усещане, те бяха само мъртви образи, но с естествен, жизнен цвят. Понеже старецът се притесняваше да не би да станат много големи, не искаше повече да им дава нищо, покри лицата им с покривката и накара да се поставят факли около масата.

Тук трябва да предупредя читателя да не смята тези светлини за много важни, понеже намерението на стареца беше да не ни остави да забележим кога ще навлезе в тях душата. Ние наистина щяхме да се оставим да бъдем заблудени, ако преди това два пъти не бях видял пламъците. Аз оставих останалите трима с тяхната вяра, за да не забележи старецът, че съм видял нещо повече. След това той ни накара да седнем на една пейка срещу масата. Скоро дойде в пълна премяна и девицата

с музиката. Тя носеше в ръцете си две красиви бели облекла, подобни на които не бях виждал никъде в замък и които също не мога да опиша, понеже те ми изглеждаха като направени от чист кристал. Но тъканта беше бяла и непрозрачна. Затова ми е невъзможно да я опиша точно. Тя положи одеждите върху една маса и след като подреди на пейките наоколо своите девойки заедно със стареца, започна да прави различни номера около масата, за се отвлече вниманието ни.

Това, както казах, ставаше под покрива, който беше особено оформен. Отвътре имаше седем купелообразни полукълба, като средното беше малко по-високо от другите и най-отгоре имаше малък кръгъл отвор, който обаче беше затворен и никой друг не беше го забелязал. След много церемонии вътре влязоха шест девойки. Всяка от тях носеше по един голям фанфар, който беше обвит като с венец със зелена светеща материя. Старецът взе един от тях и след като угаси няколко светлини и откри лицата на човешките образи, постави фанфара на устните на безжизненото тяло така, че горната разширена част достигна точно до споменатия отвор на купела. Сега моите спътници наблюдаваха образите, аз обаче имах други мисли. Защото щом бяха запалени зелените листа или венеца, увит около тръбата, видях как отворът на купела се отвори и един светъл огнен лъч премина през тръбата и навлезе в тялото. След това отворът отново беше затворен и фанфарът беше положен настрана.

Чрез тези изкусни трикове моите спътници бяха заблудени и мислеха, че животът е навлязъл в образите чрез огъня на зелените листа. Щом тялото прие душата, очите се отвориха и затвориха, но то все още не се движеше. За втори път старецът постави друг фанфар на устата, запали го отново и така и тази душа навлезе през тръбата надолу. Това се извърши три пъти при всеки. После всички светлини бяха загасени и изнесени, кадифената покривка на масата беше издърпана над тях, едно походно легло беше разтворено и подредено, и така увити, те бяха пренесени до леглото. След като махнаха покривката, нежно положиха и двамата един до друг.

След като те поспаха известно време при затворени завеси, беше време за девицата да погледне какво става с останалите майстори. Те се чувстваха добре, понеже, както ми разказа по-късно девицата, трябваше да работят със злато, което също е един отрасъл на висшето изкуство, макар и не най-благородният, най-важният и най-добрият. В действителност имаха също една част от пепелта, така че вярваха, че цялата птица е толкова ценна само заради златото и по такъв начин трябва да се върне животът на убитите.

Мълчаливо седяхме в очакване да се събуди нашата брачна двойка и това продължи около половин час. Сега обаче се появи палавият Купидон и след като се поклони на всеки от нас, хвъркна зад завесата и закачаеше двамата дотогава, докато се събудиха с голямо учудване. Те бяха на мнение, че са спали от момента, когато бяха обезглавени, досега. След като бяха събудени, двамата отново се познаха. Купидон се измъкна, за да могат по-добре да си починат. Междувременно той продължи да се шегува с нас и накрая за развлечение трябваше да му доведат музиката. Скоро се появи самата девица и след като покорно поздрави младите цар и царица, които се чувстваха още малко уморени, тя донесе споменатите две облекла. Те ги облякоха и пристъпиха напред. Бяха приготвени две красиви кресла. Те седнаха в тях и ние ги поздравихме с покорно страхопочитание. Царят лично благодари с най-голяма добрина и от своя страна предложи всякаква милост.

Наближаваше пет часът, така че не биваше да се бавим по-дълго. Почакахме толкова, колкото да могат да натоварят най-важните предмети, и трябваше да придружим до кораба младите царски гости надолу по витата стълба през всички врати и пазачи. Те влязоха вътре заедно с няколко девици и Купидон, и така бързо отплаваха, че скоро ги изгубихме от очи. Както по-късно чух, насреща им бяха изпратили всякакви украсени кораби. Така за четири часа те изминаха много морски мили обратно.

След като удари пет часът, на музикантите беше запо-

вядано отново да занесат всички предмети на кораба и да се приготвят за отпътуване. Понеже всичко това ставаше малко бавно, старият човек извика своите скрити досега войници. Те бяха скрити във вълнолома, затова никой не ги беше виждал. От това разбрах, че тази кула е добре оборудвана за отбрана. Войниците скоро се справиха с нашия багаж, така че нищо повече не остана да се прави освен да се вечеря. Когато трапезата беше сервирана, девицата отново ни изпрати при нашите спътници, пред които трябваше да се представим за тъжни, докато в действителност едва сдържахме смеха си. Те обаче се държаха с нас надменно, макар че някои между тях ни съчувстваха. При тази нощна трапеза при нас беше и старецът, който особено внимаваше. Никой не беше в състояние да каже нещо умно, на което той да не отвърне или да го поправи, или да не прибави поне някакво добро поучение. Аз научих твърде много при този господин и няма да навреди, ако всеки отиде да учи при него и да се упражнява в самопознание; тогава някои неща не биха били толкова лоши.

След като приключихме с нощното хранене, старецът първо ни заведе в своите стаи на изкуствата, които се намираха в кулата. Там видяхме толкова чудни създания на природата и още много други неща, че бихме могли да ги разглеждаме дори цяла година. Сега започнахме да ги разглеждаме още по светло и продължихме чак до късно през нощта. Най-после, когато вече ни се искаше по-скоро да спим, отколкото да разглеждаме забележителностите, бяхме заведени в стаите и там, във вълнолома, намерихме не само чудесни меки легла, но и извънредно хубаво украсени помещения. Удивихме се още повече, понеже тези неща така болезнено ни липсваха вчера.

В моята стая беше много спокойно и понеже бях се отърсил от грижите и бях уморен от трудната работа, под лекото шумолене на морето потънах в дълбок сладък сън, който без прекъсване и без сънища продължи от двадесет и три до осем часа сутринта.

Седми ден

В осем часа, когато се събудих и бързо се облякох, поисках отново да се кача в кулата, но тъмните коридори на вълнолома бяха толкова много и толкова различни, че доста време се лутах насам-натам, преди да намеря един от изходите. Същото се беше случило и с моите спътници. Най-сетне всички отново се събрахме в долната зала и там трябваше да облечем блестящи жълти мантии и нашите златни руна. Сега нашата девица ни заяви, че сме станали Рицари на Златния камък, което за нас беше съвсем ново нещо. След като се облякохме така и закусихме, старецът даде на всеки един от нас по една златна монета. На едната ѝ страна стоеше надписът:

AR. NAT. MI. (*Ars naturae ministra*: Изкуството е жрец на природата), а на другата страна следните думи:

TEM. NA. F. (*Temporis natura filia*: Природата е дъщеря на времето).

Той ни предупреди да не правим нищо против принципите, изписани върху монетата.

След това излязохме в открито море. Нашите кораби обаче бяха така прелестно украсени, че всички красиви неща сигурно е трябвало да се доставят сега. Корабите бяха дванадесет. Шест бяха нашите и шест на стария господин. На своите кораби той натовари голям брой въоръжени войници. Самият той дойде на нашия кораб, където всички бяхме заедно. В първия се качиха музикантите, които старият господин имаше в голям брой. Те плаваха пред нас, за да ни скъсят времето. На нашите флагове бяха извезани дванадесетте зодии. Нашият знак беше Везни. Освен другото корабът ни имаше и един прекрасен часовник, който показваше всички минути. Морето също беше така спокойно, че беше особено удоволствие да се плава по него. Преди всичко обаче ни радваше разговорът със стареца, той можеше да изгони скуката с такива чудесни истории, че цял живот бих могъл да пътувам с него.

В това време корабите се движеха бързо напред. Едва

два часа бяхме на път, когато капитанът ни извести, че вижда почти цялото езеро, изпълнено с кораби, от което можеше да се заключи, че идват да ни посрещнат. Това наистина беше вярно, защото, щом от морето навлязохме в езерото през споменатия воден ръкав, там ни очакваха около петстотин кораба, от които един блестеше в чисто злато и скъпоценни камъни. Вътре седяха царят и царицата с другите благородни господа, дами и девизи. Щом ни съзряха, те поръчаха да загърмят всички оръдия от двете страни и от фанфарите, тромпетите и барабаните се получи такъв тътен, че всички кораби се разтресоха. Най-после, когато се приближихме, всички обкръжиха корабите ни. В името на царя напред пристъпи старият Атлас, държа кратка, но изящна реч, с която ни каза добре дошли и попита, дали царският дар е готов. Останалите спътници обаче много се учудиха как този цар е възкръснал, понеже мислеха, че самите те трябва тепърва да го съживяват. Ние ги оставихме да стоят с отворена уста и се направихме, че също сме изненадани. След речта на Атлас напред пристъпи нашият старец. Той нашироко отговори на поздравите, пожела много щастие на царя, царицата и потомство им и им предаде малко, украсено сандъче. Не знам какво имаше вътре. То беше поверено за съхранение на Купидон, който пърхаше между тях двамата. След речите неколkokратно отекнаха приветствени залпове. Така плавахме известно време заедно, докато стихнахме до един нов бряг.

Мястото беше в близост до първата порта, през която бях минал навремето. Там отново ни чакаше огромно мнозинство дворцови слуги с няколкостотин коня. Щом пристанахме на брега и сляхме, царят и царицата ни подадоха ръка с особена сърдечност и ние трябваше да се качим на конете.

Тук от цяло сърце моля читателя да не смята за самолазкателство и високомерие това, което ще разкажа сега, а да ми има доверие, че бих го премълчал, що се отнася до оказаната ми чест, ако не се налагаше непременно да го спомена. И така, всички ние бяхме разпределени между господата, нашият старец обаче и аз, недостойният, трябваше да яздим редом с

царя. Всеки от нас носеше снежно бяло знаме с червен кръст. Аз всъщност бях уважен така заради моята възраст, защото ние и двамата имахме дълги сиви бради и коси. Моите отличия бях забол на шапката си. Младият цар веднага забеляза това и попита, дали аз съм този, който можа да разгадае знаците на портата. Смирено потвърдих, той обаче ми се усмихна и каза, че за в бъдеще не се нуждая от никакво друго украшение; аз съм неговият баща. След което ме запита как съм разгадал този надпис. Отговорих му: с вода и сол. Той се зачуди, кой ми е дал такъв умен съвет. Поради това станах по-смел и му разказах какво се беше случило с моя хляб, гъльба и гарвана. Това му хареса и той каза, че Бог ме е дарил с особено много щастие.

Междувременно стигнахме до първата порта, където стоеше пазачът със синьото облекло. В ръката си той носеше едно прошение. Щом ме съгледа редом с царя, той ми предаде тази молба и учтиво ме помоли да спомена пред царя верността му, която беше проявил към мен. Най-напред запитах царя как стоят нещата с този пазач. Той приятелски ми отговори, че пазачът е прочут отличен астролог, който през цялото време е бил на голямо уважение при неговия баща. Но в даден момент се провинил пред господарката Венера, като я е зърнал върху нейното ложе. Затова му било наложено наказанието да пази първата порта дотогава, докато някой го смени. Аз отново попитах дали той изобщо може да бъде спасен. Царят отговори утвърдително: «Ако се намери някой, който също е извършил такъв голям грях като него, тогава последният трябва да застане на неговото място, а той ще бъде освободен.»

Тези думи прободоха сърцето ми, понеже съвестта ми се обади, че аз съм виновникът, но премълчах и предадох писмото с молбата. Щом царят я прочете, така силно се изплаши, че го забеляза и царицата, която яздеше зад нас заедно с нашите девици и херцогинята, която бях споменал при окачването на тежестите. Тя попита какво означава това писмо. Царят обаче не искаше да разказва, скри писмото и започна да говори за други неща, докато в три часа стигнахме до замъка.

Когато слязохме от конете и придружихме царя в познатата зала, той повика стария Атлас да отиде веднага при него в една малка стаичка и му показа писмото. Атлас не чака дълго, а веднага пришпори коня към пазача, за да узнае подробности по въпроса. Младият цар заедно с неговата съпруга и другите господа, дами и девици седнаха, а нашата девица започна да хвали прилежанието, усилията и работата, които бяхме употребили. Накрая тя помоли да бъдем възнаградени по царски за това, но и тя да продължава да изпълнява задачата си по-нататък. Старецът също стана и потвърди, че всичко, което разказва девицата, е истина и затова ни се полага да бъдем възнаградени. Ние трябваше да се оттеглим за момент. Решението гласеше: «Всеки може да изкаже едно изпълнимо желание, то ще бъде изпълнено; можем да си помислим до след обяда.»

В това време царят и царицата започнаха да играят за развлечение една игра, която беше много подобна на шах; само че имаше други правила. Там заставаха един срещу друг добродетел и порок, и можеше много добре да се види, с какви похвати и хитрости си служеха добродетелта и порокът и как човек може да им се противопостави. При това всичко беше така изпълнено със смисъл, че би било много добре, ако и ние имяхме подобни игри.

Междувременно Атлас отново се завърна и тайно предаде сведенията. На мен ми пресъхна гърлото, защото съвестта не ме оставяше на мира. В края на краищата царят ми даде да прочета молбата. Нейното съдържание беше приблизително следното:

Пазачът пожелаваше на царя най-напред щастие, благословение и неговите потомци да се увеличават нашир и надлъж. После той твърдеше, че вече е настъпил денят, когато, съответно на царското обещание, може да бъде освободен от своето задължение, понеже Венера вече е била разкрита от един от неговите гости. Знаците му показвали, че не може и дума да става за някакво съмнение. Поради това, ако Негово Царско Величество проучи точно и старателно, ще види, че откритието му е истина, а ако то се окаже неправилно, той през целия си

живот ще остане пазач на портата. Затова моли да му бъде разрешено да присъства на днешния следобед. Там той се надява сам да открие извършителя и така да се стигне до очакваното разрешение на въпроса.

Това беше описано подробно и в изискан стил, от което можях да усетя неговия дух, но на мен ми беше много притеснено и какво ли не бих дал, ако можеше никога да не бях го срещал. Размислих дали би могло да му се помогне с ходатайство. Затова попитах царя, дали той не би могъл да бъде освободен по някакъв друг начин. Не, отговори царят, понеже нещата имали своето особено значение, но неговото желание би могло да бъде изпълнено за тази нощ. Той изпрати някого да го доведе.

Междувременно трапезата беше приготвена в една зала, в която още не бяхме присъствали. Тя беше толкова разкошна и красиво подредена, че ми е невъзможно дори да започна да я описвам. Тук бяхме въведени с особена тържественост и церемониалност. Този път Купидон липсваше, понеже, както узнах, беше много възмутен заради позора, който беше паднал върху майка му. Накратко, моята постъпка и прощението причиниха известна тъга. На царя не му се искаше да подложи гостите си на неудобен разпит, още повече че и тези, които още нищо не знаеха, щяха всичко да узнаят. Той накара пазача, който току-що беше пристигнал, внимателно да наблюдава и доколкото може, да се преструва на весел. Въпреки всичко постепенно започна да става весело и да се водят всевъзможни занимателни и полезни разговори. От какъв вид бяха ястията и тържеството тогава, не е необходимо да описвам, понеже на читателя не му е нужно да знае, а и мен би ме отклонило от моите намерения. Всичко обаче беше извънредно впечатляващо, още повече, че вместо само да се опием с напитките, всичко ни беше предложено с изящност и с човешка сръчност. Това беше последното и най-великолепното празненство, на което бях присъствал. След празничния обяд масите бяха разтребени и бяха наредени в кръг няколко кресла, където трябваше да седнем заедно с царя, царицата, двамата старци, жените и девиците. След това един

красив паж отвори познатата прекрасна книжка, а Атлас застана в средата и започна да говори:

«Негово Царско Величество още не е забравил какво направихте за него и как старателно се справихте с вашата задача. За награда той ви обявява за рицари на Златния камък. Затова е необходимо не само да се задължите да служите на Негово Величество, но също и да се закълнете да спазвате следните закони, за да може Негово Царско Величество да знае как да се държи към своите съюзници.»

След това той накара пажа да прочете законите, които гласяха:

«Вие, господа рицари, трябва да се закълнете:

Че във вашия Орден по всяко време ще служите не на дявола или на някакъв дух, а само на Бог, вашия творец и на неговата помощница, природата.

Че ще ненавиждате всяко блудство, разврат, нечестивост и с такива пороци няма да опетнявате вашия Орден.

Че с вашите дарби ще се притичвате на помощ на всеки достоен и нуждаещ се.

Че няма да употребявате тази чест, за да получите разкош и почести в света.

Че няма да искате да живеете повече, отколкото Божията воля повелява.»

На последния закон всички много се смяхме. Той сигурно беше прибавен само на шега. Както и да е, ние трябваше да се закълнем пред царския жезъл. След това с присъщата тържественост бяхме обявени за рицари и редом с другите привилегии бяхме призвани да действаме по наша преценка срещу неразумност, бедност и болест. Това беше потвърдено в една малка църква, където бяхме въведени в тържествена процесия и където благодарихме на Бог. Затова сам окачих моето златно руно и шапката в чест на Бога и ги оставих там за вечен спомен. И понеже там всеки трябваше да запише своето име, аз написах:

Summa scientia nihil scire.
Fr. Christianus Rosencreutz,
Eques aureu Lapidis:
Anno 1459.

Най-висшата мъдрост е
нищо да не се знае.
Брат Християн Розенкройц,
рицар на Златния камък:
В годината 1459.

Другите написаха нещо друго, и то, каквото на всеки му хрумна. После отново бяхме въведени в залата и когато седнахме, ни посъветваха бързо да си измислим по едно желание. Царят се беше оттеглил с неговите хора в малката стая, където да чуе нашите желания. Всеки поотделно беше повикван, затова не мога да разкажа нито за едно от желанията. Аз обаче си мислех, че няма нищо по-похвално от това да се прояви благородна добродетелност в името на моя Орден. Тогава нищо не ми изглеждаше така славно и същевременно така горчиво както благодарността. Затова успях да се наложа над себе си, макар че ми се искаше да поискам нещо друго и реших, независимо от всички опасности, които ме заплашваха, да освободя моя благодетел, пазача на портата.

Когато бях повикан, първо бях запитан, тъй като бях чел прошението, дали не съм узнал нещо за извършителя. Тогава безстрашно започнах да разказвам как се е случило всичко и че бях попаднал в тази ситуация от неразбиране. Предложих да поема върху себе си последиците от всичко, което бях причинил. Царят и другите господа много се учудиха на това неочаквано признание. Те ме накараха да изляза за момент навън. Когато отново бях повикан, Атлас ми обяви колко е болезнено за Негово Царско Величество, че точно аз, когото той обичаше най-много от всички, съм изпаднал в такова нещастие. Но той не може да не се съобрази със стария обичай и не може да постъпи другояче, освен да освободи онзи, а да постави мен на негово място. Той се надявал някой друг скоро да се провини, за да мога аз да се завърна у дома. Но във всеки случай не мога да се надявам да бъда освободен преди сватбата на бъдещия му син.

Тази присъда за малко не ме уби. Първо бях сърдит на

собствената ми разговорливост и че не си бях премълчал, после обаче събрах смелост и понеже си помислих, че така е трябвало да бъде, разказах как този пазач ме беше възнаградил с едно отличие и ме беше препоръчал пред другите. С негова помощ бях устоял при тегленето и поради това получих всички почести и радости. Така че полага се от своя страна аз да благодаря на моя благодетел. Понеже не може да бъде другояче, приемам присъдата и съм съгласен да направя, каквото трябва заради него, който ми помогна за постигането на такова достойнство, макар и наказанието да не идва съвсем навреме. Ако обаче би могло нещо да се промени с едно желание, то бих пожелал да се завърна у дома. Така пазачът би бил освободен чрез мен, а аз – чрез моето желание. Беше ми отговорено, че толкова далеч не се простират правата на моето желание, иначе наистина бих го освободил. Но на Негово Царско Величество въпреки това му се харесало как умело се оправям. Той обаче бил загрижен, че още нямам понятие в какво окаяно положение съм се поставил с такава постъпка. След това добрият човек беше обявен за свободен и аз трябваше да се оттегля с натъжено сърце.

След мен бяха поканени и другите, всички те излизаха радостни, което още повече ме угнети, понеже си помислих, че цял живот трябва да прекарам пред портата. Така напънах ума си да измисля какво ще направя и с какво ще убивам времето си. Най-сетне се утеших, че вече съм достатъчно стар и естествено ми остават малко години живот. Мъката и тъжният живот щяха скоро да ме довършат и така моята служба на пазач ще приключи. Също бих могъл и сам да привърша живота си, като с блажен сън вляза в гроба. Такива мисли се въртяха в главата ми. Освен това ме ядосваше, че бях видял толкова красота, от която така скоро щях да бъда лишен. Тогава отново се радвах, че преди моя край бях изживял толкова прелест и нямаше позорно да трябва да се оттегля. Това беше последният и най-тежкият удар, който понесох.

Междувременно, докато бях потънал в себе си, останалите бяха готови и затова след като им беше пожелана лека нощ от

царя и господата, всеки беше отведен в своята стая. Аз, бедният човек, нямах никого, който да ми покаже пътя и на всичкото отгоре трябваше да изтърпя и подигравките, а за да бъда наясно с моята бъдеща служба, на пръста ми беше поставен пръстенът, който онзи беше носил. Най-после царят ме призова, понеже сега го виждах за последен път под такъв образ, въпреки всичко да се държа подобаващо на призиването си и да не предприемам нищо срещу Ордена. После той ме прегърна и целуна и от всичко това аз заключих, че на другия ден ще стоя пред моята порта. След като той още известно време приятелски поговори с мен, накрая ми подаде ръка и ме остави на Божията закрила. Аз бях отведен от двамата старци, господаря на кулата и Атлас в една прекрасна спалня, където се намираха три легла, в които си легнахме. Там прекарахме още почти два...

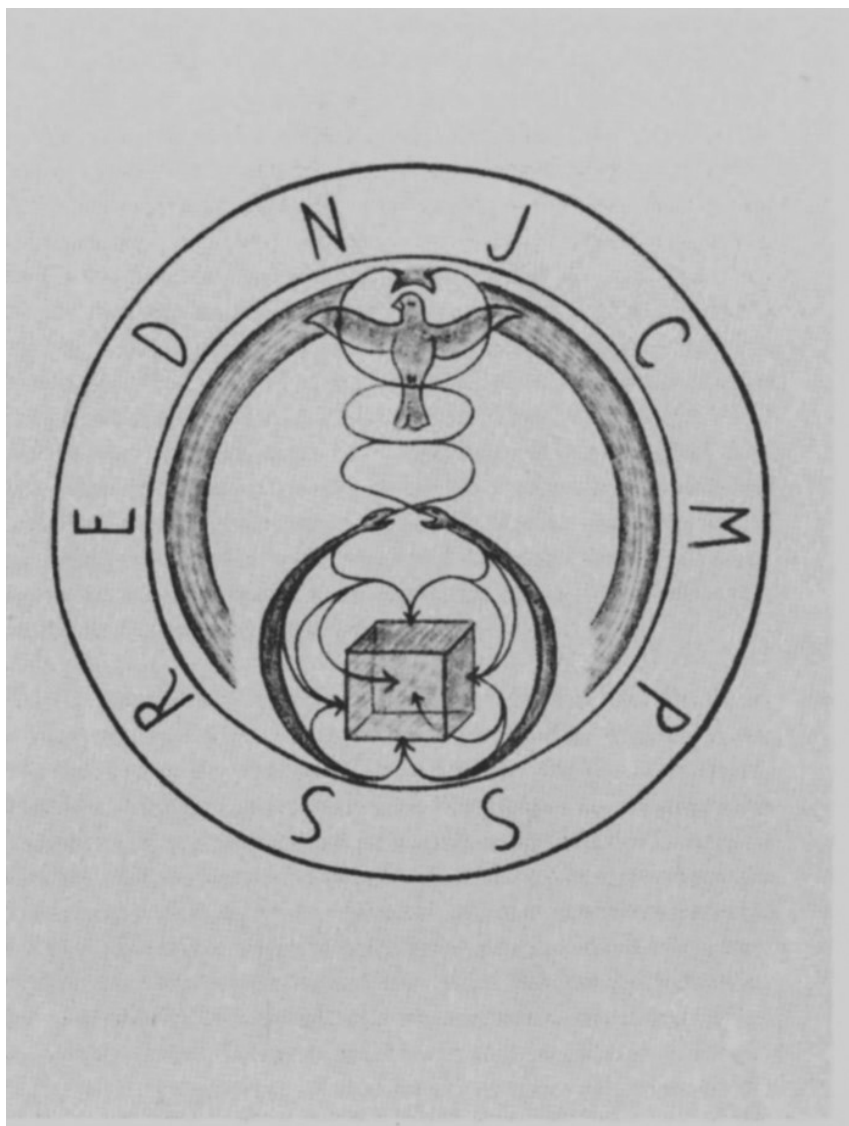
(Тук липсва почти половин лист и авторът на това писание вярва, че той се е завърнал вкъщи и отсега нататък всеки ден трябва да е пазач на портата.

КРАЙ

Щрасбург, при Конрад Шер, в годината M.D.C.XVI.

ХИМИЧНАТА СВАТБА
НА
ХРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ

Статия от
Рудолф Щайнер

Седмият печат към Апокалипсиса на Йоханес
по Рудолф Щайнер

(Сравни илюстрацията на корицата на «Химичната сватба»,
стр. 5)

За този, който познава същността на изживяванията на човешката душа, когато ѝ бъдат отворени входните порти към духовния свят, е достатъчно да прочете само няколко страници от «Химичната сватба на Християн Розенкойц, 1459 г.», за да разбере, че описанието в книгата се отнася до действителни духовни опитности. Субективно измислени картини се прозират от този, който има опит в духовната действителност, защото те не отговарят напълно на тази действителност нито в техния собствен образ, нито по начина на тяхната последователност. С това е показана гледната точка, от която първоначално може да се разглежда «Химичната сватба на Християн Розенкойц». Описаните събития биха могли да се проследят в известна степен душевно, като се изследва какво може да се каже за тях, когато се вникне в духовната действителност. Без да се обръща внимание на всичко написано досега относно тази книга, нека да застанем на гореописаната гледна точка. Нека от самата книга да извлечем това, което тя иска да разкаже. Едва тогава може да се отговори на въпросите, които много читатели поставят, преди да бъде изградена една основа като предпоставка за тяхното разглеждане.

Първи ден

Изживяванията на пътника към «химичната сватба» са разделени в седем душевни дни. Първият ден започва с това, че пред душата на този, който изживява събитията, застават имагинации, които засилват решението му да започне пътешествието. Разказът е построен така, че е налице особената грижа на писателя да отличи разбраното от изживяващия по времето, когато е имал «видение», от скритото за неговото разбиране. Различава се и това от духовния свят, което се появява пред виждащия без участието на неговата собствена воля, и това, което се предизвиква чрез неговата воля. Първото изживяване не е предизвикано волево и не може да бъде изцяло разбрано от виждащия. То му дава възможността да пристъпи в духовния свят. Това събитие обаче не го заварва неподготвен. Преди седем години чрез едно «видение» му е било предизвестено, че той ще бъде призован да участва в «химичната сватба». Изразът «видение» (*leibliches Gesicht*) не може да не се разбере от този, който схваща целия дух на книгата. Става въпрос не за визия на болен и притъпен душевен живот, а за достъпно за духовното виждане възприятие, чието съдържание застава пред душата със същия истинен характер, както възприятието на окото. Това, че носителят на изживяването е могъл да има такова «видение», предполага душевно устройство, което не е типично за обикновеното човешко съзнание. Последното познава само сменящите се спящо състояние и будност и между тях сънят, чиито изживявания не могат да бъдат приписани на нещо действително. Душата, която изживява себе си чрез обикновеното съзнание, се усеща свързана с една действителност чрез сетивата. Престане ли обаче връзката със сетивата, което става при заспиването, тогава душата не стои съзнателно във връзка с никаква действителност, също не и със своя собствен аз и неговите вътрешни изживявания. А самата тя не може първоначално да прозре какви отношения има в съня си с дадена действителност. Още по времето на «видението», за което си спомня, пътникът към

«химичната сватба» е имал друго съзнание, различно от обикновеното. Той е узнал, че душата може да има възприятия също и тогава, когато се намира в такова съотношение със сетивата си, каквото нормално е налице при спането. За него е станало факт, че душата може да живее в този живот отделно от тялото и въпреки това да съзнава дадената действителност. Той знае, че душата може да укрепне в своята същност така, че когато се отдели от тялото си, да може да възприема как е свързана с духовния свят, подобно както в будното състояние тя се възприема свързана с природата чрез телесните си сетивни органи. Че такава връзка може да се осъществи, че това му предстои, той го е узнал чрез «видението». Изживяването на тази връзка не му е било дадено чрез този образ. Той очаква това изживяване и в неговите представи то е изобразено като участие в «химичната сватба». Така той е подготвен за повторно изживяване в духовния свят.

В един момент на приповдигнато душевно настроение в навечерието на Великден отново настъпва това изживяване. Той се усеща като грабнат от буря. Така му се известява, че изживява една действителност, чието възприемане не е породено чрез физическото тяло. Той е изваден от състоянието на равновесие на световните сили, в което човек се намира благодарение на физическото си тяло. Душата му не живее живота на това физическо тяло; тя се чувства свързана само с тялото на изграждащите сили (етерното тяло), което прониква физическото. Но това тяло на изграждащите сили не е включено в равновесието на световните сили, а в движението на онзи свръхсетивен свят, който стои непосредствено до физическия и който се възприема най-напред от човека, когато той разтвори портите на духовното виждане. Силите застиват в твърди, намиращи се в състояние на равновесие форми само във физическия свят; в духовния свят царува непрестанно движение. Да бъде човек поет от движението – това стига до съзнанието на носителя на изживяванията подобно на възприемането на бушуваща буря. От неопределеността на това възприятие се откроява появата

на едно духовно същество. Откровението става чрез изградената по определен начин имагинация. Духовното същество се появява облечено в обсипана със звезди синя дреха. Към това описание не бива да се допуска нищо от това, което се прибавя като символично тълкуване от любители езотерици. Тук имаме едно несетивно изживяване, което този, който го изживява, го изразява за себе си и за другите чрез картинен образ. Синята, обсипана със звезди дреха е толкова малко символ на синьото нощно небе или нещо подобно, колкото представата за розовия храст в обикновеното съзнание е символ на залеза. При свръхсетивното възприятие има много по-активна съзнателна дейност на душата, отколкото при сетивното. В случая със странстващия към «химичната сватба» тази дейност се извършва от тялото на изграждащите сили (етерното тяло), както при физическото виждане това става чрез сетивното тяло с посредничеството на очите. Тази дейност на тялото на изграждащите сили може да се сравни с въздействието, което упражнява лъчащата светлина. Такава светлина попада върху духовното същество в процеса на неговото откровение. Тя се отразява от него. Следователно съзерцаващият вижда своята собствена излъчена светлина и зад нейната граница той възприема същество, което я отразява. Чрез това отношение на духовното същество към духовната светлина, излъчена от тялото на изграждащите сили, се появява «синьото». Звездите са неотразените, погълнатите от съществото части духовна светлина. Духовното същество е обективна действителност; картината, чрез която то се откроява, е модификация на излъчената духовна светлина на етерното тяло, предизвикана от съществото. Тази имагинация не бива да се смесва с визия. Субективното изживяване на носителя на една такава имагинация е напълно различно от това на визионера. Визионерът в своята визия е подчинен на вътрешна принуда; носителят на имагинацията я прилага към определено духовно същество или процес със същата вътрешна съзнателна свобода, с която той употребява една дума или изречение като израз за един сетивен предмет. Възможно е този, който няма никакви

познания за същността на духовния свят, да си помисли, че е напълно излишно тези некартинни изживявания в духовния свят да се обличат с имагинации, които изглеждат като изображение на визионерството. На такъв човек трябва да се отговори, че същественото не е имагинацията, която се възприема духовно, но че тя е средство, чрез което това съществено трябва да се открои в душата, да бъде възприето от душата. Колкото сетивният свят може да се възприеме без определена дейност на окото, толкова може да се изживее нещо духовно, без човек да породи в душата си определена имагинация, с която да пресрещне духовното отвътре навън. Това не пречи при представянето на духовните изживявания, които са постигнати чрез имагинации, да си послужим и с чисти понятия, както е обичайно в естествените науки или философията. Настоящото изложение си служи с такива понятия, за да може да обрисова съдържанието на «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.». Но през седемнадесети век, когато Й. В. Андре написва книгата, сред широките кръгове още не е било обичайно хората да си служат с такива понятия. Тогава просто непосредствено са били описвани имагинациите, чрез които са били изживявани духовни събития и духовни същества.

В явия му се духовен образ пътешественикът към «химичната сватба» познава съществото, което може да му даде правилния импулс за неговото пътешествие. Чрез срещата си с това същество той се чувства съзнателно пребиваващ в духовния свят. Начинът, по който е поставен там, показва особената насока на неговия път на познание. Той не се отправя в посоката на мистика в тесен смисъл, а в посоката на алхимика. За да не се получи недоразумение, трябва да се отстрани от понятието «алхимия» всичко, което му е било прикачено поради суеверие, измама, стремеж към авантюри и други подобни. Трябва да се мисли само за това, към което са се стремили честните, лишени от предразсъдъци търсачи на истината, които са създали това понятие. Те са искали да опознаят закономерните взаимовръзки на нещата в природата, които не са обусловени

само от природната дейност, а от духовната същност, която се изявява в природата. Те са търсели свръхсетивни сили, които действат в сетивния свят, които обаче не могат да бъдат опознати по сетивен начин. Пътникът към «химичната сватба» поема по пътя на такива изследователи. В този смисъл той е представител на алхимичното търсене. Като такъв той е убеден, че свръхсетивните сили на природата са скрити от обикновеното съзнание. В душата си той е предизвикал изживявания, които чрез въздействията си я правят способна да си служи с етерното тяло (с тялото на изграждащите сили) в ролята му на възприемателен орган. Чрез този възприемателен орган той постига виждането на свръхсетивните природни сили. В една духовна форма на съществуване, която се изживява извън областта на сетивните възприятия и на обикновената дейност на разума, той най-напред иска да опознае извънчовешките надсетивни сили на природата, след което, въоръжен с познанието за тези сили, да прозре истинската същност на самото човешко тяло. Той вярва, че чрез извоюваното от душата познание, в съюз с действащото, независимо от физическия организъм тяло на изграждащите сили, ще може да прозре човешката телесна същност и чрез това ще се доближи до тайната, която Космосът е вложил в тази същност. За обикновеното сетивно възприятие тази тайна е скрита. Човекът живее в нея, но не може да прозре изживяното. Пътникът към «химичната сватба» е искал да достигне до възприемането на свръхсетивната същност на човека, тръгвайки от свръхсетивното познаване на природата.

Чрез този изследователски път той е алхимик, като противоположност на мистика в тесен смисъл. Също и мистикът се стреми към друго изживяване на човешката същност, различно от това на обикновеното съзнание. Но той не избира пътя, по който достига до възможността да си служи с освободеното от физическото тяло етерно тяло (тялото на изграждащите сили). Мистикът изхожда от неопределеното чувство, че по-силното вътрешно проникване на физическото тяло с етерното тяло, отколкото това е налице при обикновения буден живот, води до

общуването с духовната същност на човека. Алхимикът се стреми да се отдели със своята съзнателна същност от обикновената връзка с плътта и да пристъпи в света, който като «духовност на природата» лежи зад областта на сетивния свят на възприятията. Мистикът се опитва съзнателно да задълбочи връзката на душата с плътта, за да може самосъзнателно да проникне в нейната област, която е скрита за обикновеното самосъзнание, когато то е изпълнено с възприятията на сетивата. С този свой стремеж мистикът не е напълно наясно. Той често се стреми да обозначи своя път по друг начин. Но в повечето случаи мистикът е лош разяснител на своето собствено същество, което се дължи на това, че към духовното търсене се присъединяват определени чувства. Понеже душата на мистика иска да преодолее връзката с тялото, която се изживява от обикновеното съзнание, при него се появява известно презрение към тази свързаност, дори и към самото тяло. Затова душата му не иска да си признае, че нейното мистично изживяване почива върху една още по-силна вътрешна свързаност с тялото, отколкото тази, която създава обикновеното съзнание. Поради тази по-интимна връзка мистикът възприема в себе си промяната на мисленето, чувстването и волята си. Той се отдава на тези възприятия, без да развие склонност да си разяснява причината за промените. За него тези промени изглеждат като одухотворяване на вътрешния му живот, въпреки че самият той е навлязъл още по-навътре в тялото. И с пълно право той ги разглежда като такова одухотворяване. Защото сетивността не е нищо друго освен формата на съществуване, която душата изживява, когато се намира в тази определена връзка с тялото, която лежи в основата на будното съзнание. Свърже ли се душата по-интимно с тялото, отколкото това става при тази форма на съществуване, тогава тя изживява съотношението на човешкото същество спрямо света, което е по-духовно от това, което се създава чрез сетивата. Представите, които се появяват тогава, се съгъстват до имажинации. Тези имажинации са откровение на силите, с които тялото на изграждащите сили (етерното тяло) въздейства върху

физическото тяло. Те остават скрити за обикновеното съзнание. Чувстването се засилва до такава степен, че етерно-духовните сили, които се излъчват от Космоса и действайки, навлизат в човешкото същество, се изживяват като вътрешно докосване. Във волята душата се отдава на духовна дейност, която включва човека в една свръхсетивна световна взаимовръзка, от която той се отделя и обособява чрез субективната воля на обикновеното си съзнание. Истинската мистика се поражда само когато човек внася своята напълно съзнателна душевна същност в описаната вътрешна връзка с тялото, а не е принуден чрез натиска на телесната си организация към болестно визионерство или затъмнено съзнание. Истинската мистика се стреми да изживее съзнателно лежащата вътре в човека духовна същност, която при обикновеното съзнание е заглушена от сетивните възприятия. Истинската алхимия се стреми да стане независима от сетивните възприятия, за да види лежащата извън човека духовна същност на света, която не се разкрива чрез сетивните възприятия. Преди да пристъпи към човешката вътрешна същност, мистикът трябва да приведе душата си в такова състояние, че тя да не бъде изложена на опасността да изгуби съзнанието си или то да бъде притъпено под повишения натиск, който изпитва, поради по-интимната връзка с тялото. Алхимикът се нуждае от засилване на своята душевност преди да пристъпи до лежащия зад сетивната област духовен свят, за да не се изгуби тя в процесите и съществата на този свят. Пътищата за изследване на мистика и на алхимика лежат в противоположни посоки. Мистикът навлиза непосредствено в собствената си духовна човешка същност. Неговата цел е това, което може да се нарече «мистичната сватба», съединението на съзнаващата душа със своята собствена духовна същност. Алхимикът иска да преброди духовната област на природата, за да може след успешното си странстване и с придобитите познавателни способности да наблюдава духовната същност на човека. Неговата цел е «химичната сватба», съединяването с духовната област на природата. Едва след това съединяване той иска да изживее

познаването на човешката същност.

Както мистикът, така и алхимикът срещат още в началото на пътя си една тайна, която не може да бъде разкрита с обикновеното съзнание. Тя се отнася до съотношението на човешкото тяло с човешката душа. Човекът като душевно същество всъщност живее в духовния свят, но на настоящата си степен на развитие той няма способността да се ориентира в духовните области. Чрез силите на своето обикновено съзнание той може да определи своето отношение към себе си и към извънчовешкия свят в смисъл на истината само защото тялото му указва посоките за душевната дейност. Тялото е така вплетено в света, че неговото вплитане отговаря на космическата хармония. Живее ли душата вътре в сетивните възприятия и в обикновената разумна дейност, тя е отдадена на тялото в тази степен, чрез която то може да ѝ предаде своята хармония с Космоса. Издигне ли се душата над това изживяване по посока на мистичната или алхимичната страна, тя се нуждае от предварителни грижи, за да не изгуби спечелената чрез тялото хармония с Космоса. Ако тя не се погрижи за това, по мистичния път я заплашва загубата на духовната свързаност с Космоса; по алхимичния път – загубата на способността да различава истина от заблуда. Поради по-тясното свързване с тялото без тези предварителни мерки мистикът може да сгъсти силата на самосъзнанието си така, че, потопен в собствения си живот, да не може повече да съпреживява живота на света. Поради това той би попаднал със своето съзнание в един друг духовен свят, различен от този, който съответства на човека. (В моите духовнонаучни произведения нарекох този свят луциферичния свят). Без нужната подготовка и предпазливост алхимикът би дошъл до безсилие на своите способности да различава истината от заблудата. В големите взаимовръзки на Космоса заблудата е една необходимост. Но в своята настояща степен на развитие човекът не може да ѝ се поддаде, понеже е защитен от областта на сетивните възприятия. Ако заблудата не би била в основите на човешкото светоизживяване, човекът не би могъл да развие

различните степени на съзнанието си. Защото заблудението е двигателната сила на това развитие на съзнанието. На настоящата степен на човешкото развитие на съзнанието заблудата трябва да действа за появата на съзнанието. Самата тя обаче трябва да остане в несъзнаваното. Ако се промъкне в съзнанието, тя ще надделее над истината. Когато по алхимичния път душата пристъпи към лежащите зад сетивното възприятие духовни области, тя попада във водовъртежа на заблудението, в който може да запази своята същност по правилния начин само ако извлече достатъчна способност за различаване на истината от заблудението от изживяванията си в сетивния свят. Ако тя не се погрижи за изграждането на такава способност, която може да различава истината от заблудата, водовъртежът на заблудата би я запратил в един свят, в който тя ще се изгуби. (В моите духовнонаучни произведения нарекох този свят ариманичен.) Преди да поеме своя път мистикът трябва да издигне душата си до такава нагласа, която да не позволи преобладаването на егоистичния живот. Алхимикът трябва да засили чувството си за истината, за да не го изгуби тогава, когато не се опира на сетивното възприятие и на свързания с него разум.

Носителят на изживяванията, описани в «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.», съзнава като алхимик, че по своя път се нуждае от засилена способност за различаване на истината от заблудата. Според жизнените условия, от които започва своя алхимичен път, той търси опора в Христовата истина. Той знае, че това, което го свързва с Христос, в течение на живота му в сетивния свят вече е довело до развиването на една водеща към истината сила в душата му, която не се нуждае от сетивната основа, която може да се изяви дори и когато тази сетивна основа липсва. С тази душевна нагласа душата му застава пред съществуването в синята дреха, което го насочва по пътя към «химичната сватба». Това същество би могло да принадлежи към света на заблудението и измамата, както и към света на истината. Пътникът към «химичната сватба» трябва да го разпознае. Но неговата способност за различаване би била

изгубена и измамата би го надмогнала, ако в свръхсетивното си изживяване той не би могъл да си спомни какво го привързва с вътрешна сила към истината в сетивния свят. От собствената му душа се надига това, което е възникнало в нея чрез Христос. И също както свойствената на тялото на изграждащите сили светлина сега тази Христова светлина се излъчва към изявяващото се същество. Възниква правилната имажинация. Писмото, което го насочва към «химичната сватба», съдържа Христовия знак и думите: *in hoc signo vinces*. Странникът знае, че е свързан с изявяващото се същество чрез една сила, която насочва към истината. Ако силата, която го довежда в свръхсетивния свят, би го водила към заблудата, той би стоял пред едно същество, което би парализирало възпоминателната му способност за живеещия в него Христов импулс. Тогава той би последвал само изкушаващата сила, която привлича човека даже и когато свръхсетивният свят му изпраща сили, които са разрушителни за неговата същност и воля.

Съдържанието на писмото, което странникът към «химичната сватба» получава от явилото му се същество, съдържа типичното за петнадесети век обозначение за неговото отношение към духовния свят, доколкото то е могло да стане достъпно за съзнанието му през първия ден на неговите духовни изживявания. Знакът, който е прибавен към думите, изобразява как при него са се оформили взаимоотношенията между физическото тяло, етерното тяло и душевно-духовната му същност. Многозначителното за него е, че той може да си каже, че това състояние в неговата човешка същност е в хармония със съотношенията във Всемира. С «прилежно смятане и калкулиране» той е успял да намери своите «набелязани планети» и това състояние при него може да настъпи в момента, в който то наистина се осъществява. Който се опита да тълкува това, за което става въпрос тук, в смисъла на заблудите на някои «астролози», той ще го разбере погрешно, независимо дали като вярващ се съгласява с него, или като «просветен» му се подиграва. Авторът на «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459

г.» е прибавил към заглавието на книгата си годината 1459 от правилни съображения. Той е знаел, че душевната нагласа на носителя на изживяванията е в съответствие със състоянието, до което е достигнало развитието на света в един определен момент, когато вътрешната душевна нагласа и външното световно съдържание не са в дисхармония. Независимата от обикновеното сетивно възприятие душа трябва да срещне в хармония външното свръхсетивно световно съдържание, ако от взаимното звучене на двете същности следва да възникне това състояние на съзнанието, което представлява «химичната сватба». Който вярва, че констелацията на «набелязаните планети» съдържа тайнствена сила, която определя изживяванията на човека, той прилича на този, който поддържа мнението, че положението на часовниковите стрелки има силата да го накарат да излезе навън, което той и без друго трябва да направи в определен час заради своите жизнени задължения.

В писмото се говори за три храма. Какво трябва да се разбира под това, още не може да бъде узнато от носителя на изживяванията по времето, когато той получава посланието. Който започне да има възприятия в духовния свят, трябва да знае, че понякога му се представят имажинации, от чието разбиране той първоначално трябва да се откаже. Той трябва да ги приеме като имажинации и да ги остави да узреят в душата му. По време на това узряване те изграждат в човешката душа силата, която може да доведе до разбирането. Ако наблюдателят поиска да си обясни имажинацията в момента, когато тя му се появява, той би направил това с неподходяща разсъдъчна сила и ще се получи някаква безсмислица. В духовните опитности всичко зависи от това да се има търпение, да се наблюдава и първоначално всичко просто да се приеме, като се чака да дойде подходящото време за правилното му разбиране. Това, което пътникът към «химичната сватба» узнава през първия ден на своето духовно изживяване, той го определя като предизвестено му преди «седем години». През това време не е бивало да си създава разсъдъчна преценка за някогашния «образ», а е

трябвало да чака, докато «образът» толкова дълго въздейства в душата му, че той да може да придобие друго разбиране.

Появата на духовното същество в синята, обсипана със звезди дреха и предаването на писмото са изживявания, които странникът към «химичната сватба» има, без да бъде доведен до тях от свободното решение на душата си. Той преминава към по-нататъшно развитие, т.е. достига до такива изживявания, но от свободната си воля. Той изпада в съноподобно състояние, в състояние, в което има съноподобни изживявания, чието съдържание обаче е реално. Способен е на това, защото, след опитностите, които вече е имал зад себе си, чрез сънното състояние той влиза в различно от обикновеното отношение с духовния свят. В обикновеното изживяване през времето на съня душата на човека не е свързана с духовния свят с връзки, които могат да ѝ дадат действителни представи. Душата на пътника към «химичната сватба» обаче е преобразена. Тя е така укрепнала вътрешно, че в съноподобно състояние може да възприеме в изживяването си това, което е във връзка с духовния свят, в който се намира. И тя първоначално узнава новото си отношение към сетивното си тяло. Тя изживява това съотношение чрез имагинацията за кулата, в която сънуващият е затворен и от която бива освободен. Тя съзнателно узнава това, което в обикновеното съществуване се изживява несъзнателно, когато спящата душа преминава от областта на сетивните възприятия в областта на свръхсетивната форма на съществуване. Притесенията и нуждите в кулата са израз на сетивните изживявания в душевната вътрешност, когато тази вътрешност се измъква от областта на такива изживявания. Това, което по такъв начин свързва душата с тялото, така че от тази свързаност се поражда сетивната опитност, са растежните жизнени сили. Само под изключителното въздействие на тези сили никога не може да се породят съзнание. Чисто жизненото остава несъзнателно. До поява на съзнанието водят силите, които в съюз със заблуждението унищожават живота. Ако човекът не би носил в себе си това, което го води до физическата смърт, той би могъл да живее

във физическо тяло, но не би могъл да развие съзнание в него. Връзката между носещите смърт сили и това съзнание остава скрита за обикновеното съзнание. Тази взаимовръзка ще застане пред «духовните очи» на този, който, подобно на носителя на изживяванията в «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.», развие съзнание за духовния свят. Той трябва да узнае, че с неговото съществуване е свързан «беловласият мъж», съществото, което по своята природа носи в себе си силата на стареенето. Виждане в духовните области може да се даде само на тази душа, която по време на пребиваването си в тези области изпита въздействието на силата, която в обикновения живот стои зад стареенето. Тази сила е в състояние да откъсне душата от областта на сетивните възприятия. Реалната стойност на съноподобното изживяване лежи в това, че странникът, тръгнал към «химичната сватба», става съзнателен чрез него. Сега той може вече да пристъпи към природата и човешкия свят с душевна нагласа, която му позволява да вижда това, което лежи в тях и е скрито за обикновеното съзнание. Чрез него той е узрял за изживяванията през следващите дни.

Втори ден

В началото на описанието на втория ден също така се посочва как природата му се представя по нов начин. Но той не бива да вникне само в същността на природата; той трябва да хвърли по-задълбочен поглед, отколкото се прави от обикновеното съзнание, върху основанията на човешката воля и дейност. Авторът на «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.» иска да каже, че обикновеното съзнание познава само външната страна на волята и действието и чрез това съзнание самите хора са наясно само с тази външна страна на собствените си желания и действия. Лежащите дълбоко духовни импулси, които идват от свръхсетивния свят, вливат се в тези желания и действия и изграждат човешките социални взаимоотношения, са непознати за това съзнание. Човекът може да вярва, че дадено основание го принуждава да извърши определено действие, но в действителност това основание е само осъзнаваната маска на нещо, което остава неосъзнато. Доколкото хората уреждат своите социални взаимоотношения, изхождайки от обикновеното съзнание, в тези взаимоотношения навлизат сили, които не се проявяват за благото на човечеството в смисъла на правилното му развитие. На тези сили трябва да се противопоставят и да се внесат в социалния живот други, които се опознават чрез свръхсетивното съзнание. Странникът от «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е подтикнат към опознаването на тези сили. Освен това той трябва да прозре хората според лежащата в тях дълбока същност, която е съвсем различна от това, което те вярват за самите себе си, или от това, което отговаря на ранга, който заемат в определения от обикновеното съзнание социален живот. Картината на природата, която се разкрива за обикновеното съзнание, е съвсем различна от картината на определен социален човешки порядък. Свръхсетивните природни сили, които духовното съзнание опознава, са сродни със свръхсетивните сили на този социален човешки порядък. Алхимикът се стреми към природознание, което да му бъде

основа за истинно човекознание. Пътникът към «химичната сватба» трябва да потърси пътя към такова познание. Но не му се показва само един такъв път, а и няколко други. Първият път води в област, където спечелените чрез сетивните възприятия разсъдъчни представи на обикновеното съзнание влияят върху хода на свръхсетивните опитности така, че чрез взаимното действие на двата вида опитности се унищожават правилното схващане на истинската действителност. Вторият предполага, че душата може да изгуби търпение, ако в стремежа си да получи духовни изживявания се подлага на прекалено дълго чакане, искайки да узрее и проясни това, което първоначално бива да се приеме само като неразбрани духовни проявления. Третият път изисква хора, които чрез несъзнателно придобитата зрялост в развитието си в кратко време могат да прозрат това, което други трябва да постигнат след дълги усилия. Четвъртият път среща човека с всички сили, които произхождат от свръхсетивния свят и замъгляват и заплашват съзнанието му, когато то иска да се освободи от сетивните опитности.

Кой път е подходящ за една или друга човешка душа, зависи от състоянието, в което тя се намира, с оглед опитностите на обикновеното съзнание преди да пристъпи по пътя на духовното странстване. «Да избере» в обикновения смисъл на думата не ѝ е възможно, понеже нейният избор би произлязъл от сетивното съзнание, което не е подготвено за решения относно свръхсетивните неща. Невъзможността за такъв избор е ясна за пътника към «химичната сватба». Той обаче знае, че душата му е достатъчно укрепнала, за да навлезе в свръхсетивния свят и че ще може да постъпи правилно, когато от самия духовен свят се появи подходящ повод. Имагинацията за освобождението му «от кулата» му дава тази сигурност. Имагинацията на «черния гарван», който отмъква подарената храна на «белия гълъб», провокира в душата на пътника определено чувство и това породено от имагинативното възприятие чувство го води по пътя, по който изборът на обикновеното съзнание не би могъл да го поведе. По този път пътникът стига дотам, пред неговото

съзерцание да се появят хора и човешки взаимовръзки в такава светлина, каквато не е достъпна за възприятието на сетивното тяло. Той пристъпва през една порта в обкръжение, всред което хората се държат така, както това отговаря на вливащите се в техните души свръхсетивни сили. Чрез изживяванията си в това обкръжение той би трябвало да се събуди за нов живот, който ще му бъде присъщ, когато свръхсетивното му съзнание обхване достатъчно голямо количество от такива изживявания. Някои критици на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» изразяват мнението, че тя не е нищо повече от сатиричен роман, описващ действията на някои сектанти, авантюристични алхимици или нещо подобно. Може би истински правилното разбиране на изживяванията «пред портата», които се приписват на странника от автора на книгата, ще покаже, че сатиричното настроение, което се вижда в цялото произведение, може да се отнесе към душевни изживявания, чиято сериозност приема форма, изглеждаща като обикновена сатира само за този, който иска да остане единствено в областта на сетивните изживявания. Добре би било това да се вземе под внимание, когато се разглеждат по-нататъшните изживявания на пътника към «химичната сватба».

Вторият душевен ден довежда търсача на духа, чиито изживявания се описват от Йохан Валентин Андре, до събития, чрез които се решава дали той може да постигне способността за истинското духовно съзерцание, или свят от духовни заблуждения ще обхване душата му. Тези събития се представят пред неговата способност за духовно възприятие като имагинациите, показващи влизането в замък, в който се управлява светът на духовните изживявания. Такива имагинации може да има както истинският, така и неистинският търсач на духа. Душата стига до тях, когато следва определени мисловни насоки и начини на чувстване, чрез които може да види едно обкръжение, което не ѝ се представя чрез сетивни впечатления. По начина, по който Андре описва обществото на неистинските търсачи на духа, всред които все още се намира «братът на Кръста с червените

рози» през «втория ден», разбираме, че той осъзнава разликата между истинския и неистинския търсач на духа. Който има възможността правилно да прецени такива вътрешни свидетелства за духовното разбиране на автора на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», той няма да се съмнява в истинския характер на това произведение и в намерението на Андре. Това произведение съвсем очевидно е написано, за да може да даде обяснение на сериозно стремящите се хора за отношението на сетивния свят към духовния и за силите, необходими за социалния и морален живот, които могат да се събудят в човешката душа. Несантименталният, хумористично-сатиричен начин на изложение на Андре говори не против, а за дълбокото сериозно намерение. В изглеждащите повърхностни сцени може да се почувства не само сериозността; човек има чувството, че Андре не иска да замъгли съзнанието на читателя чрез сантименталност към тайните на духовния свят, а да създаде у него настроение за душевно свободно самосъзнателно-разумно отношение към този свят.

Ако чрез начина си на мислене и чувстване някой успее да си представи свръхсетивния свят в имажинации, то такава способност в никакъв случай не му гарантира, че имажинациите са подходящи да го поставят в действителни отношения с духовния свят. На полето на имажинативното изживяване братът на Кръста на розата се вижда заобиколен от многобройни души, които живеят в представи за духовния свят, но поради тяхната вътрешна нагласа не могат действително да се докоснат до този свят. Възможността за това действително докосване зависи от душевната нагласа спрямо сетивния свят, която търсещият духа има преди да пристъпи прага на духовния свят. Това отношение създава такава нагласа в душата, която се пренася през прага и се разкрива сред духовния свят така, че този свят или приема търсещия или го отхвърля. Правилната душевна нагласа може да се постигне само ако търсещият е готов пред прага да отхвърли от себе си всичко, което определя неговото отношение към света на сетивната действителност. Онези душевни

импулси, чрез които човекът чувства характера, значението и тежестта на своята личност, изхождайки от външната ситуация на своя живот и от външната съдба, не трябва да се проявяват в духовния свят. Ако е трудно да се изпълни необходимото, за да се чувства човекът върнат в един вид душевно детство, то обикновеното чувстване още повече се съпротивлява да потисне също и начина си на преценка, чрез който човекът се ориентира сред сетивния свят. Човек трябва да стигне до убеждението, че този начин да се преценява е постигнат в сетивния свят, че има някакво значение само в него и че той трябва да е готов да извлече начина, по който трябва да се преценява от самия духовен свят. При влизането в замъка братът на Кръста на розата изпада в такова душевно настроение, което произлиза от чувството за тази необходимост. През първата нощ в замъка той не се оставя да бъде заведен да преспи в една от стаите, а остава в залата, до която е достигнал чрез своето участие в събитията от втория ден. По този начин той се предпазва да доведе душата си до област на духовния свят, с която вътрешните му сили още не биха могли достойно да се свържат. Душевното настроение, което го задържа да проникне в духовната област по-нататък, отколкото е достигнал през втория ден, действа през нощта в душата му и го въоръжава със способност за възприятие и волева сила, от които той се нуждае на следващия ден. Такива натрапници, каквито са пристигнали с него, но без способността за подобно душевно настроение, биват отхвърлени на следващия ден от духовния свят, понеже не са могли да постигнат плода на това настроение. Без този плод на тях им е невъзможно да свържат душата си чрез истински вътрешни сили с онзи свят, от който те в известна степен са само външно обгърнати.

Събитията пред портата, срещата с лъва, четенето на надписите върху двете колони на входа и всичко останало от случилото се през втория ден, се изживява от брата на Кръста на розата така, че се вижда как душата му плува в описаното настроение. Всичко това той го изживява така, че онази част, която говори на обикновения разум, свързан със сетивния свят,

остава непозната за него и той възприема само това, което в духовно съзерцание стига до по-дълбоките душевни сили. За търсещия духа срещата с «жестокия лъв» при втората порта е част от познаването на самия себе си. Братът на Кръста на розата го изживява така, че то въздейства върху неговите по-дълбоки душевни сили под формата на имагинация, но не му става ясно нейното значение в духовния свят. Как да постъпи в случая, решава «пазачът», който се намира при лъва. Той го успокоява и съответно на съдържанието на едно писмо, което е непознато на пристъпващия, произнася следните думи: «Нека ми е добре дошъл с Бога човекът, когото отдавна с радост исках да видя.» Духовната картина на «жестокия лъв» е резултат от душевното състояние на брата на Кръста на розата. Това душевно състояние се отразява в областта на изграждащите сили в духовния свят и създава имагинацията на лъва. В това отражение е дадена картината на собственото себе на наблюдаващия. На полето на духовната действителност тя представлява друга същност, различна от тази в областта на сетивното съществуване. Действащите в областта на сетивния свят сили я оформят там като сетивен образ на човека. В обкръжението на духовното той все още не е човек; той е едно същество, което имажинативно може да се изрази чрез животинската форма. Това, което в сетивното съществуване на човека живее като инстинкти, афекти, чувства и волеви импулси, бива оковано в това съществуване чрез свързания със сетивното тяло живот на представите (мислите) и възприятията, като самите те са резултат, произхождащ от сетивния свят. Ако човекът иска да се изтръгне от сетивния свят, трябва да е наясно за тази част от същността си, която извън сетивния свят не е фиксирана чрез даровете на този сетивен свят и трябва да бъде вкарана в правилния път чрез нови дарове от духовния свят. Човекът трябва да се погледне как е изглеждал преди да стане сетивен човек. Това видение се дава на брата на Кръста на розата чрез срещата с лъва – картината на неговото собствено същество преди да стане човек. За да не се получат недоразумения, тук ще отбележим, че формата на съществуване,

под която същността, лежащата в основата на човека преди да стане човек, вижда себе си по духовен начин, няма нищо общо с животинството, с което популярният дарвинизъм си представя, че е свързан произходът на човека. Защото животинската форма, възприета при духовното съзерцание, по същността си принадлежи само към света на изграждащите сили. Сред сетивния свят тя може да съществува само като неосъзнавана част от човешката същност. Че с една част от своето същество, която се държи в окови чрез сетивното тяло, той се намира още преди очовечаването, това се отразява в душевното настроение, в което се намира братът на Кръста на розата, когато пристига в замъка. Той застава без предубеждения пред това, което му предстои, и не се заблуждава с преценки, произлизащи от свързания със сетивния свят разум. Той забелязва такива заблуждения при онези, които не са дошли с подходящата душевна нагласа. И те са преминали покрай «жестокия лъв» и са го видели, което зависи само от това, че душата им е приела съответните мисли и начини на чувстване. Но въздействието на тази духовна картина върху тях не е могло да бъде достатъчно силно, за да ги накара да изоставят начина на мислене, присъщ им в сетивния свят. Техният начин на мислене и преценка сред духовния свят се представя пред духовните очи на брата на Кръста на розата като суетно хвалене. Те били видели идеите на Платон, преброили атомите на Демокрит, казват, че били видели невидимото, докато в действителност не виждат нищо. По това се разбира, че те не могат да свържат вътрешните си душевни сили със света, който ги обкръжава, понеже им липсва съзнанието за истинските изисквания, които духовният свят поставя пред хората, стремящи се да го видят. Затова през следващите дни братът на Кръста на розата може да свърже душевните си сили с духовния свят, защото през втория ден той признава истината, че не може да види и да направи всичко това, което твърдят, че могат другите натрапници. Усещането за неговото безсилие се превръща по-късно в сила за духовното изживяване. В края на втория ден той трябва да се остави да бъде вързан, понеже би

трябвало да чувства оковите на душевното безсилие спрямо духовния свят дотогава, докато това безсилие остане в светлината на съзнанието толкова дълго, колкото е необходимо, за да се превърне в сила.

Трети ден

Андре иска да покаже как трябва да действат седемте «науки и свободни изкуства», в които Средновековието подразделя познанието, което би трябвало да се постигне в сетивния свят като подготовка за духовното познание.²⁰ Тези седем раздела на познанието са: граматика, диалектика, реторика, аритметика, геометрия, музика и астрономия. От изложението в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» се вижда как Андре смята, че както братът на Кръста на розата и неговите легитимни спътници, така също и натрапниците са овладели тези раздели на познанието. Само че това знание при натрапниците е от друг вид. Легитимните и преди всичко братът на Кръста на розата, чиито приключения се описват, са овладели това знание така, че чрез него са развили в душата си силата да могат да получат от духовния свят непознатото, което не е достъпно за тези «свободни изкуства». Тяхната душа е така подготвена чрез тези изкуства, че не само познава това, което може да се узнае чрез тях, но знанието ѝ дава определена стабилност, с която тя може да постига опитности в духовния свят. Опознаването на тези изкуства не е обогатило душите на натрапниците. Те не са получили в душите си истинското съдържание за същността на света в тези «седем свободни изкуства». През третия ден братът на «Кръста на розата» взема участие в претеглянето на душите. То се обрисова чрез имажинацията на везните, с които душите биват претегляни, за да се види дали те са прибавили към своя-

²⁰ Според книгата на Базилиус Валентинус «Деветият ключ» стр. 47–48:

Граматика	– Слънце	– Justitia (Справедливост)
Диалектика	– Юпитер	– Prudentia (Интелигентност)
Реторика	– Меркурий	– Spes (Надежда)
Аритметика	– Сатурн	– Temperantia (Умереност)
Геометрия	– Луна	– Fortitudo (Смелост, сила)
Музика	– Марс	– Charitas (Благотворителност)
Астрономия	– Венера	– Fides (Вярност)

та човешка тежест и онази, която се равнява на седемте други тежести. Седемте тежести са имажинативните представители на «седемте свободни изкуства».

Братът на «Кръста на розата» има в душата си не само това съдържание, което се равнява на седемте тежести, но и нещо повече. Това излишество помага на една друга личност, която още не е намерена за напълно зряла, но бива предпазена чрез истинския търсач на духа да бъде отблъсната от духовния свят. Като описва това събитие, Андре показва колко добре е запознат с тайните на духовния свят. От всички душевни сили, които се развиват още в сетивния свят, любовта е единствената, която остава непроменена при преминаването на душата в духовния свят. В сетивния свят е възможно да се помогне на по-слабия човек според силата, която друг човек притежава, но също и в областта на духовното може да се постъпи по същия начин с това, което някой притежава.

По начина, по който Андре описва изгонването на на-трапниците от духовния свят, се вижда, че чрез книгата си той иска да накара своите съвременници да осъзнаят колко е далеч от този духовен свят и с това от истинската действителност човекът, който се е запознал с всевъзможни описания на пътя към този свят, но му липсва съзнанието за истинското вътрешно преобразяване на душата. Непредубеденото прочитане на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» показва, че една от целите на автора е да покаже на своите съвременници колко губелно за истинското човешко развитие могат да действат онези, които внасят в живота импулси, поставящи хората по неправилен начин в отношения с духовния свят. Точно през времето, когато живее, Андре очаква да се появят правилни социални, морални и други общи човешки цели, които да се основават на правилното познание на духовната същност на битието. В своето описание той хвърля светлина върху всичко, което вреди на човешкия напредък чрез това, че такива цели произлизат от неправилното отношение към духовния свят.

През третия ден, след като е присъствал на изгонването

на натрапниците, братът на Кръста на розата усеща, че за него настъпва възможността да употреби разумните си способности по начин, подходящ за духовния свят. Притежанието на тези способности застава пред душата като имажинацията на еднорога, който се покланя на един лъв. Със своя рев лъвът призовава един гълъб, който му донася маслиново клонче. Той го поглъща. Този, който разглежда тази картина като символ, а не като истинска имажинация, би могъл да каже, че картинно се изобразява процесът в душата на търсача на духа, чрез който той се усеща способен да изживява духовното. Тази абстрактна идея не може да изрази цялата същност на душевния процес, за който фактически става въпрос, защото този процес се изживява така, че обхватът на личното изживяване, което в сетивното битие се разпростира до границите на тялото, тук се разширява извън тези граници. На духовно равнище ясновидецът изживява същества и процеси извън своята същност така, както чрез обикновеното си будно съзнание човекът изживява процесите вътре в собственото си тяло. Появи ли се такова разширено съзнание, тогава се преустановява обикновеното абстрактно мислене в представи и се появява имажинацията като необходимата изразна форма на изживяното. Ако въпреки това човек иска да разкаже за едно такова изживяване, като си послужи с абстрактни идеи, което именно в съвременността е особено необходимо, за да се сподели духовнонаучното познание, тогава имажинацията трябва да се преведе в идейна форма по съответния начин. Андре не прави това в «Химичната сватба на Християн Розенкройц», понеже иска да изобрази изживяванията на един търсещ духа човек от средата на петнадесетото столетие, без да ги променя. По това време не е било обичайно изживените имажинации да бъдат превеждани в идеи и понятия.

Когато имажинативното познание се е развило толкова, колкото при брата на «Кръста на розата» през третия ден, тогава душата може сама да навлезе с вътрешния си живот в областта на действителността, откъдето произлизат имажинациите. Едва с тази способност човек стига дотам да вижда по нов начин

съществата и процесите на сетивния свят от една лежаща в духовния свят гледна точка. Той вижда доколко те произтичат от техните истински извори, лежащи в свръхсетивната област. Андре отбелязва, че братът на «Кръста на розата» е постигнал тази способност в по-висока степен, отколкото неговите спътници. Той стига дотам да види от гледната точка на духовния свят библиотеката на замъка и погребението на царете. Че това му се удава, зависи от факта, че в имажинативния свят той може във висша степен да упражнява собствената си воля. Спътниците му могат да виждат само това, което стига до тях чрез чужда помощ, без такова силно упражняване на волята. При «погребението на царете» братът на «Кръста на розата» научава повече, «отколкото е написано във всички книги». Съзерцаването на погребението се свързва с това на чудесната птица «Феникс». В тези съзерцания се разкриват тайните на смъртта и раждането. Тези два гранични процеси в живота царуват само в сетивния свят. В духовната сфера раждането и смъртта не съответстват на зараждане и умиране, а са преобразуването на една жизнена форма в друга. Същността на раждането и смъртта може да се разбере само когато се погледне от една гледна точка извън сетивния свят, от една област, в която самите те не съществуват.

Че братът на «Кръста на розата» прониква до «погребението на царете» и в образа на птицата Феникс вижда пораждането на една млада царска сила от пожертваните стари царе, Андре описва затова, защото иска да изобрази особения духовен път на един търсещ познанието човек от средата на петнадесети век. Това е повратна точка в развитието на времето по отношение на духовното изживяване на човечеството. Формите, под които човешката душа е могла да се доближи в духовния свят в течение на столетия, се сменят с други през този период. В областта на външния човешки живот тази смяна се изразява с пораждащия се естественонаучен начин на мислене, характерен за новата епоха и останалите събития в живота на народите по това време. В областите на онзи свят, където търсещият духа се стреми да открие тайните на битието, се виждат в такива

преходни моменти от замирането на определен начин на проявление на човешките душевни сили и появата на друг начин. Въпреки всички други радикални преобразувания в историческото развитие на човечеството, характерът на духовното съзерцание е останал същият от времето на гръцко-римската епоха до петнадесети век. Търсещият духа е трябвало просто да насочи към полето на духовната действителност коренящия се в душевността му инстинктивен разум, който е съществената душевна сила през тази епоха и там да го превърне в способността за духовно съзерцание. От средата на петнадесети век на мястото на тази душевна сила идва действащият в светлината на пълното самосъзнание, освобождаващ се от инстинктивните сили разум. Задачата на търсеция духа човек е да го издигне до съзерцаващото съзнание.

В лицето на Християн Розенкройц, като водещ брат на «Кръста на розата», Андре посочва една личност, навлязла в духовния свят по начина, който достига своя залез през петнадесето столетие. Изживяванията на «химичната сватба» представят пред духовните му очи този залез и изгряването на нов начин. Точно затова той трябва да проникне в тайни, които скриват от него владетелите на двореца, искащи да управляват духовния живот по стария начин. Андре иска да характеризира за своите съвременници големия духовен изследовател от края на една отминаваща епоха, който на духовно равнище прозира края на тази епоха и началото на новата. Той разбира, че те се задоволяват с традициите на старата епоха и искат да разкрият духовния свят по начина, характерен за тези традиции. Той иска да им каже: «Вашият път е безплоден! Последният, който го извървя, прозря неговото безплодие. Узнайте какво прозря той и ще получите предчувствие за този нов път.» Андре иска да представи пред своите съвременници духовния път на Християн Розенкройц като завет на духовното изследване, характерно за петнадесети век, за да покаже, че трябва да се поеме инициативата за нов път на духовното изследване. И днес съвременният духовен изследовател, разбиращ знаците на своята епоха, про-

дължава усилията, които водят началото си от Йохан Валентин Андре. Насреща му застават най-силните пречки от страна на онези търсачи на духа, които отново искат да утвърдят пътя към свръхсетивния свят въз основа на подновените и наново оживени стари духовнонаучни традиции.

Андре деликатно загатва за проблясъците на познанието, които ще трябва да се проявят чрез съзерцателното съзнание на човечеството през епохата, която започва от средата на петнадесети век. Християн Розенкройц прониква до един голям глобус, чрез който пред душата му застава зависимостта на земните събития от извънземните космически импулси. С това е показано първото виждане в една «небесна наука», започваща своето начало с Коперниковия мироглед, но виждаща в този мироглед само едно начало, което може да даде само това, което има значение за сетивния свят. Съвременното естественонаучно мислене и досега прави изследвания в смисъла на това начало. В неговата представа за света то вижда Земята, обкръжена от «небесни процеси», които то иска да обхване само с интелектуални понятия. То търси силите на основните процеси в земните събития в самата земна сфера. Когато изследва условията, при които в едно майчино същество се поражда зародишът на ново същество, то вижда само силите, които се намират при земните предшественици в наследствения поток. То няма съзнание, че при зараждането на зародиша в земното събитие действа «небесното обкръжение» на Земята и че майчиното същество е само мястото, където извънземният Космос изгражда зародиша. Този начин на мислене търси причината за историческите събития изключително във фактите, които предхождат тези събития в земния живот. Той не поглежда към извънземните импулси, оплождащи земните факти така, че от събитията на дадена епоха да произлязат събитията на другата. Този начин на мислене приема, че извънземните процеси влияят само върху безжизнените земни процеси. На Християн Розенкройц се разкрива картината на една органична духовна «небесна наука», която няма повече нищо общо с начина, по който възприема

процесите старата астрология, почиваща на същите основи по отношение на свръхсетивното както коперниканството по отношение на сетивното.

В «Химичната сватба на Християн Розенкройц» може да се види как Андре се отнася към имагинативния живот по начин, съответстващ на неговата същност. Всичко, което се разкрива на Християн Розенкройц като познание, даващо му се без участието на неговата собствена воля, се представя от него като сили, които са показани чрез женски образи. Където собствената воля на търсача на духа си пробива път, това се изобразява чрез образа на водещия го паж, чрез мъжки образ. Мъжкият и женският принцип царят като полярни противоположности в човека, независимо дали в сетивния свят някой е мъж или жена. Андре описва въз основа на това познание. Представното мислене се поставя в правилното съотношение спрямо волята, когато това съотношение се обрисова в картини, напомнящи женското и мъжкото в сетивния свят. За да се избегнат недоразумения, трябва отново да се отбележи, че имагинацията на женствеността и мъжествеността не бива да се смесва с отношенията между мъжа и жената в сетивния свят; също както и имагинацията на животинските форми, представящи се пред съзерцателното съзнание, не бива да се смесва с животинската природа, към която популярният дарвинизъм отнася човечеството. Днес някои хора вярват, че могат да проникнат в скритите тайни на битието чрез сексуалната физиология. Дори едно повърхностно запознаване с истинската духовна наука би могло да ги убеди, че такъв стремеж не води към тайните на битието, а отклонява от тях. И изобщо е нелепост мнението на личности като Андре да се свързва по някакъв начин с представите, с които сексуалната физиология има нещо общо.²¹

Андре насочва по ясен начин към същественото, което иска

²¹ Намекване за д-р мед. Ф. Маак, издател и коментатор на «Четири истински розенкройцеровски произведения» (издателство Х. Барсдорф, Берлин).

да представи в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» там, където характеризира «девицата», която той поставя в особено тесни отношения с търсача на духа. Тази «девица» е имажинативната репрезентация на свръхсетивното знание, което противоположно на «седемте свободни изкуства», които могат да се овладеят на сетивния план, трябва да бъде свалено от сферите на духа. Тази «девица» разкрива името си «Алхимия» по загадъчен начин. Андре иска да каже, че истинската алхимия е наука от друг вид в сравнение с тази, която се е породила от обикновеното съзнание. Според него алхимикът извършва своите действия със сетивните вещества и сили не защото иска да опознае действието на тези вещества и сили в областта на сетивния свят, а защото чрез сетивния процес иска да даде възможност да се прояви нещо свръхсетивно. През сетивния процес той иска да прозре един друг, свръхсетивен процес. Това, което той прави за разлика от обикновения естествоизпитател, е, че съзерцава процеса по друг начин.

Към събитията през «третия ден» принадлежи и пълното преодоляване на вярата, че начинът на преценка, с който човекът е свикнал в сетивния свят, може да бъде в непроменен образ ръководна сила в свръхсетивния свят. Сред обществото, където пребивава Християн Розенкройц, се поставят въпроси, всеки от които води до това, че за да бъде намерен отговор, трябва да се чака. С това се показва ограничеността на обикновената способност за преценка. Действителността е по-богата от възможността за решения и отговори на дадени въпроси, която притежава свързаният със сетивния свят разум.

След описанието на тези събития Андре въвежда и една «херцогиня». Той свързва Християн Розенкройц с показания чрез нея свръхсетивен начин на познание, теологията. Охарактеризира се и как тя въздейства върху човешката душевност. От особено значение е, че през следващата нощ търсачът на духа получава съновидение, което му показва една врата, която той иска да отвори, но тя дълго време му оказва съпротива. Тази картина в душата му е следствие на мнението, че всички

досегашни събития не трябва да се считат за нещо, което има ценност чрез своето собствено непосредствено съдържание, а само защото те предизвикват пораждаването на една сила, за която са необходими по-нататъшни усилия.

Четвърти ден

«Четвъртият ден» е решаващ за положението на търсача на духа в свръхсетивния свят. Той отново среща лъва. Старинният надпис, който му се дава чрез лъва, съдържа призива да пристъпи до извора, от който извира инспирациите на духовния свят. Душата, която се задоволява само с имажинативните образи, би могла да получи отговори от духовния свят и да употреби силата на собствената си воля, за да разбере откровенията. Ако цялата сила на човешкия аз трябва да пристъпи в свръхсетивния свят, този аз би трябвало да внесе и своето собствено съзнание в този свят. Душата отново трябва да намери аза с неговите сетивни изживявания в духовния свят. В известна степен в свръхсетивното би трябвало да изплува споменът за сетивния начин на изживяване. Андре изяснява това, като поставя сред преживелиците на «четвъртият ден» една «комедия», значи една илюзорна картина за процесите на сетивния свят. В съзерцанието на тази илюзорна картина от сетивния свят, която се изгражда в областта на свръхсетивния свят, се усилва азът на търсача на духа, така че той създава здравата връзка между тази част на душата, която изживява в свръхсетивния свят, и другата, която действа в сетивния свят чрез тялото.

От вникването в начина на изобразяване на Андре, който разглежда същността на нещата, може да се получи убеждението, че той съвсем сериозно иска да разкаже на своите съвременници за един път в духовния свят, който е подходящ за започващата през шестнадесети век епоха в развитието на човечеството, в чието начало се чувства поставен авторът на «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Причината насреща на идеалите, които Андре представя пред своите съвременници, да застанат сериозни пречки, са опустошителните катастрофални събития през Тридесетгодишната война, които тя внася в новата епоха. Напредъкът в развитието на човечеството обаче е възможен само ако срещу пречещите сили на дадено световно течение се противопоставят истински правилни, подкрепящи развитието

сили от страна на личности с подобни убеждения като тези на Йохан Валентин Андре. Дали се е удало на Андре да опише в лицето на Християн Розенкройц един човек, търсещ духа, който тръгва от духовните изживявания, характерни за една преминала епоха и пристъпва по пътя на съответстващите на новата епоха изживявания, може да се твърди положително само ако му се удаде да покаже, че последните «дни» от «Химичната сватба на Християн Розенкройц» говорят за изживявания, които отварят нови перспективи в новия отрязък от време, а именно ако Християн Розенкройц съумее да внесе своя съзнателен аз в свръхсетивните изживявания на тази нова епоха.

Най-значителното изживяване за Християн Розенкройц през четвъртия ден е представянето му на царете и последвалото обезглавяване. Авторът на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» насочва към същността на тези изживявания чрез символите, поставени на малкия олтар. В тези символи човешката душа може да види отношението си към Космоса в неговото развитие. С такива символи търсещите духа винаги са се стремели да покажат на душата как нейната собствена същност живее в същността на Космоса. С книгата се обръща внимание към съдържанието на мислите в човека, което в съответствие с човешката организация е нахлуване на обективните творчески световни мисли в душата. В «светлото пламъче» се показва как творческите световни мисли се проявяват в космичното пространство като светлинен етер и пораждащи познание в човека, го просветляват. Играта на Купидон с духването на светлото пламъче се отнася към съзерцанието на търсещия духа, който вижда в същността, която етерно лежи в основата на всяко битие и развитие, две полярни една на друга сили – светлината и любовта. Това съзерцание може да се разбере правилно само когато във физическата светлина и в царящата във физическия свят любов се виждат материално действащите откровения на духовни прасили. В основата на духовната прасила на светлината се намира творческият мисловен елемент на света, а в основата на любовта – творческият волев елемент. Между символите се

намира една «сфера» (*небесно кълбо*), за да покаже как човешките изживявания са втъкани във всемирните изживявания като тяхна съставна част. Часовникът свидетелства за вплитането на душата в протичането на космическото време, а сферата – в пространственото битие. Малкият кристален фонтан, от който пръска кървавочервена вода, и черепът със змията показват как търсачът на духа трябва да разглежда раждането и смъртта като коренящи се във Всемира. За своето изложение Валентин Андре употребява тези символни предмети по начин, по който те са служили от древни времена в култови места, където са се събирали общества, в които определени хора са били посвещавани в тайните на живота. С това, че той ги изобразява така, се вижда, че според неговото мнение това са наистина свързани с развитието на човешката душа иминации, които могат да я подтикнат да почувства житейските тайни.

Какво представлява «залата на царете», в която е въведен Християн Розенкройц и какво изживява той чрез присъствието на царете и тяхното обезглавяване? Символите насочват към отговора. Търсачът на духа трябва да види как със собствената си същност той е свързан със същността на Всемира. Това, което се намира в него, той трябва да го наблюдава в света, а това, което се намира в света, трябва да го види в самия себе си. Това може да стане само ако той вижда в нещата и процесите това, което действа и твори в самия него. Той стига дотам да наблюдава това, което протича в него не само чрез мисловните представи, произтичащи от душата му, но и да вижда изживяванията на тази душа чрез картини, които изобразяват битието на Всемира. Царете застават пред Християн Розенкройц, за да му покажат: «Така и вътре в самия теб живеят твоите душевни сили.» А изживяванията на царете отразяват това, което при определени обстоятелства трябва да се случи. Християн Розенкройц застава пред процесите в «залата на царете» така, че душата му вижда самата себе си в тях. Обезглавяването на царете е събитие в неговото собствено душевно развитие. Той е дошъл в «залата на царете» с познавателните сили, чи-

ято същност се дължи само на това, което е могъл да усвои преди пристъпването си в духовния свят. Чрез вживяването си в този свят тези познавателни сили се обогатяват също и с разбиране, което се простира и върху вещественния свят. Пред душата просветва не само духовният свят, но и вещественният свят се показва във фромите, чието цялостно значение не може да види този, който остава със своето наблюдение само в областта на веществата. Към тези изживявания се причислява и разкриването на двойствената природа на човешката същност. Лежащите в основата на физическия растеж сили се проявяват и в явления, които обикновено се смятат за душевни. Оказва се, че в основата на паметовите сили и представно-мисловните импулси лежат същите физически предпоставки, както и при растежа. Само че силите на растежа действат така, че по време на детството и юношеството те са във възходящо развитие, след което се оттеглят и чрез тяхното разпадане обуславят смъртта, докато силите, лежащи в основата на паметта, приемат в себе си възможността да започнат да отслабват от един определен доста ранен период в живота. Във всеки период на будност тези сили извършват едно низходящо, стигащо до разрушение развитие, през което целият организъм преминава от втората половина на живота до смъртта. През всеки период на сън това разрушение отново се компенсира и паметовите и представно-мисловните сили възкръсват. В общия човешки организъм като един паразит е поставен неговият душевен организъм, който може да предоставя условия за мислене и спомняне, защото през деня той преминава пътя към смъртта, който път общият организъм преминава през своето земно съществуване. По този начин душевният организъм се представя пред търсача на духа като метаморфоза на общия организъм. Душевният организъм се представя като тази част от общия организъм, която по интензивен начин оформя силите, позволяващи на живота да се прояви в организма от раждането до смъртта така, че да създадат основата за мисловния живот. В ежедневно разрушение от страна на силите на душевния организъм се влива

творческата мисловна същност на света и така тя се превръща в човека в представно-мисловен живот. Най-същественото тук е, че търсачът на духа опознава веществената основа на душевните процеси като преобразени веществени процеси на целия организъм. Тук се представя парадоксалният факт, че по пътя към духа първо се виждат материалните предпоставки на душевния живот. Този факт може да стане изходна точка за едно изкушение. Може да се остане при откритието, че душевните процеси се разкриват в тяхната веществена форма. Тогава човекът, търсейки духа, може да заседне в един материалистически мироглед. Но когато наистина се прозре какво става, се появява точно противоположното. Във веществената основа на душевния живот човекът познава действащите духовни сили, които се проявяват във веществените форми и с това правят възможно той да може да познае духа, лежащ също и в основата на целия му организъм и живот.

Християн Розенкойц е поставен пред значителното изживяване, което му разкрива протичащата в един природен процес алхимия. Пред духовните му очи веществените процеси се преобразуват в целия организъм. Те се превръщат в такива, от които душевните процеси просветват както светлината, която се разкрива при един външен процес на изгарянето. Но чрез това тези душевни процеси му се представят в техните граници. Те са процеси, които съответстват на това, което в целия организъм води до смъртта. Християн Розенкойц застава пред «царете» на своята душевна същност, пред своите познавателни сили. Те му се представят като това, което организъмът му метаморфозира от самия себе си. Но растежните жизнени сили се превръщат в познавателни сили само защото приемат в себе си смъртта. Те могат да носят в себе си само познанието за мъртвото. Смъртта е включена във всички природни процеси поради това, че неживото се намира във всичко. Обикновеният процес на познанието е насочен само към неживото. Той обхваща неорганичното, понеже то е нещо мъртво; но той обхваща растението и всичко живо само дотолкова, доколкото неживото е включено в тях.

Всяко растение, освен това, което представлява като живо същество, съдържа в себе си неорганични процеси. Те се обхващат от познавателните сили в обикновеното наблюдение, които не могат да обхванат живото. То може да се види само доколкото се манифестира в неживото. Християн Розенкойц вижда смъртта на своите «душежни царе», неговите познавателни сили така, както те са получени от метаморфозата на веществените сили на общия организъм, без да са преминали в човека от природната алхимия към творческата алхимия. Последната трябва да се състои в това, че в своята душевност човекът придава на своите познавателни сили характер, който те не са получили чрез самите органически процеси на развитието. Във възходящия растеж трябва да бъде събудено това, което лежи в същността му и което още не е засегнато от смъртта. Природната алхимия трябва да бъде развита по-нататък.

Пети ден

Това по-нататъшно развитие на природната алхимия изпълва петия ден от «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Търсачът на духа трябва съзерцателно да проникне в процесите, които природата създава, пораждайки растителния живот. Той трябва да въведе тази природна съзидателна, изграждаща дейност в познавателните сили, без да позволи на смъртта да се намеси при превръщането на растежните процеси в душевни процеси. Той приема познавателните процеси от природата като мъртви същности и трябва да ги оживи, като им даде това, което природата им е отнела, когато е извършила с тях алхимичното преобразуване в познавателни сили. Започвайки това начинание, той се приближава до едно изкушение. Той трябва да слезе долу в областта, в която действа природата, като чрез силата на любовта като с магическа пръчка изтръгва живота от това, което чрез своята същност се стреми към смъртта. При това се излага на опасността в съзерцанието му да проникнат поривите, инстинктите, които се намират в нисшите области на вещественото. Той трябва да опознае как във веществото, в което е отпечатана смъртта, живее един сроден на любовта елемент, който лежи в основата на всяко обновяване на живота. Този изложен на изкушението душевен процес се обрисова от Андре с това, че оставя Християн Розенкройц да пристъпи пред Венера, а Купидон да разгърне своята игра. И ясно се посочва как охарактеризираният търсач на духа не сам чрез своята собствена душевна сила, а чрез намесата на други сили минава през изкушението без да бъде отклонен от пътя си. Ако Християн Розенкройц би трябвало да извърви само своя собствен път на познанието, този път би могъл да завърши с изкушението. Че това не се случва, насочва към факта, който Андре иска да опише. Чрез своя духовен път Християн Розенкройц трябва да премине от една изминала в една започваща епоха. Действащите в потока на времето сили са тези, които му помагат да проникне своя аз със сили на познанието, които съответстват на новия

период. Поради това той може да започне пътуването към «кулата», където участва в алхимичния процес, в който мъртвите познавателни сили изживяват своето възкресение. Поради това в това пътуване той притежава и силата да чуе песента на сирените за любовта, без да се поддаде на тяхната съблазън. Върху него трябва да действа духовната прасила на любовта. Той не бива да се остави да бъде заблуден от нейните проявления върху сетивното поле. В кулата на Олимп се извършва насищането на мъртвите познавателни сили с импулси, които в обикновения човешки организъм царят само в растителните процеси. Християн Розенкойц може да участва в този процес, понеже неговото душевно развитие трябва да продължи в смисъла на променящите се сили на епохата. Вместо да спи, той отива в градината, наблюдава звездното небе и си казва: «Понеже имам добрата възможност да се замисля върху астрономията, открий, че в тази нощ планетите ще застанат в такова съотношение, подобно на което скоро няма да се появи.»

Шести ден

В изживяванията през шестия ден детайлно се описват имажинациите, които в душата на Християн Розенкойцер картинно представят как мъртвите познавателни сили, които организъмът изгражда по обикновения път през живота си, се преобразуват в свръхсетивно-съзерцателни сили. Всяка от тези имажинации отговаря на едно изживяване на душата, свързано с нейните собствени сили, при което тя узнава как онова, което е могло досега да се проникне в нея само от мъртвото, става способно да може да пробуди живота като познавателна способност. Някой друг човек, търсец духа, би описал отделните картини по начин, различен от този на Андре. Но тук не става въпрос за съдържанието на отделните картини, а за това, че преобразуването на душевните сили в човека се извършва тогава, когато появата на такива картини като огледално отражение на това преобразуване застане пред него в поредица от имажинации.

В «Химичната сватба» Християн Розенкойц се описва като онзи търсач на духа, който чувства приближаването на епохата, в която човечеството трябва да насочи погледа си към природните процеси по един друг начин, различен от царящия до петнадесети век, който вече отминава и при който, като се наблюдава природата, в самото това наблюдение се е съзерцавало духовното съдържание и същност на природните същества и процеси. Новият начин на наблюдение на природните процеси може да доведе до отричане на духовния свят, ако не се признава пътят на познанието, по който може да се прозре веществената основа на душевния живот и при това да се познае и същността на духа. За да стане това, духовната светлина трябва да може да се разпростре над тази веществена основа. Човекът трябва да може да съзерцава как постъпва природата, когато формира своите действени сили в един душевен организъм, чрез който се изявява мъртвото и след това от самата същност на природата да узнае тайната как духът може да застане срещу духа, когато творческата дейност на природата се насочи към събуждането

на мъртвите познавателни сили за един по-висш живот. По този начин се развива познание, което в действителността е духовно познание. Защото едно такова познание е кълн на живата същност на света, чрез който се продължава развитието на действителността, която цари от праначалото на битието и се простира чак до живота на човека. Като висши познавателни сили се разгръща само това, което е вложено в природата като зародиш и което в самата природна дейност е задържано в това състояние, при което в метаморфозата на битието е трябвало да се развият познавателните сили за мъртвото. Че едно такова продължаване на дейността на природата, ако надхвърли границата на това, което самата тя постига в човешката организация, може да напусне действителността и да доведе до безсмислие, не е възражение, което ще направи този, който сам прозира развитието на природата. Защото то навсякъде се състои в това, в определен момент да се възпрепятства развитието на растежните сили, за да се осъществи изявата на безкрайните формиращи възможности на определени степени на битието. Така и в човешката организация се манифестира една възможност на формообразуването. Но също както при зеленото листо на едно растение е манифестирана една такава възможност и въпреки това изграждащите сили на растежа на растението надхвърлят тази форма, за да позволят на зеленото листо на една по-висша степен да се превърне в обогреното листо на цвета, така и от формирането на своите познавателни сили, насочени към мъртвото, човекът може да продължи развитието си към по-висша степен на проява на тези сили. Той разбира истинската характеристика на този напредък, когато става свидетел как самият той приема в себе си душевния орган, с който може да види духа в неговото свръхсетивно проявление, също както преобразуването на зеления лист в обогрения орган на цвета подготвя способността, която се разгръща в образуването на плода.

Седми ден

След извършването на творческия алхимичен процес на Християн Розенкройц се дава званието «Рицар на златния камък». Би трябвало много подробно да се навлезе в едно чисто историческо описание, ако името «златният камък» се посочи в съответната сериозна или в далеч по-многобройната шарлатанска литература и се разясни употребата му. Това не лежи в смисъла на задачата, която си поставя тази статия. Въпреки това може да се сподели резултатът от проследяването на употребата му в тази литература. Онези личности, които употребяват това име и на които може да се има доверие, са искали да насочат с него към нещо, в което мъртвата природа на камъка би трябвало да се разглежда така, че да се познае нейната взаимна връзка с живата същност. Сериозният алхимик е вярвал, че по един творчески изкусен начин могат да бъдат извършени природни процеси, при които, ако по правилен начин бъдат наблюдавани, може да се открие какво се случва, когато природата сама вплита мъртвото в живата развиваща се същност.²² Чрез съзерцанието на точно определени процеси при мъртвото се е целяло да се открият следите на творческата природна дейност и с това да се обхване същността на царящия в проявлението дух. Символичната картина за мъртвото, което се опознава като проявление на духа, е «златният камък». Който изследва един труп в неговата непосредствена настояща същност, ще открие как мъртвото е включено в общия природен процес. На този всеобщ природен процес обаче противоречи формирането на трупа. Това формиране е могло да бъде резултат само от проявата на проникнатия с дух живот. Всеобщият природен процес трябва да разруши това, което е формирал проникнатият с дух живот. Алхимикът е на мнение, че обикновеното човешко познание може да обхване само толкова от цялата природа, която се простира пред

²² Виж Рудолф Хаушка, «Учение за лечебните средства», издателство «Димо Даскалов», Стара Загора. Бел. пр.

него, колкото то би обхванало и от човека, когато разглежда съдържашото се в един труп. По-висшето познание трябва да открие в природните явления това, което принадлежи към тях, както проникнатият с дух живот принадлежи към трупа. Един такъв стремеж е този за постигането на «златния камък». Андре говори за тази символна картина така, че човек може да разбере как той иска да каже, че само този може да разбере как стои въпросът със «златния камък», който е преминал през изживяванията на описаните от него шест дни. Той иска да подчертае, че всеки, който говори за тази символна картина, без да знае какво представлява същността на преобразуването на познавателните сили, може да има само едно погрешно понятие. В лицето на Християн Розенкойц той иска да опише една личност, която има право да говори за нещо, за което много други говорят, без да имат право. Той иска да защити истината срещу лъжливите приказки за пътя към духовния свят.

След като са станали истински творци в преобразуването на «златния камък», Християн Розенкойц и неговите спътници получават за спомен и размишление следните изречения: «Изкуството служи на природата» и «природата е дъщеря на времето». Те трябва да действат по-нататък в живота си в смисъла на тези лайтмотиви, изхождайки от своето духовно познание. Изживяванията от тези шест дни могат обобщаващо да се характеризират чрез тези изречения. Природата разкрива своите тайни на този, който е в състояние да продължи нейната творческа дейност чрез своето изкуство. Но това продължаване на творчеството ѝ не може да се удаде на този, който преди да употреби своето изкуство, не е разкрил първо смисъла на нейните цели, който не е познал как нейните проявления възникват поради това, че безкрайните възможности на развитието, произлизащи от лоното на времето, се раждат като завършени формации.

В условията, в които Християн Розенкойц е издигнат в царско достойнство през седмия ден, е показано как е поставен търсачът на духа с неговите преобразувани познавателни спо-

способности. Описва се как той сам ги поражда като «баща». Също и неговото отношение към «първия пазач на портата» изглежда като отношение към една част от самия него, именно към това, което той е бил преди преобразуването на своите познавателни сили, всъщност като «астролог», търсещ законите, определящи човешкия живот, който обаче още не е дорасъл за изкушението, което се появява, когато търсачът на духа изпадне в подобно положение, в каквото се намира Християн Розенкройц в началото на петия ден, когато застава пред Венера. Който не издържи това изкушение, не може да влезе в духовния свят. Той знае достатъчно много, за да не бъде напълно отстранен от него, но не може да пристъпи по-нататък. Той трябва да застане като страж пред портата, докато дойде някой друг, който се поддаде на същото изкушение. Християн Розенкройц първоначално смята, че се е поддал на това изкушение и трябва да бъде осъден да поеме службата на пазача. Но този страж е всъщност част от неговия собствен аз и поради това, че с преобразувания си аз той разглежда тази част, му става възможно да я преодолее. Той става пазач на собствения си душевен живот, но тази служба не го възпрепятства да встъпи в свободни отношения с духовния свят. Чрез изживяванията през седемте дни Християн Розенкройц е станал познавач на духа, който може да действа в света въз основа на силата, породила се в душата му от самите тези изживявания. Това, което той и неговите спътници осъществяват във външния живот, ще произтича от духа, от който произтичат и самите произведения на природата. Чрез своята работа те ще внесат хармония в човешкия живот, която ще бъде еднаква с действащата в природата хармония, която преодолява противостоящите ѝ дисхармонии. Присъствието на такива хора в социалните взаимоотношения ще стане непрекъснато действаща сила за оздравяването на живота. Йохан Валентин Андре препраща към Християн Розенкройц и спътниците му тези, които питат: «Кои са най-добрите закони за съвместния живот на хората на Земята?» Андре отговаря: «Онова, което се изразява с мислите, че нещо може да стане по този или онзи

начин, не може да регулира съвместния живот, а само това, което могат да споделят хора, които се стремят да живеят в духа, изявяващ се в битието.» В пет изречения се обединява това, което ръководи душите, които в смисъла на Християн Розенкройц искат да действат в човешкия живот. На тях трябва да им е чуждо да изхождат в мисълта си от друг дух, различен от този, който се проявява в творческата дейност на природата, и те трябва да намерят правилния път за човешкото творчество, защото стават продължителни на творчеството на природата. Те не бива да поставят нейното творчество в служба на човешките стремежи, а да превърнат тези стремежи в посредници на дейността на духа. Те трябва с обич да служат на хората, за да може да се прояви творческият дух в отношенията на човек към човек. В стремежа си към ценности, които при всяка човешка дейност се предоставят от духа, те не бива да се изкусяват от нищо, което им се предлага като ценност от страна на света. Не бива да изпаднат в заблудението да объркват физическото с духовното по примера на лошите алхимици, които смятат, че едно физическо средство за продължаване на живота или нещо подобно е най-голямото благо и забравят, че физическото е ценно само дотолкова, доколкото чрез своето съществуване разкрива по правилен начин лежащата в основата си духовност.

На края на описанието в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» Андре посочва как Християн Розенкройц «се завръща вкъщи». Външно в света той е същият както преди своите изживявания. Неговата нова жизнена ситуация се различава от старата само по това, че отсега нататък той ще носи в себе си своя висш аз като господар в своето съзнание и че всичките му действия ще произтичат от този висш аз. Преходът от последните изживявания през седмия ден към това отново да намери себе си в познатото обкръжение повече не се описва. «Тук липсва почти половин лист.» Човек може да си представи, че има хора, които са особено любопитни какво щеше да е написано на тази липсваща страница. Всъщност то е онова, което може да узнае само този, който познава същността на душевното преобразу-

ване като лично индивидуално изживяване. Такъв човек знае, че всичко, което води до това изживяване, има общочовешко значение, което се споделя така, както някой споделя изживяванията си през едно пътуване. Но отношението на обикновения човек към споделеното изживяване е нещо съвсем лично и при всеки отделен човек то е различно, защото никой не може да го разбере в същия смисъл, както този, който го изживява. Че Валентин Андре е пропуснал този преход в обичайната жизнена ситуация, може да послужи като още едно доказателство, че чрез «Химичната сватба на Християн Розенкройц» говори истинското познание за това, което се описва.

* *

*

Предхождащото изложение е опит да се покаже какво изразява «Химичната сватба на Християн Розенкройц», но от такова разглеждане на нейното съдържание, както то се представя пред автора на това изложение. Трябваше да се обоснове преценката, че чрез публикувания от Андре труд се посочва посоката, която човекът трябва да следва, когато иска да знае нещо за истинския характер на едно по-висше познание. Тези изложения искат да насочат към факта, че в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е описан особеният начин за постигане на духовно познание, какъвто изисква новата епоха, започваща с петнадесети век. За всеки, който разбира съдържанието на тази книга също както автора на това изложение, тя е историческо сведение за едно духовно течение в Европа, достигащо назад до петнадесети век, което е насочено към постигането на познания за взаимовръзките между нещата, лежащи зад външните явления на света.

Има обаче сравнително всеобхватна литература за дейността на Йохан Валентин Андре, в която се разглежда въпросът, дали публикуваните от него книги могат да се считат за действително доказателство за съществуването на едно такова

духовно течение. Това духовно течение се описва в тези книги като розенкройцерство. Отделни изследователи са на мнение, че със своите розенкройцерски книги Андре си е направил само литературна шега, за да осмее онези хора, които се завират навсякъде, където по загадъчен начин се говори за по-висши познания. Розенкройцерството тогава би било фантастично произведение на Андре, което цели да подиграе заблудените фанатични или лъжовни мистици. Авторът на това изложение не иска да застава пред своите читатели като опонент на всичко, което в тази насока е написано срещу сериозността на намеренията на Андре, понеже той счита, че правилното вникване в съдържанието на «Химичната сватба на Християн Розенкойц» дава възможност да се извлече достатъчно основателна преценка за това каква е целта на произведението. На тази преценка не могат да повлияят доказателства, които се вземат от област, лежаща извън това съдържание. Който твърди, че познава цялото значение на вътрешните основания, той е на мнение, че външните свидетелства би следвало да се оценят въз основа на тези вътрешни основания, а не вътрешните да се преценяват според външните. Ако поради това настоящото изложение остава извън чисто историческата литература за розенкройцерството, с това не се изразява негативна критика спрямо самото историческо изследване. Тук се има предвид, че представената гледна точка не се нуждае от изчерпателно обсъждане на розенкройцерската литература. Ще бъдат споменати само още няколко забележки. Известно е, че ръкописът на «Химичната сватба на Християн Розенкойц» е бил завършен още през 1603 г. Той е публикуван чак през 1616 г., след като през 1614 г. Андре е публикувал другата розенкройцерска книга «Fama Fraternitatis R. C.». Преди всичко тази книга е станала повод да се вярва, че Андре говори само на шега за съществуването на Розенкройцерското общество. Тази вяра се подкрепя с това, че сам Андре по-късно обявява розенкройцерството като нещо, което не желае да защитава. Някои забележки, които той прави в своите по-късни произведения и писма, могат да се видят в

такава светлина, че да се разбира, че той е искал да разкаже за едно такова духовно течение само за да се «подиграе» с мечтателите и любопитните. В използването на такива свидетелства обаче обикновено се изпуска от вниманието на какви недоразумения са подложени произведения, подобни на тези на Андре. Казаното по-късно от него може да се разбере правилно само когато се има предвид, че той е бил принуден да говори така чак когато са се появили противници, които са обявили това духовно течение за ерес, както и «почитатели» на това течение, които са били мечтатели или алхимици-шарлатани, изопачаващи всичко, което се е отнасяло до розенкройцерството. Но дори когато се вземе всичко това под внимание, ако човек сам предположи, че изпълненият повече с пиета писател, какъвто се представя Андре, скоро след излизането от печат на розенкройцерските книги бива обзет от страх, че може да бъде сметнат за поклонник на това, за което се пише в тези книги, не може при такова разглеждане да се извлекат достатъчно обосновани възгледи за отношението на тази личност към розенкройцерството. Дори и когато се отиде толкова далеч, че да се отрича авторството на Андре върху «Fama Fraternitatis», относно «Химичната сватба на Християн Розенкройц» това не може да се направи поради исторически основания.

Нещата трябва да се разгледат и исторически от една друга гледна точка. «Фама Фратернитатис» е публикувана през 1614 г. Нека първо да оставим настрана дали с това произведение Андре е искал да се обърне към сериозни читатели, за да им разкаже за това духовно течение, известно като розенкройцерство. Но две години след появата на «Fama Fraternitatis» се публикува «Химичната сватба на Християн Розенкройц», която е завършена преди тринадесет години. Тогава Андре е бил още съвсем млад човек (осемнадесетгодишен). Нима още тогава той е бил така узрял, че да си прави шеги с мечтателите на своето време, като им подхвърли едно хрумване на своята фантазия за розенкройцерство? И дори ако във «Fama Fraternitatis», която всъщност вече е била четена в Тирол през 1610 г. като ръкопис,

той е искал да говори за розенкройцерството, към което е имал сериозно отношение, как тогава като съвсем млад човек е могъл да напише онова произведение, което публикува две години след «Фама» като информация за истинското розенкройцерство? Изглежда, че въпросите по отношение на Андре наистина така се заплитат, че чисто историческото им разплитане е много трудно. Не би могло много да се възрази на един чисто исторически изследовател, който се опитва да убеди, че поради някакви основания през младостта си Андре е публикувал ръкописите на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» и на «*Fama Fraternitatis*», които е притежавало семейството му, но по-късно самият той не е искал да има нищо общо със споменатото в тях духовно течение. Но ако това би било факт, защо Андре просто не го е споменал?

Духовнонаучно се стига до съвсем друго обяснение. Не е необходимо да се обяснява съдържанието на произведенията му, като се изхожда от зрелостта на Андре и способността му за преценка по времето, когато е написал «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Оказва се, че според съдържанието си произведението е написано по интуиция. Такива произведения могат да се напишат от хора с определена вътрешна нагласа, дори когато тяхната зрялост и опит в живота не отговарят на написаното. И въпреки това написаното може да бъде описание на нещо действително. Да се приеме, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е описание на действително съществуващо духовно течение, подтиква нейното съдържание. Предположението, че Валентин Андре я написва по интуиция, хвърля светлина върху позицията, която по-късно той заема по отношение на розенкройцерството. Като младеж той е бил вътрешно така устроен, че от самото това духовно течение е могъл да предаде едно описание за него, без участието на неговото собствено познание. Но това собствено познание се е разгърнало по-късно в благочестивия теолог Андре. Достъпната за интуиции вътрешна нагласа в душата му отстъпва назад. По-късно той сам философства върху това, което е написал в

младостта си. Това го прави още през 1619 г. в произведението си «Turris Babel». Връзката между по-късния Андре и този, който през младостта си описва интуиции, не става напълно ясна в душата му. Когато се разглежда отношението на Андре към съдържанието на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» по описания тук начин, налага се да се разгледа това, което се съдържа в това произведение, без да се обръща внимание на изказването, което нейният автор е направил някога по отношение на розенкройцерството. Тази част от духовното течение, наречено розенкройцерство, която е могла да се изяви по времето на Андре, е могла да бъде разкрита чрез една подходяща личност. Този, който по начало не вярва, че по този начин е възможно да се разкрие действащият в световните явления духовен живот, ще трябва да отрече казаното тук. Но може да се намерят също и хора, които, без да изхождат от суеверни предразсъдъци, само от внимателното спокойно разглеждане на «случая Андре» ще стигнат до убеждението за един такъв начин на откровение.

Д-р Валтер Вебер

СТАТИИ КЪМ
ХИМИЧНАТА СВАТБА
НА
ХРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ

ДУХОВНОНАУЧНО РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ХИМИЧНАТА СВАТБА

1. ЗНАЧЕНИЕТО НА «ХИМИЧНАТА СВАТБА НА ХРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ»

«Химичната сватба на Християн Розенкройц» е не само интересен документ, който би следвало да се публикува поради естетически или исторически основания; тя е културно-исторически документ от особено значение, каквито са и «Апокалипсисът на Йоан», Гьотевата «Приказка за зелената змия и красивата Лилия», а също и «Мистерийните драми» на Рудолф Щайнер. С всички тях тя стои в дълбока вътрешна връзка, която ще бъде разгледана при друг случай. Това не може да промени нито необикновеното ѝ появяване, нито авторството на Валентин Андре, които изобщо са без значение относно контекста на това произведение. Самият Рудолф Щайнер в статията си за «Химичната сватба» настоятелно подчертава:

«Оказва се, че според съдържанието си произведението е написано по интуиция. Такива произведения могат да се напишат от подходящи хора с определена вътрешна нагласа, дори когато тяхната зрялост и опит в живота не отговарят на написаното. И въпреки това написаното може да бъде описание на нещо действително. Да се приеме, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е описание на едно действително съществуващо духовно течение, подтиква нейното съдържание.» (Стр. 169 от това издание.) «Тези изложения насочват към факта, че в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е описан особеният начин за постигане на духовно познание, който се изисква от новата епоха, започваща с петнадесети век. Който разбира съдържанието на тази книга също както авторът на това изложение, за него тя е историческо сведение за едно духовно течение в Европа, достигащо назад до петнадесети век, чиято цел е постигането на познания за взаимовръзките между нещата, лежащи зад външните явления на света.» (Стр. 166.)

Произведението обаче може да се оцени чисто литературно-художествено като нещо единствено по рода си. Чудесната музикалност на езика, извънредната картинност и богатството на сменящите се настроения, кулминирането на събитията, дълбоката сериозност на концепцията редом с чудесния хумор, всичко това са качества, които един литературен документ скоро няма да може да обедини в себе си в такава висока степен. Дори да би бил сляп и глух за дълбокото съдържание на «Химичната сватба на Християн Розенкойц», един чувствителен човек не би могъл да не се поддаде на нейното тайнствено вълшебство.

Също и исторически тя е извънредно значително произведение, което винаги се е признавало и от Рудолф Щайнер, и многократно е било повтаряно. Малко преди избухването на Тридесетгодишната война авторът ѝ опитва със средства, които произлизат от най-дълбоките пластове на човешката същност, да изпрати в света един импулс, който, ако би бил възприет, би подействал на нашето човечество да оздравее духовно и социално.

За нас обаче тези два факта не са от особено значение; за нас на първо място е важно какво може да даде «Химичната сватба на Християн Розенкойц» на нашето съдбоносно съвремие. Понеже намираме, че с неговата дълбочина то е от огромно, решаващо значение, ние посмяхме да представим това произведение пред нашите съвременници в една нова форма.

«Химичната сватба на Християн Розенкойц» стои като симптоматично явление в началото на нашата пета следатлантска културна епоха. Тя много ясно показва фундаменталната промяна, която настъпва от онова време насам в духовния живот на културното човечество (преходът от разсъдъчно-чувстващата душа към съзнателната душа). Докато при разглеждането на веществено-химичните процеси средновековният алхимик възприема елементарната духовност и опирайки се на тази основа, се стреми да обхване по-големите духовни взаимовръзки, в «Химичната сватба на Християн Розенкойц» е направена решаващата стъпка да бъде отклонено вниманието от материалните

процеси и да бъде насочено към чисто духовните упражнения. Всичко, което в нея се представя под образа на алхимични процедури, е действието на чисто духовни упражнения. И точно това е подходящият за нашата епоха метод, с чиято помощ се навлиза в духовния свят. Така «Химичната сватба на Християн Розенкройц» ни се представя като първия културен документ за съвременния път на познанието, но все още описан предимно имажинативно.

Методът, чрез който може да се достигне до висшите светове, е подробно описан от Рудолф Щайнер в много от трудовете и лекциите му. Различните степени са: 1. укрепване и проявяване на несетивното мислене; 2. активно изграждане на имагинации; 3. изтриване на имагинациите и създаване на пространство за прииждащите инспирации; 4. единение с духовните същества в интуицията.

Степента на имагинацията не може да се прескочи или заобиколи, макар че нашите днешни навици на мислене силно клонят към това. Рудолф Щайнер подчертава това при всички възможни случаи, например в основоположния му труд: «Степените на висшето познание» (глава: Имагинация), Събр. съч. 12, стр. 35, «Напълно невъзможно е да се постигне истински напредък в проникването във висшите светове, без да се преминат степените на имагинативното познание», стр. 37, «Тази степен не може да се избегне поради това, че всеки, който търси връзка с висшия свят, без да премине през него, може да направи това само несъзнателно и тогава е осъден да се движи в тъмнина», стр. 40, «Изобщо не можем да приемем, че би имало някой, на когото може да се спести преминаването през имагинацията». Сравни също и лекцията му за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», стр. 126, «Може да се случи този, който няма никакви познания за същността на духовния свят, да си помисли, че е напълно излишно да се обличат тези некартинни изживявания в духовния свят с имагинации, които изглеждат като изображение на визионерното. На такъв човек трябва да се отговори, че същественото не е имагинацията,

която се възприема духовно, но че тя е средство, чрез което същественото трябва да се открие в душата, да бъде възприето от душата. Колкото сетивният свят може да се възприеме без определена дейност на околното, толкова може да се изживее нещо духовно без човек да го пресрещне отвътре навън с определена имажинация. Това не пречи при споделянето (!) на духовните изживявания, постигнати чрез имажинации, да си послужим и с чисти понятия, както е обичайно в естествените науки или философията.»

Затова е учудващо, че дори и в антропософските кръгове се разпространяват известни предубеждения спрямо имажинативното, на което лесно се приписва атавизъм или визионерни състояния. Имагинативното изживяване все още бива скривано, независимо дали се манифестира художествено или по друг начин, за да не бъде осмивано. Последиците от такова поведение, особено в социалния живот, са необозрими, но малко хора го разбират. Точно тук се налага сериозно преосмисляне. Крайно време е да се разбере, че има и живот в имажинации, който произтича от напълно съзнателно разкрити източници, и поради това той има правото да се появи на дневна светлина, за да може да действа.

Точно защото «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е родена почти изключително от силите на имажинацията, тя би била превъзходно средство за събуждането и укрепването на силите, които трябва да бъдат развити, ако не искаме да останем при абстрактното мислене. Това е, което Рудолф Щайнер посочва като лечебно средство за всички социални злини. Когато човек внимателно прочете статията му за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», се убеждава в това. (Сравни особено стр. 137, 138, 140, 141, 144, 146, 162, 165.) Там, на стр. 161 се казва: «Кои са най-добрите закони за взаимния живот на хората на Земята? Андре отговаря: Нищо, което се изразява с мисълта, че нещо може да стане по този или онзи начин, не може да регулира взаимния живот, а само това, което могат да споделят хора, които се стремят да живеят

в духа, който иска да се изяви в битието.»

А в цикъла «Историческа необходимост и свобода. Съдбовни въздействия от света на мъртвите», Събр. съч. 179, 8-ма лекция, (Дорнах 22 септември 1917 г.), се казва същото: «И Базилиус Валентинус говори за това прастаро мъдро наследство, говори за тайните как човекът зависи от Макрокосмоса, представя истинска божествена мъдрост в имажинации, както бихме казали днес. Този начин да се отнасяме към Космоса познавателно е изчезнал през последните столетия, той отново трябва да бъде постигнат по един по-духовен път, отколкото това е било преди 15-ти век, отново би трябвало да се извоюва. Той трябва да се упражнява както в науката, така също и в социалнополитическия живот. Добруването на човечеството е възможно само ако се преследват такива цели. Трябва да се разбере, че доброто на човечеството е възможно само под влиянието на такива цели.»

Сравни «Инициационното познание», Събр. съч. 227, 11-та глава (Пенмаенмавр, 29 август 1923 г.):

«Учението йога вече не е подходящо за западното население. То трябва да стигне непосредствено до имажинацията. Това е и следващата степен, към която трябва да се стреми цялата цивилизация: Да се стигне до имажинация. Но има някои пречки.»

Пътят, по който тръгваме в нашия случай, е точно обратният на посочения в обичайните упражнения за имажинация. Но човек трябва да има предвид, че точно този е единствено възможният път за всички езотерични съобщения и особено за произведенията на изкуството. Защото и мистерийните драми, и рисунките на Рудолф Щайнер, както и пластичните форми на първия Гьотеанум е трябвало да се постигнат по същия начин. Докато именно при упражненията за имажинация, както например са дадени в книгите «Как се постигат познания за висшите светове?» и във «Въведение в тайната наука», имажинацията се появява като краен резултат на душевните усилия, в дадения случай тя е изходна точка за вътрешната работа, която се състои в това, душата да се изпълни по активен начин с адекватно на

имагинациите съдържание. Резултатът не е съвсем същият, но е подобен.

Това става по следния начин. Първоначално в продължително време, в редовно медитиране без мисловно анализиране картините се приемат чисто чувствено в душата толкова дълбоко, колкото е възможно, за да могат да се възпроизведат по всяко време в пълна яснота. Когато картините са живели по този начин известно време в душата, в нея постепенно просветват светкавично инспиративно ясни и съвсем определени мисли, които стават все по-задълбочени и накрая прерастват в голяма всеобхватна панорама. Човек разбира дълбокия смисъл на картините. Стане ли възможно да се проникне още по-дълбоко до интуитивното сливане, тогава се застава сред света, в който тези неща действат като реалности. Така и «Химичната сватба на Християн Розенкройц» може да стане книга на посвещението в истинския смисъл на думата. Но дори и да не се прекрачи през първата степен, скоро след първите опити ще се забележи как тези картини изпращат вълните си навътре в сферата на съня и тяхното оздравително въздействие се излива в целия душевен живот.

В статията си за «Химичната сватба на Християн Розенкройц» Рудолф Щайнер е казал много неща, които принадлежат към най-задълбоченото познание, което той ни е оставил. То обаче става ясно само при интензивно задълбочаване в производението и в статията за него. Поради това и днес е напълно оправдано едно ново издание, което е във връзка със самото произведение.

Всичко, което в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» първоначално изглежда загадъчно и неразбираемо, е изяснено от Рудолф Щайнер. Друго е съвсем леко загатнато или засегнато. Но по-голямата част, особено това, което лежи на повърхността, той не го е разгледал. Наша задача е да извадим наяве неизмеримите съкровища, и то защото той ни е дал на разположение всички инструменти и методи за тази цел. От наша страна това дори е едно задължение и благодарност. Нека

не се приема за самонадеяност или за нещо още по-лошо, когато се прави опит да се добави нещо, което може да се подложи на изпит от вещите в тази област. Въпреки това ще остане достатъчно много, което е изпълнено със загадъчност.

2. ЗА КОМПОЗИЦИЯТА

«Химичната сватба на Християн Розенкойц» описва едно величествено духовно изживяване, което вярно е описано от една наивна набожна натура, без то да бъде докоснато от непохватния разум или дори да бъде опошлено от него. Така мъдростта и хармонията на духовните взаимовръзки може да се отрази в него със своята великолепна чистота. Поради това ние откриваме в нейната композиция същата строга логичност, каквато така високо ценим например в евангелията.

Разгледаме ли по-задълбочено художественото изграждане на «Химичната сватба», откриваме очевидни съответствия между първата и втората част. Така първият, вторият и третият ден имат своето съответствие в седмия, шестия и петия ден, а също и стоящият изолирано четвърти ден се дели на две съответни половини. Цялото е построено като пирамида, чийто връх се изобразява с представянето на драмата през четвъртия ден. Кореспондиращите части могат да се покажат в многото детайли. Така през четвъртия ден сутринта имагинацията на лъва съответства на тази на пламъците през нощта; представянето на царете в началото отговаря на тяхното обезглавяване вечерта; подигравките на стареца отговарят на клетвата за вярност. Както третият, така и петият ден са симетрично изградени според числото три. В средата на третия ден стои величествената имагинация на фонтана с лъва, пред който се покланя еднорогът и на който гълъбът донеся маслиненото клонче; в средата на петия ден виждаме срещата с морските нимфи и тяхната вълшебна песен за световната любов. Около имагинацията на третия ден се групират, от една страна, състоящата се от две части съдебна

сцена (теглене и изпълняване на присъдата) и, от друга страна, посещението на забележителностите и загадъчните разкази; към морското пътуване през петия ден, от една страна, се присъединява изкушението при гроба на Венера и привидното погребение, а, от друга страна, работата в избата на кулата и нощното преживяване на вълнолома. Не така външни, затова пък по-очевидни са съответствията през втория и шестия ден. Вторият ден води търсещия духа през седем душевни изпитания (избор на пътя, спасяване на гълъба, път на почитанието като първата порта, любовната жертва като втората порта, култовото пречистване, социалния изпит на трапезата за гости, резигнацията) и достига до степента на горчивото отказване от най-висшата човешка цел – духовното единение (сватбата); през шестия ден той преминава и през седем изпитания (от втория до осмия етаж) под формата на дейности и се издига до съзercанието на най-висшата божествена цел – човешката форма. Най-малко очевидни са съответствията между първия и седмия ден. Първият ден започва с Великденската медитация, седмият с подготовката за стража пред портата; духовното послание на първия ден съответства на това през последния ден; положената клетва за спазване на петте правила на ордена т.е. душевното изпитание, което отговаря на посланието от първия ден, има своето съответствие в притеснението, предизвикано от молбата на пазача на портата през седмия ден; сънят за избавянето от кулата чрез старата жена и нейния син (седемте спускания на въжето) се оглежда в завръщането (с дванадесетте кораба) и посрещането от царската двойка; подготвянето за пътуването се повтаря в новото преобличане и провъзгласяването му за Рицар на златния камък.

Към това се прибавят и различни значителни детайли. Така през втория ден откриваме сцената с гълъба и гарвана, през шестия ден (на шестия етаж на кулата) сцената с орела и змията, а в средата на четвъртия ден, в паузата след първото действие на представлението – борбата на лъва с грифона. Освен това през третия ден ни се представя фонтанът с лъва, през четвъртия и

петия ден също, но малко по-различен като фонтан на Венера.

Виждаме, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» доста точно е така изградена в нейната композиция – нещата обаче не бива да се насилват, – че всяка половина е огледалното отражение на другата. Така в това произведение се проявява един важен композиционен закон, който има своето начало в етерния свят и който лежи в основата на пластичните форми на стария Гьотеанум. Това са същите основни закони, които действат в развитието на човека и света, и играят важна роля във възпитанието. (Този композиционен закон лежи в основата на произведението на Стриндберг «Към Дамаск».)

3. ПЛАНЕТНИ НАСТРОЕНИЯ

Що се отнася до вътрешната структура на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», тук се натрапва едно сравнение на седемте дни с планетните стадии от развитието на нашата Земя. Първият ден носи настроението, свързано с началото на едно голямо, изпълнено с опасности пътуване; началната точка е изживяването във физическото тяло (Сатурн). Вторият ден описва как човекът изживява духовността в природата, духовността на елементите (Слънце) благодарение на своето етерно тяло. Третият ден се разиграва в социално-духовна атмосфера; той донася голямото разделение между доброто и злото, между избраното и отхвърленото, както през третото планетно състояние настъпва отделянето на слънчевите от лунните духове (Луна). Четвъртият ден се намира изцяло под знака на жертвената смърт (Голгота) и постигането на азовото съзнание (Земя). Петият ден води до областта на космичната любов, съответно на следващата висша част на човешката същност, Духът-себе (Юпитер). Шестият ден показва как Духът-живот изгражда ново човешко тяло според макрокосмическите закони (Венера) и седмият ден загатва за Човека-дух в образа на царя, чийто баща е търсачът на духа (Вулкан). Той обаче връща назад към Земята, понеже човекът

днес още не е узрял за състоянието Вулкан, което поради тази причина не бива да бъде описвано.

Тези седем основни настроения се откриват при макрокосмическото разглеждане. Вземе ли се обаче развитието от микрокосмическа гледна точка, нещата стават извънредно сложни, понеже подреждането им, според посоката на гледната точка, всеки път е различно. Различните планетни степени се откриват много отчетливо също и през отделните дни като например през шестия ден. Така в края на краищата всеки ден се представя като резултат на определена планетна констелация, в която временно доминира едно или друго небесно тяло.

Освен това в средата на всеки ден лежи повратна точка, така че се вижда вътрешното единство, което започва от средата на единия и води до средата на следващия ден. Също и тук виждаме директното отражение на космичните съотношения.

4. СТЕПЕНИТЕ НА ПОСВЕЩЕНИЕТО

Много по-лесно достъпен е един друг начин на разглеждане. Всеки ден повече или по-малко, това означава с видими преходи, отговаря на една от степените на розенкройцерския път на познание (сравни «Теософия на розенкройцерите», лекция 14). Така първият ден изцяло стои под въздействието на ученето, макар и да довежда до прага. Вторият ден показва плода на имагинацията, напълно узрял в природните изживявания, преминаването през различните порти и стига до табелата за гостите в Слънчевия замък. Третият ден, след изгонването на недостойните, представя степента на инспирацията, понеже гробовете на царете, библиотеката, лабораториите и небесният глобус са имагинации за четенето в хрониката Акаша. През четвъртия ден се приготвя камъкът на мъдреца, дълбокият смисъл на жертвената смърт на царете, от която трябва да бликне вечният живот (пламъците). Петият ден води от микрокосмоса навън в Макрокосмоса, затова е и пътуването по морето в се-

дем кораба, всеки от които е причислен към отделна планета (регулярните планети). Шестият ден е посветен на работата със силите на Макрокосмоса; кулата е имагинация на макрокосмическия човек и в етажите, отчасти с изненадваща очевидност, виждаме планетните фази на развитието, през които човекът преминава от момента на своето възникване. В седмия ден, след завръщането от Макрокосмоса в областта на микрокосмоса, върху дванадесетте кораба – силите на Зодиака – би трябвало да се покаже съвършенството в блаженството, когато човекът е достигнал до края на земната еволюция. Вместо това обаче той трябва да се завърне обратно на несъвършената Земя, за да изживее своята неизпълнена карма (тайственото съндъче, което старецът от кулата поверява на Купидон за съхранение).^{23*}

Зад тези розенкройцерски степени – с «Химичната сватба на Християн Розенкройц» ние се намираме на прага на новата епоха в развитието на съзнанието – още чувстваме, отчасти доста силно, в нюансите на настроението да просветват по-ранните форми на християнското посвещение. Така например сцената с бръснарите (през втория ден) напомня на бичуването, подиграването (четвъртия ден) и изпълнението на присъдите (третия ден) – на поставянето на трънния венец; обезглавяването през четвъртия ден – на разпъването на кръста; погребението (петия ден) – на полагането в гроба и човекоосъществяването (шестия и седмия ден) – на възкресението.

Розенкройцерските степени на посвещението са в зависимост от определени духовни способности, т.е. изграждането на седемте същности на човека. Затова не е чудно, че в поредицата от седем дни се отразява седмочленната природа на човека.

²³ * Сравни Рудолф Щайнер «Вътрешната същност на човека и животът между смъртта и новото раждане», Събр. съч. 153, 6-та лекция (Виена, 14 април 1914 г.).

5. ЖИВОТЪТ МЕЖДУ СМЪРТТА И НОВОТО РАЖДАНЕ

В поредицата от изживявания в «Химичната сватба на Християн Розенкройц» се отразява и пътят на развитие, който човешката душа преминава между смъртта и новото раждане и доколкото сънят е отражение на смъртта, също и времето между заспиването и събуждането. Това може доста добре да се проследи, ако не до последните подробности, поне в общи линии. Така първата половина на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» всъщност протича под знака на пасивността, т.е. присъства мъдростта, докато втората се развива в елемента на активността, т.е. потопена е във волевия елемент. (Сравни «Историческа необходимост и свобода. Съдбовни влияния от света на умрелите», Събр. съч. 179, 2-ра лекция, (Дорнах, 9 декември 1917 г.):

«И същественото е... в първата половина на живота между смъртта и новото раждане, че развитието е изпълнено повече с мъдрост. Човекът се задълбочава познавателно във връзките, които той отново постепенно изважда от далечното духовно минало. От това, което в мистериите нарекох «среднощния час на битието», всъщност са изтеглени нишките към всички кармични директни и индиректни връзки. После следва преработването. Тогава в човешкия душевен живот настъпва един силов елемент, подобен по-скоро на волята, но само подобен, не еднакъв. Този подобен на волята силов елемент прави човека все по-силен и по-силен. Преди всичко той засилва в него импулсите, които се прибавят като волев елемент, като волеви импулси, силови импулси за познавателното разглеждане на света.»

В първата третина изцяло преобладава имагинативното, през втората третина инспиративното (винаги преведено в езика на имагинацията) и в последната третина интуитивното. До средата на третия ден търсещият духа изживява своите имагинации почти като илюзорни сънища, без да прозре тяхната духовна реалност; след това му просветва духовната светлина (имагинацията на лъва, пред който се покланя белият еднорог) и

той се събужда за изживяването на духа чрез инспирацията. Към края на петия ден започва съзнателното участие (интуицията) в духовната дейност, отнасяща се към бъдещото прераждане. (Сравни «Средна Европа между Изтока и Запада», Събр. съч. 174а, 12-та лекция, (Мюнхен, 4 май 1918 г.): «Виждале ли, когато човекът пристъпи през портата на смъртта, на първо време при него е налице имагинативното представяне, един всеобхватен картинен свят се разгръща имагинативно пред него. Искан това да го нарека разгръщане на картинния свят. Втората третина на живота между смъртта и новото раждане е изпълнена предимно с инспирации; инспирациите пристъпват в човешкия живот през втората третина на живота му между смъртта и новото раждане. А интуициите – през последната третина. Интуициите се състоят в това, че човекът се пренася със своето себе, със своята душевност в другите същества, а край на тези интуиции се състои в това той да се пренесе във физическото тяло. Това себепрენасяне във физическото тяло чрез раждането е просто продължение на предимно интуитивния живот през последната третина между смъртта и новото раждане.»

В «Химичната сватба на Християн Розенкройц» много добре може да се проследи това развитие на съзнанието.

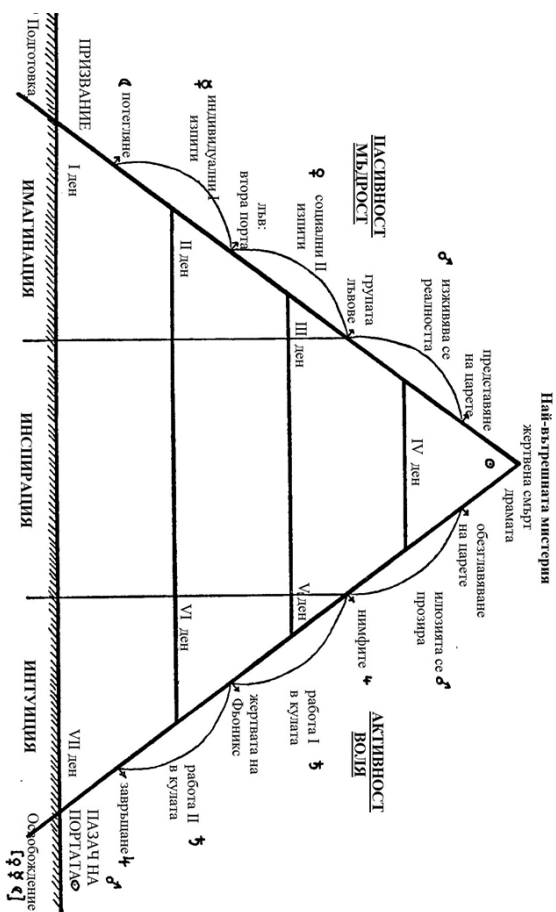
Постепенно илюзорната имагинация избледнява с това, че тя вътрешно се просветлява от инспирацията. Така първият, вторият и третият ден завършват с многозначителен сън, но всеки следващ ден сънят става все по-къс и повърхностен; четвъртият ден завършва с безсъние и показва едно изживяване, което се премълчава; петият ден завършва с разходка в пълна будност, шестият ден с дълбок сън без сънища, докато седмият ден прекъсва и остава като фрагмент. Такива факти, разбира се, не са случайни. Противно на всичко това от недрата на интуицията още при посещението на царските гробове (образът на пажа; сравни Рудолф Щайнер, лекцията за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», стр. 113) тихо прозвучава активността, тя повторно се появява в смелото запитване за името на девицата Алхимия, и мощно прозвучава на края на четвъртия ден, когато

пламъците блуждаят над морето, засилва се при забраненото посещение на гроба на Венера и най-после с пълна сила се разгръща в заниманията в кулата през петия, шестия ден и до края. Причисляването на единичните събития към сферите, както те, от една страна, са представени в «Теософия» и «Въведение в тайната наука» и, от друга страна, в цикъла «Животът между смъртта и новото раждане в съотношение с космическите събития», не навсякъде може да се констатира отчетливо. Но има достатъчно опорни точки, които дават възможност да се открият поне едрите линии. Първите дни, до фонтана с лъва (третия ден), описват изпитанията на посветения в душевния свят, т.е. в сферите на Луната, Меркурий и Венера. Фонтанът с лъва сам въвежда в слънчевия регион в по-широк смисъл и с това – в долния слой на духовния свят, в който се разиграват по-нататъшните събития до края на «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Четенето в хрониката Акаша става в марсовата сфера, докато представянето и обезглавяването на царете, както и драмата, се разиграват в Слънчевия замък, т.е. в слънчевия регион. Морското пътуване през петия ден насочва към Юпитер, докато работата в кулата – към Сатурн, тя отговаря на средата на мировата нощ, към което насочва споменатата звездна констелация в края на петия ден. С морското пътуване през седмия ден набързо се преминава обратно през планетната поредица до Слънчевата сфера, където разказът се прекъсва, понеже се прекъсва духовното съзнание на изживяващия.

Така се получава показаната диаграма на страница 187, обобщаваща събитията на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», която много добре изобразява нейната композиция.

Не по-малко е от значение, че също един така важен факт като празният световен трон на Христос и заетият от Луцифер (сравни «Животът между смъртта и новото раждане, Събр. съч. 141, 2-ра лекция, Берлин, 20 ноември 1912 г., и «Окултните изследвания върху живота между смъртта и новото раждане», Събр. съч. 140, Щутгарт, 17 февруари 1913 г.), може да се узнае и от «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Първият

ни се явява през третия ден в слънчевата сфера във величествената имажинация на фонтана с лъва (лъвът на Юда, сравни «Апокалипсиса», глава 5,5) на който се покланя белият еднорог (пречистеното етерно тяло) и на който белият гълъб (Светият дух) донася жизнената храна (маслиненото клонче). Същата картина се повтаря, леко променена през четвъртия ден, където лъвът държи пред себе си табелата, чийто многозначителен надпис насочва към Хермесинициатор. Другият световен трон се появява през петия ден с картината на Венериния извор, под който почива майката на Купидон (Купидон = Луцифер), т.е. мая, илюзията на света.

6. ПОДРОБНОСТИ

Когато така се разгледа вътрешната и външната структура на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», възможно е и е особено привличащо да се изтъкнат още редица важни подробности. При това се вижда плодородността на антропософската мъдрост, която дължим на Рудолф Щайнер.

Най-напред е важно да установим, че всички изживявания са представени със средствата на имажинацията. Това, което като инспирация се различава от този начин на изразяване, се появява под формата на подарените монети, надписите и разговорите. Първият ден довежда подготовката във физическото тяло до своя край, понеже обещанието вече е дадено на търсача на духа преди седем години. С «прозрението» се описва едно изживяване, спечелено по пътя на познанието, което Рудолф Щайнер описва в «Мистерии на Изтока и на християнството», Събр. съч. 144, 1-ва лекция, Берлин, 3 февруари 1913 г. по следния начин:

«Тази интензивност на съзнанието – тя се вижда извън всяко физическо изживяване – фактически се изгражда чак при инициацията. Това означава, че при издигането във висшите светове идва моментът, когато човек застава пред своето физическо тяло, чиито ръце обаче може да движи в будното си състояние, с чиито крака може да крачи, чиито колена може да прегъне, чиито клепачи може да движи нагоре и надолу, и т.н., докато сега човек усеща цялото си физическо тяло като вцепенено, не му е възможно да повдигне клепачите, да раздвижи ръцете и краката и т.н. По-нататък настъпва моментът, когато човек знае: Това физическо тяло има очи, но сега те не му служат да вижда каквото и да било. От една страна, всички неща стават прозрачни, а от друга страна, става напълно невъзможно човек изобщо да се доближи до тях с обикновените познати досега средства.»

Търсачът на духа преминава през бариерите на сетивния свят и прекрачва прага. Това, което е изложено в «Химичната сватба на Християн Розенкройц», се среща и в лекцията на Ру-

долф Щайнер «За смъртта», в Събр. съч. 63 «Духовната наука като жизнено съкровище», Берлин, 27 ноември 1913 г., или в книгата «Пътят към самопознанието на човека», Събр. съч. 16, *Четвърта медитация*. Братът преодолява произхождащия от това душевен изпит по такъв начин, че той предоставя решението на висшия аз, който му дава отговора под формата на един сън. Кулата, една имагинация на физическото тяло (сравни Рудолф Щайнер «За смъртта», виж горе), първоначално се изживява като илюзия, тя обаче отговаря на духовната реалност, която като такава се проявява през шестия ден. Старата жена е имажинативна картина на световната майка Мария (майка), а нейният син, чиято възраст предизвиква учудване, не е никой друг освен Христос, който е тук още от праначалото. Монетата, която спящият получава, е отпечатък в етерното тяло, който му дава възможност да си спомни изживяването и в будно състояние.

Вторият ден първо описва изживяванията в елементарния свят. Цялото настроение на природата е великденско. Тогава странникът съзира табелата при трите кедъра и се вижда поставен пред тежката задача да избере един от четирите опасни пътя. Също и този момент е описван често от Рудолф Щайнер, например в «Пътят към самопознанието на човека», Събр. съч. 16, *Втора и Трета медитация*. Решението отново се извлича от по-дълбоките слоеве на душата: Странникът спасява белия гълъб (духовната мъдрост) от преследванията на черния гарван (интелектуалното мислене) и така, без да иска, попада на втория път. Понеже му е невъзможно да се върне обратно, той трябва да изостави най-напред своя хляб (земното чувстване и мисловните представи). По залез слънце той щастливо достига царския замък (замъка на спящата принцеса, замъка на Граала, небесния Йерусалим, т.е. имагинацията за духовния свят) и бива допуснат да мине през две порти, след като си осигурява влизането чрез още две жертви, водата (земното чувстване) и солта (земното мислене). Много важно е, че той не жертва волята си. Най-сетне виждаме търсача на духа, обезкуражен и разочарован в средата на другите гости, които отчасти се

държат много лошо на трапезата на царския дворец, където всички биват поздравени от девицата Алхимия (познанието за същността на природата) и биват призовани за изпита. Но понеже като vyplътен в тялото човекът още не може честно да заеме друга позиция пред лицето на духовния свят, братът доброволно, макар и с болка в душата, се отказва от изпита. Един сън, представящ пред очите му духовната противоположност на социалните отношения, го утешава.

Третият ден показва същата двустранна природа, каквато има нашето астрално тяло. Външните събития същевременно са и отражения на вътрешното пречистване. Душите биват претеглени, като само девет издържат изпита. Това число не се изговаря, то обаче се получава по-късно от решаването на загадката, свързана с името Алхимия.

Тълкуването, което Рудолф Щайнер дава на седемте тежести като седемте свободни изкуства на Средновековието в известна степен може да предизвиква учудване. Може би тълкуването на Р. Кинаст като седем основни добродетели (със съответните пороци като противоположности) е по-близо до едно тълкуване на разума (1. Fides = вярност/невярност, 2. Pudicitia = благочестивост/разврат, 3. Patientia = нежност, търпение/нетърпение, гняв; 4. Humilitas = смирение/високомерие, 5. Sobrietas = трезвост/лакомство; 6. Operatio = трудолюбие/безделие, стиснатост; 7. Concordia = единство, миролюбивост/раздор)^{24*} Противно на д-р Т. Маурер (сравни Гьотеанум, 15-та годишнина, №10, стр. 74) ни се струва, че двата начина на разглеждане са в съгласие помежду си и взаимно се допълват, понеже при седемте свободни изкуства не се касае за външно знание, а за духовни плодове; така моралното тълкуване не е толкова погрешно, макар и да е твърде ограничено. Че при тежестите в дълбокия смисъл на думата се касае за нещо мо-

²⁴ * Сравни долната рисунка и текста на 12 Табела от «Тайните фигури на розенкройцерите», ново издание при Х. Барсдорф, Берлин, 1919 г.

рално, става ясно, защото търсачът на духа се въздържа да се похвали, за да не сгреша относно 4-тата тежест (смиреност). Много поучително и важно е възклицанието: «Той е», което прозвучава, когато братът издържа изпита по-достойно от всички останали. С това се подчертава, че този е единственият инкарниран измежду всички останали «мъртви», които са се явили на изпита, който е издържал тежестите и който, и иначе като посветен, заема съвсем особено положение. В същата посока насочват и другите знаци, например отличното слово на старата жена в кулата от първия ден, приветствието на втория пазач на портата, «Нека ми е добре дошъл с Бога човекът, когото отдавна исках да видя!» След изпълняването на присъдите, като мощна празнична пауза се появява имажинацията на фонтана с лъва, чието духовно съдържание първоначално изглежда, че лесно се разбира. В течение на нашата вътрешна работа обаче то придобива все по-могъща дълбочина и многостранно значение. Тук имаме една от централните имажинации на «Химичната сватба на Християн Розенкойц», която може да стане извор на неизчерпаеми духовни изживявания за медитиращата душа. Когато лъвът счупва меч и го хвърля да потъне в извора и след това поглъща палмовото клонче, в това имажинативно се изразява духовната ситуация на прехода на епохата (преминаването от Марс към Меркурий, съответно Хермес), т.е. моментът, когато епохата на съзнателната душа сменя епохата на разсъдъчно-чувстващата душа, така че жертвата на Буда, извършена на Марс (през 1600 г.; «Химичната сватба на Християн Розенкойц» е написана 1603 г.) е станала необходима, което Християн Розенкойц сам е разпоредил (виж «Езотеричното християнство и духовното ръководство на човечеството», Събр. съч. 130, 19-та лекция, Хамбург, 17 юни 1912 г., 20-та лекция, Нойшател, 18 декември 1912 г. – Бел. пр.)

Преобразеното просветлено астрално тяло може да чете тайните на хрониката Акаша. Гробовете на царете и библиотеката говорят за царството на вече създаденото, лабораториите и небесният глобус – за бъдещото. Тук се намира и прабразът

на собствената индивидуалност, и то във връзка с народността, което не е без дълбоко значение. Разговорът по време на вечерята илюстрира по най-добрия начин често споменавания от Рудолф Щайнер факт, че земното мислене трябва изцяло да се преобразува и разшири в духовния свят. Разрешаването на загадката с името Алхимия е лесно, когато се допусне, че е налице печатна грешка (вместо сумата 55, би трябвало да е 56), което от страна на автора сигурно е преднамерено. Празникът при окачването на тежестите още веднъж подчертава духовното значение на тежестите, като техните представители, между тях херцогинята (Теология = Фидес или Пиета), влизат в същата подредба по ранг. Разбираемо е, че Теология оставя Алхимия да я замести в нисшата работа по окачването.

Четвъртият ден повтаря имагинацията на лъвския извор, обогатена с дълбокомисления надпис със странните знаци, който Р. Кинаст чете като годишното число 1378, рождената година на Християн Розенкройц. Какво иска да покаже това годишно число в тази взаимовръзка е трудно да се прозре. Но общият смисъл на надписа се разбира. Под името Хермес се крие Христовата същност. След като душите са се подкрепили за следващите изпити с питие от този извор, те са представени на царете. Че първо се вижда само една двойка, очевидно средната, веднага след това обаче три, отговаря на едно познато явление в духовния свят, където нещо просто, единично по-късно се оказва като съвкупност пред узрелия поглед.

В своята статия за «Химичната сватба на Християн Розенкройц» Рудолф Щайнер дава обяснение за тези царе, което още по-точно може да се изясни, когато се прочетат неговите по-късни цикли и лекции. Те отговарят на човешките съставни същности, които се разбират макрокосмически, като се изхожда от еволюцията. Старият цар репрезентира сатурновите сили, черният – лунните сили, а младият, средният – слънчевите сили в човека; техните съпруги насочват към съответните бъдещи земни прераждания. Мавърът, който извършва обезглавяването, е картина на земното съзнание, на нисшия аз. В кръга на стар-

ците около царския трон виждаме 24-те най-стари познати от Апокалипсиса – Зодиака. Символите на олтарчето пък ясно се отнасят към човешките съставни същности, разгледани микро-космически, което и по-късно се показва чрез това, че в кръга се въвежда Феникс като седмата същност. Следва изключително интересното място, където става въпрос за чудните картини с «вокална музика». Под това се разбират праобразите на живота, за които Рудолф Щайнер говори с подобни изрази в своята «Теософия» Събр. съч. 9, глава *Духовното царство*.

Преди да се извърши величествената световна жертва, пристъпва своеобразната, разкошна имажинативна драма – думата «комедия» би трябвало да се преведе така, както някога се е употребявала, – в която можем да видим вид ретроспективно спомняне на предишни превъплъщения на търсача на духа, но без индивидуални подробности. За значението на такова ретроспективно разглеждане на предишните събития във връзка с духовното изживяване след смъртта Рудолф Щайнер говори изчерпателно например в цикъла «За инициацията. За вечност и миг. За духовна светлина и житейска тъма», Събр. съч. 138, 4-та лекция, Мюнхен, 28 август 1912 г., и «Тайните на прага», Събр. съч. 147, освен това в лекцията си за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», стр. 152. Би било прекалено смело да се приемат седемте акта като седем предишни прераждания на Християн Розенкройц, за когото става въпрос, под образа на брата. По-скоро се отнася за съвсем общо, почти алегорично представяне на съдбите на човешката душа през нейното преминаване през 12-те области на Зодиака, докато се превърне в Христова годеница. Тук прозира средновековната представа на църквата като годеница на Христос, както и някои исторически загатвания, например за Реформацията.

Укрепнал в съзнанието си чрез тази драма, търсачът на духа разтърсен преживява обезглавяването на царете, чрез което му се разкрива най-дълбоката световна тайна: как жертвената смърт неразривно е свързана с вечната същност на човека. Как това събитие се изживява от ясновиждащия в духовния свят,

узнаваме от Рудолф Щайнер в цикъла «Животът между смъртта и новото раждане в съотношение с космическите факти», Събр. съч. 141, 8-ма лекция, Берлин, 11 февруари 1913 г.:

«Най-значителният момент за ясновиждащия между смъртта и новото раждане е тогава, когато човекът престане да се занимава само със своя последен живот и започне да гледа към бъдещето. Впечатлението, което ясновиждащият получава, когато наблюдава една такава душа при нейното преминаване между смъртта и новото раждане, когато душата започва да се вживява в ставащото, е затова така разтърсващо, защото душата, която изживява този момент, сама усеща това значително разтърсване. То може да се сравни само с настъпването на смъртта тук, във физическия живот. Когато във физическия живот настъпи смъртта, тогава се преминава от живота в битието; там се преминава (макар че не е точно означено, понеже не може напълно точно да се означа) от нещо, което е във взаимна връзка с по-рано приключил живот, към бъдеще, към възникване. Човек среща това, което един напълно нов живот носи в себе си в зародишно състояние: това е противоположният момент на смъртта. То е нещо невероятно значително.»

Имат се предвид седемте пламъка, които плуват над океана с планетните кораби. (Сравни например също и «За смъртта», сравни бележката на стр. 185, където се говори за пламъците.) Петият ден като кулминация представя извънредно силна имажинация. Фонтанът на лъва от предишните дни отново се завръща в своеобразна метаморфоза; лъвът е изместен от централното си място и вместо него се вижда ангелът с дървото, претоварено от топящите се плодове. Надписите, медните букви, рубинът (продуктивната мисловно-представна сила – сравни «Първоначални импулси на духовната наука», Събр. съч. 96, Берлин, 21 октомври 1906 г.), насочват към Луцифер. Под този подобен на олтар гроб почива Венера, праобразът на красивата привидност, майа и един надпис предрича бъдещото раждане на един цар от скута на майя, с което сигурно се има предвид Човекът-дух. Също и тук отново се появява онова своеобразно усещане, което

винаги придружава праобразите.

След привидното погребение цялото общество пътува – със седем планетни кораба, символично представени чрез регулярните тела – в океана (региона на Юпитер), където е подготвен разкошен прием от сирени, нимфи и морски богини. Тази сцена извънредно силно напомня на класическата Валпургиева нощ в Гьотевия «Фауст». В края на краищата бива достигната кулата на Олимп (сферата на Сатурн, въздушната област) и в избата адептите извършват подготвителните работи за идващия шести ден.

Шестият ден описва средата на мировата нощ. Под водачеството на стария пазач на кулата (Христовото същество) чрез силите на Макрокосмоса храмът на човешката форма се изгражда с духовна алхимия. Кулата е макрокосмическият човек, състоящ се от седем, проникващи се една в друга планетни сфери и седем, съответно осем етажа. Средствата, с които помощниците на делото трябва да се издигнат от един етаж до друг, са стълба, въжета и крила, това са картини за вида на духовните сили, с които те могат да си послужат благодарение на своята подготовка (волеви, сърдечни и духовни сили). Избата служи за подготовка; първият етаж с двойния фонтан – човек си представя един дестилационен апарат – отново изразява сатурновата жертва, чрез която са били създадени основите на физическото тяло. Органът, който отново се познава в имажинацията на фонтана, е човешкото сърце, затова също и резултатът от процедурата е червена кървавоподобна течност (сравни *Сатурновата имажинация* в «Еволюцията от гледната точка на истината», Събр. съч. 132, 1-ва лекция, Берлин, 31 октомври 1911 г.). Вторият етаж, на който златното кълбо е изложено на слънчевото облъчване, дава нагледна представа за слънчевото състояние, което служи да се внедри етерното от Космоса във физическото. Сравнението със *Слънчевата имажинация*, «Еволюцията от гледната точка на истината», Събр. съч. 132, 2-ра лекция, Берлин, 7 ноември 1911 г., особено убедително подчертава това съответствие. На третия етаж се повтаря лунното

състояние; чрез включването на астралното тяло се поражда човекът-животно (бъдещата птица Феникс). Загадъчен остава надписът върху напълнения с пясък меден котел. Първата част може би просто е една немска строфа, която изтъква вътрешната връзка между смърт, светлина и злато. Какво общо има годината 1459 (годината на посвещението на Християн Розенкройц) с Парацелз, не можахме да открием. В процеса на матурирането се излюпва една птица (Феникс) и преминава през три характерни фази (черна – Сатурн, бяла – Слънце; пъстра – Луна), които изразяват метаморфозите на астралното тяло. Съответният физически орган е мозъкът с нервната система; оттам и картината на птицата, понеже птицата преди всичко е глава. (Сравни «Човекът като съзвучие на творческото, съзидателно и формиращо световно слово», Събр. съч. 230, 1-ва лекция, Дорнах, 19 октомври 1923 г.). На четвъртия етаж тази птица толкова дълго я къпят в мляко (специфично земна субстанция, (сравни «Какво значение има окултното развитие на човека за неговите обвивки и неговото себе?»), Събр. съч. 145, 2-ра лекция, Хага, 21 март 1913 г.), докато перата (специфично астралното) се разтварят и тя придобива прилика с човека. С разтритата добавка към банята цялата птица се намазва със синьо, чрез което се изважда на показ огледалната външна природа на земния човек. (Човек може да си припомни същността и начина, по който се появява синият цвят!) Само главата остава бяла, което показва, че единствено духът на човека се издига над майя. С това имаме пред себе си първата половина от земното състояние (Марс) с характерните му знаци. На петия етаж се извършва доброволната жертвена смърт на птицата Феникс и с това се илюстрира втората половина от земното състояние (Меркурий), шестият етаж служи за подготовката на духовното злато (състоянието Юпитер) и се прескача от четири избраници, които директно се качват в таванския етаж (състоянието Венера) и стават свидетели на раждането на духовно-етерния праобраз на новото човешко тяло. Чудесно са описани различните степени на одушевяването и оживяването с проникването на шест духовни

лъчи (пламъците), които слизат надолу през отвора на тавана (от сферата на духовната сърцевина). Със своеобразно характеризираните облекла на двете човешки форми се има предвид праобразът на физическото вещество. Ражда се една двойка, понеже всеки човек носи в себе си двата пола, възплъти ли се като мъж, неговото етерно тяло е женско и обратно – мъжко, когато се възплъти като жена. Много важно е да се обърне внимание на това, че нашият брат е единственият измежду гостите, който прозира целия процес, без да се поддаде на илюзии, а също и от това разбираме, че пред него се поставя съвсем особена цел. Той я постига, понеже като посветен от нашата епоха е развил силите на съзнателната душа. Сега отново пристъпва Купидон и около себе си разпръсква изпълнената със страсти атмосфера на земното битие. С това започва възплъщението и сега в обратен ред може да започне слизането през планетните сфери.

Това слизание, най-малкото до слънчевата сфера, става през седмия, последния ден. Останалото трябва да си го представим. На липсващите страници би стояло как при посветения се преобразува духовното съзнание. Само фактически правилно е описано избързването на царя (сравни «Духовната наука като жизнено съкровище», Събр. съч. 63, 10-та лекция, Берлин, 19 март 1914 г.; братът го следва по-бавно, чак по-късно, придружаван от дванадесет кораба, които представят силите на Зодиака. Той сам пътува във Везни, знакът на вътрешното равновесие. След пресичането на океана (Юпитер) той бива посрещнат с много радост от самия цар, който пътува насреща му, а старецът от кулата предава за съхранение в ръцете на Купидон едно тайнствено ковчеже, което, несъзнавано от брата, съдържа жизнения плод от предишните му прераждания, който някога се е отделил от него. (Сравни «Вътрешната същност на човека и живота между смъртта и новото раждане», Събр. съч. 153, 6-та лекция, Виена, 14 април 1914 г.): «Дълго време преди човекът да се насочи надолу към този земен живот, той си изгражда от духовния свят духовно-етерен праобраз, чиито сили носи в себе си и които биха могли да се нарекат духовно-магнетични сили,

привличащи човека към определена родителска двойка, за която чувстваме, че ни дава наследствени качества, за да можем да навлезем в един нов земен живот. Споменах, че нормалното време е тогава, когато имаме чувството, че се сливаме с това, което се е отделило от нас като жизнен плод от последния ни земен живот.»

Той отново стига до континенталната област (Марс) и сам (Духът-себе) язди отстрани на царя (Човекът-дух) заедно със стария господин (Христос като Дух-живот) обратно към Слънчевия дворец.

И ето че, предизвикано от пазача на портата, настъпва онова душевно вълнение, което обхваща човека преди всяка нова инкарнация и в цикъла «Вътрешната същност на човека и животът между смъртта и новото раждане», Събр. съч. 153, 2-ра лекция, Виена, 10 април 1914 г., Рудолф Щайнер го характеризира по следния начин:

«Всеки път, преди да тръгнем към едно земно възплъщение, към нас пристъпва изкушението да останем в духовния свят, да се слеем с духа и по-нататък да се развиваме с това, което вече е налице, което сега напълно е обожествено, и да се откажем от това, което още повече можем да постигнем като хора в посоката на далечния религиозен идеал на божествено-духовния свят. Пристъпва изкушението да станем нерелигиозни за духовното царство. Това изкушение се приближава толкова близо до нас затова, защото в никой друг момент от човешкото развитие Луцифер няма по-голяма мощ върху човека, отколкото в този момент, когато му нашепва: <Използвай сега сгодния случай, ти можеш да останеш в духа, можеш да преведеш в духовната светлина всичко, което си постигнал досега!> Луцифер се опитва да накара душата да забрави колкото е възможно повече това, което е налице като способности, което се намира в далечния храм на далечния бряг на времевото битие.»

Освен това: «И резултатът от тази борба е, че праобразът, който човекът си е изградил от своето земно съществуване, бива прехвърлен от времето в пространството и магнетично

бива привлечен в пространственото битие. Това е моментът, когато чрез родителската двойка се появява онова магнетично привличане, при което човекът бива преместен в сферата на пространството, става сроден с пространствената сфера. Чрез това обаче се прикрива всичко, което се намира около човека и е можело да го изкуши да остане само в духовния свят. И това прикриване се изразява с неговото обгръщане от плътта.»

Сравни също «Историческа необходимост и свобода, Съдбовни влияния из света на мъртвите», Събр. съч. 179, 2-ра лекция, Дорнах, 9 декември 1917 г.

Душата на брата търси с всички средства да избегне слиянето в земния свят, но накрая се предава на неизбежното и с това текстът прекъсва.

7. ОКУЛТНИ И СОЦИАЛНИ ИМПУЛСИ

Рудолф Щайнер насочи вниманието към факта, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» стои на прага на новото духовно развитие. Между другото това се изразява чрез затворените врати, където братът на Кръста на розата пристъпва и макар че е забранено, ги отваря. Така той прониква в тайните на царските гробове и на библиотеката, осмелява се дори да пристъпи в подземния гроб на Венера и да разкрие нейното тяло. От тези преживявания в него се ражда силата да прозре илюзията, майя по време на храмовия празник през петия ден и при одушевяването на праобразите през шестия ден. Той прониква до пълната духовна истина така, че е в състояние да наблюдава това, което другите «проспиват» – отдалечаването и приближаването на пламъците. Ключът за тази тайна откриваме в надписа на извора в началото на четвъртия ден, където лъвът вместо меча държи табела, взета от паметниците. С това се загатва за смяната на марсовата епоха (разсъдъчно-чувстващата душа) с меркуриевата епоха (съзнателната душа) и същевременно се разкрива, че в

бъдеще Хермес-Христос като инициатор ще води до изворите на знанието. Всички споменати изживявания са във вътрешна връзка със същността на съзнателната душа и в последна сметка те се вливат в тайнствената служба пред портата, където ясно се вижда тайната на съвременното посвещение.

Това, което е загатнато като окултен импулс, същевременно се оказва и изключително важен социален импулс, понеже само този може да въздейства социално по благотворен начин, който действа и съветва, изхождайки от духовните основания и познания. Това, което израства от материалното или от чисто интелектуалното съзнание, винаги ще води до катастрофи. Като първа предпоставка за здравословен социален живот и социална дейност трябва да се придобие степента на имажинативното познание. В този смисъл също и «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е едно произведение, което би трябвало да възпита правилни социални отношения, ако се възприеме по правилен начин. Това важи както общо, така и специфично за нашето Антропософско общество. Затова ще се изтъкнат още няколко специални точки.

Не е случайност, че търсещият познанието още през първия ден полага клетвата: «Да не използва за лична полза и престиж в света разкритото му с Божията милост, а да го употребява единствено и само за Славата Божия и в служба на ближните си.» То се подчертава и чрез това, че през последния ден се повтаря в задълбочена форма. Каквото се казва с това, има вечно значение и е пробният камък на истинското и правилното духовно ученичество.

Когато човек се отнесе лекомислено към него, като резултат се създават условия и взаимоотношения, които доста реалистично са описани в банкетната сцена през втория ден, където самонадеяните и мошениците се разполагат и вземат думата така, че простоватите и скромни души биват заблудени. Тази картина очевидно е поставена, за да може човек да си извлече поука и това се отнася както до всички църкви, така и до духовни общества, в които земните фактори като пари, власт

и суетност упражняват своето разлагащо влияние. Разплатата през третия ден може да послужи за предупреждение, понеже чак когато самонадеяните се отделят от достойните, може да започне да говори Светият дух, което имагинативно е показано с това, как белият гълъб донася маслиненото клонче на лъва.

Друга характерна особеност е строгият духовен ред, който се налага навсякъде: в играта, в тронната зала, при пътуването по морето и особено по време на работата в кулата, където най-работливият получава определената за него работа. И особено впечатление прави изборът на достойните. Той се провежда според библейския стих «Който сам се понижи, ще бъде възвисен.» Да, за последната, най-важната работа в кулата този принцип на избор придобива още едно засилване, като отново по примера на Христовия живот точно тези са избрани, които най-малко изглеждат да са били призвани. «Камъкът, който зидарите отхвърлиха, стана крайпътен камък.» (Псалм 118, 22; Матей 21, 42.) Тук се изразява един основен закон на социалния живот: Социалното е здраво само тогава, когато горе се намира това, което е способно долу (Лаотзе). Това е показано от Христос за пример на хората, особено в измиването на краката. Свободното служене е жизненият нерв на истинската социална дейност.

Най-важното стои написано с огнени букви, за да се види и разбере от този, който има добрата воля: Най-висшият начин да служим е свободната жертвена смърт. В истинския социален ред майстор е този, който доброволно се жертва. Затова когато, поемайки обратния път към Земния свят, намерилият духа оставя в храма своето златно руно и своята шапка, отличителните знаци на своето достойнство, това е само външен жест на разбиращите се от само себе си смирение и скромност. Духовното ръководство не се изразява с това, че се налага в земния свят.

Много може да се научи, ако задълбочено се разгледат и изтълкуват писмените знаци, които могат да се прочетат както във всички окултни произведения, така и в «Химичната сватба на Християн Розенкойц».

ПОСЛЕСЛОВ

Към 2-ро издание на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», Щутгарт, 1957 г.

Много оспорваното движение на розенкройцерите за първи път доказуемо се появява в историята на човечеството в началото на 17-то столетие с прочутите четири манифеста, които отчасти неправилно се приписват на Йохан Валентин Андре. Това са «Химичната сватба на Християн Розенкройц, 1459 г.», «Фама Фратернитатис», «Конфесио Фратернитатис» и «Всеобща реформация». По-рано, поне засега, то не може исторически да се докаже^{25*} с документи, макар от окултистите винаги да се е твърдяло, че движението се простира много далеч назад. Неотдавна Паул Арнолд от Щрасбург доказва на какви несигурни основи почиват много от така изглеждащите сигурни сведения. Макар че неговата работа е достойна за похвала и в някои отношения е направо освобождаваща, сборната му преценка е също така неоснователна. С всички тези спорни въпроси, които, когато се отворят заключените източници, окончателно ще бъдат изяснени, не можем да се занимаваме. Ние се опираме изключително на сведенията за розенкройцерството, дадени от Рудолф Щайнер, които не са почерпени от външни източници, а непосредствено от духовното изследване (хрониката Акаша), и поради това в много по-малка степен са изложени на заблуждения. Понеже въз основа на лични вътрешни предпоставки в съгласие с научната съвест абсолютно можем да се съгласим с тях, за нас тези съобщения са сигурна основа и дори средство, за да проверим верността на разпространените легенди и твърдения.

Сигурно е, че розенкройцерството не е измислено от Йохан Валентин Андре през 17-то столетие, това мнение на

²⁵ * Може би Ц. А. Вертхайм Аимес в своята книга на Бош (Берлин 1957 г.) наистина е открил някаква следа, която води назад преди 17-то столетие (стр. 15).

Паул Арнолд може да предизвика само лека усмивка при този, който познава материята, дори и когато той напълно разбира, че с обикновените средства може да се достигне само до подобни изводи. Корените на розенкройцерството достигат, когато човек наистина схване неговото вътрешно съдържание, дълбоко назад в историята, но засега все още почти не могат да се докажат екзотерично. Много от предпоставките на Паул Арнолд сигурно нямат нищо общо с това, понеже Арнолд, както и други историци, като например А. Е. Уайт, постоянно смесва различните течения, които непременно трябва да се разглеждат отделно едно от друго, така както научаваме това от Рудолф Щайнер. Розенкройцерството не е мистика и не произхожда от мистични предци, ако под мистика строго научно се разглежда вътрешният път на човека чрез аскетизъм (зад воала на вътрешния свят), т.е. ако се разбира това, което старите гърци наричат малките мистерии. Розенкройцерството е точно противоположността на това, то е именно химизъм (затова и дълбокото сродство с алхимията) – пътят през екстаза навън зад физическите проявления на света, значи това, което старите гърци наричат големите мистерии. Мистиката днес не води до нищо правилно, ако не се подкрепи и подготви чрез химизма, тогава обаче двете насоки се допълват.

Точно това е същественият момент, който християнството донася, а именно, че оттогава химичният път е отворен пред човечеството по нов начин. Започвайки с евангелиста Йоан, на чийто *Апокалипсис* и *Евангелие* с право се позовават алхимистите, това течение може да се проследи исторически и категорично да се отличи от мистиката на Майстор Екхарт, Руисбрюк или Таулер. Най-прочутите представители на алхимиците са Скотус Еригена, Йоахим фон Флорис, Албертус Магнус и само езотерично разбираемият Християн Розенкойц, за чиито инкарнации^{26*} Рудолф Щайнер дава подробности, че

²⁶ * Виж «Езотеричното християнство и духовното ръководство на човечеството» Събр. съч. 130, 4-та лекция, Нойшател, 27 септември 1911 г.; 20-та лекция, Нойшател, 18 декември 1912 г. – Бел. пр.

това «скрито розенкройцерство» наистина е продължавало да въздейства върху най-значителните личности от времето на Ренесанса и Реформацията, което не е трудно да се открие, макар и никъде да не може да се проследи пътят до извора му. Същото трябваше да установи и Паул Арнолд в своята книга за Шекспир и неговите съвременници.

Според Рудолф Щайнер розенкройцерското течение се подготвя духовно още през 4-то столетие, през времето на Константин Велики.

Физически обаче то се появява чак през 1050 година, както подчертава Рудолф Щайнер на едно място, без обаче да дава повече подробности. В специален труд, който след известно време ще се публикува, ще се опитаме да докажем кои факти се имат предвид с това. Решителното събитие обаче е възплъщаването на една индивидуалност, която се появява под името Християн Розенкойц; нейното екзотерично име днес още се държи в тайна, макар че някои твърдения се появяват тук и там. За тази личност «Фама» дава кратко биографично описание, а «Конфесия», което всъщност е само парафраза на «Фама», в 6-а глава съдържа важни сведения за годината на раждането – 1378, заедно с продължителността на живота (106 години) на Християн Розенкойц, откъдето се извежда годината 1484 като година на смъртта. «Химичната сватба на Християн Розенкойц» описва неговото последно посвещение, което става през 1459 година и съвпада с 81-та му година. То съвпада с началото на съвременната епоха на съзнателната душа, 1413 г., и поради това носи нейния отпечатък.

В розенкройцерството, според «Фама», важи законът, че за един посветен може да се говори езотерично чак 120 години след неговата смърт. Затова розенкройцерските произведения се появяват за първи път по особен начин около 1604 г. Те са завещанието на техния създател, а Йохан Валентин Андре е само този, който ги написва и издава с известна вътрешна съпротива. През целия си живот той се е стремил – както Паул Арнолд много добре описва, искайки да спаси честта му – съзнателно

да обхване импулсите, които са го инспирирали някога през младостта му и доколкото му е било възможно да ги осъществи в неговото съвремие. В действителност той не е отстъпник, а трагична фигура, каквито са героите в драмите на Хебел.

От четирите розенкройцерски произведения за нас са от значение само две: «Фама», появила се за първи път заедно с «Конфесио» в Касел през 1614 г., и «Химичната сватба на Християн Розенкройц», отпечатана в три издания в Страсбург 1616 г. Дълго време преди това и двете са циркулирали като ръкописи – още от 1604 г. «Конфесио», както вече се каза, е само обширно повторение на принципите, които се съдържат вече във «Фама». Четвъртото мнимо розенкройцерско произведение, «Общата реформация на целия свят», е просто превод на една глава от книгата на Бокалини «*Ragguali di Parnaso*», чиято „Центурия прима“ е издадена през 1612 г. във Венеция.

Тези първи и оригинални розенкройцерски произведения, които скоро са последвани от порой книги с подобно съдържание от други автори, упражняват върху тогавашните съвременници невероятно въздействие. Непосредствено ехо от това се среща например в написаната от Метр Адриен Бел биография на Декрат, 2-ра книга.^{27*} Трудно е днес, като се има предвид скромността на розенкройцерските манифести, да се разбере изобщо тяхното въздействие. Още по-учудващ обаче е феноменът, като се има предвид какво се е появило същевременно по това време. Едва ли можем да си представим какво количество от литературни произведения е било напечатано точно в двете десетилетия преди Тридесетгодишната война, дори и само като алхимична литература. Тук отново заставаме пред един факт, който класически демонстрира, че по отношение на въздействието върху хората често изобщо не е важен обхватът и формата на едно произведение, а всъщност съдържащата се вътре спиритуална субстанция. Историческите явления не бива само да се измерват и изброяват, те трябва преди всичко да се

²⁷ * Съкратено ново издание в колекцията «Grandeur». La Table Ronde, 1946 г.

разберат, ако искаме да открием тяхното истинско значение. Розенкройцерските произведения, макар и малки, са заредени с нови идеи така, че са въздействали като динамит, понеже ясно показват за какво копнее целият свят: сред религиозните борби и съмнения – едно свободно християнство, сдобряващо всички хора, за разлика от новото, предизвикващо страх естествознание, – едно спиритуално, освобождаващо също и душевността природосъзерцание, а за социалните нужди и разногласия – оздравяващи човешки импулси. Ураганът от надежди, който предизвикват розенкройцерските произведения всред всички прогресивно настроени хора в Европа, бива напълно задушен от бъркотията и зверствата на Тридесетгодишната война. От всички зародиши, изпълнени с бъдещи импулси, не остава нищо друго освен тъжна пустош, която символично е изобразена в «Simplicius Simplicissimus» на Гримелсхаузен. Но и още нещо. Това, което остава като зародиши, които в бъдеще отново биха поклънали, се отравя отвътре и се разрушава чрез катастрофалната философия на Рене Декарт, която и до днес е останала непоклатимата основа на агностичната наука. Така розенкройцерските импулси потъват в историческите бездни и се забравят. Както в приказката на братя Грим, те са очаквали принца, който да освободи и събуди омагьосания дворец на спящата принцеса. Той е Рудолф Щайнер.

Поради много по-дълбоки основания, отколкото са само историческите, Рудолф Щайнер съвсем съзнателно прави връзка с истинските розенкройцерски импулси, когато в началото на Първата световна война, за да предотврати по-нататъшни, още по-страшни човешки катастрофи, дава на света произведенията си за троичното устройство на социалния организъм. Неговата лекция^{28*} за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», която се появява в списанието «Das Reich» от октомври 1917 г. до април 1918 г., всъщност е въведение. Създавайки връзка със социалните намерения, лежащи в основата на розенкройцерските

²⁸ * Противно на някои твърдения, има само една-единствена лекция от Рудолф Щайнер за «Химичната сватба».

произведения, Рудолф Щайнер развива фундаменталните принципи, без които изобщо не е възможно едно социално поведение. Затова като модерни хора, които стоят пред третата голяма световна катастрофа, ние имаме всички основания задълбочено да се занимаем с розенкройцерските произведения. Статията на Рудолф Щайнер може да ни бъде незаменима помощ.

Затова и настоящото ново издание на розенкройцерските произведения с пълно право съдържа статията на Рудолф Щайнер за «Химичната сватба на Християн Розенкройц». За всяко истинско разбиране на проблема тя е от първостепенно значение, защото съдържа ключа, който отключва тайните порти за нас съвременниците, понеже «Химичната сватба на Християн Розенкройц» преди всичко е изцяло инспирирано произведение (Рудолф Щайнер^{29**}). Като всички големи окултни документи, тя не е произлязла от ограниченото индивидуално съзнание на един Йохан Валентин Андре и не е скалъпена от литературни реминисценции, както искат да ни накарат да вярваме някои модерни филолози. Тя се излива от разширеното висше съзнание; излята е наведнъж и за съвестния изследовател става ясно от пръв поглед от кои окултни извори произлиза.

Всички големи окултни документи могат с абсолютно право и без противоречия да се тълкуват поне от седем гледни точки. На това всъщност се основава тяхното всеобхватно значение. Затова за «Химичната сватба на Християн Розенкройц», както и за «Аполкалипсиса на Йоан» или епоса «Парсифал» има алхимичен, астрологичен, космологичен, психологичен, физиологичен и социологичен аспект, тя е и една картина за живота между смъртта и новото раждане и за степените на инициацията. Освен това тя представлява единствен по рода си синтез на всички значителни духовни културни импулси след раждането на Христос. Който разглежда детайлно елементите на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», ще му се стори лудост да вярва, че по отношение на цялата художествена

^{29 **} Изказване на Рудолф Щайнер в 12-та лекция за кармата от 23.03.1928 г.

структура, всичко това би могло да се измисли и комбинира от един-единствен, ограничен земен човешки мозък (и то още повече от един осемнадесетгодишен младеж). От това разтърсващо и ясно следва колко далеч от обикновения човешки разум търси истината модерната наука.

Произведения от такъв тип непрекъснато трябва да се представят пред хората и настойчиво да се извиква споменът за тях, защото те така израстват и могат да се събудят духовно. Ето къде лежи дълбокото основание за това ново издание на розенкройцерските произведения, които още дълго време няма да бъдат разбрани, а още по-малко духовно изчерпани. Ако нашето издание прибавя накрая и «Парабола» от «Тайните фигури на розенкройцерите», датирана през 1625 г., това се прави, понеже извънредно прелестното малко произведение на изкуството е непосредствено сродно с «Химичната сватба на Християн Розенкройц», тъй като разглежда същата тема на алхимичен картинен език. Също и в него диша най-чист розенкройцерски дух. Поради това имагинациите тук и там взаимно се просветляват по изненадващ начин.

ПО-НОВА ЛИТЕРАТУРА ЗА РОЗЕНКРОЙЦЕРСТВОТО

Днес розенкройцерството преживява нещо като ренесанс и то в двоен смисъл. От една страна както всичко, което е изпълнено със символи и е трудно за разбиране, то привлича модерния човек, и понеже той е станал толкова умен, изпитва силен глад за мистика и сензации. Както с това, така и със символа на Грала, всеки, който умее, без да разбира много от същността им, може без особено усилие да улавя души и да основава секти. В това няма нищо учудващо.

Значителното обаче е, че напоследък също и традиционната наука изостави своите стари предубеждения и все повече започва да се занимава с такива неща, като розенкройцерството и алхимията. Преди всичко К. Г. Юнг предприема повратната

стъпка да направи от алхимията представителна психологическа наука и неговите ученици вярно го следват. Той се занимава спорадично също и с «Химичната сватба на Християн Розенкройц», например в «Психология на заразяването». От много години насам професор Г. Ф. Хартлауб от Хайделберг проследява много по-сериозно розенкройцерството и алхимията от художествено-историческа гледна точка и наистина стига до доста значителни резултати, които не бива повече да се пренебрегват. През последно време в тази област са направени даже и научни дисертации, както например за «Гьоте и окултизма» от Хр. Лепент през 1957 г. в Страсбург.

Между историците на розенкройцерството се различават три коренно различни насоки. Първата, най-младата, по начало е скептично настроена. Понеже няма писмени исторически доказателства от преди 17-ти век, застъпниците на това течение считат розенкройцерството за създаване на Йохан Валентин Андре, за един мит за постигане на известни социални и хуманитарни цели, значи за една измама («ludibrium»). Към тази група принадлежат особено съвестни изследователи, които си поставят за цел да не приемат за вярно нищо, което не е било видяно; един англичанин от втората половина на 19-ти век А. Е. Уайт и Р. Кинаст от Базел през първата половина на 20-ти век. Уайт още през 1882 г. изследва най-важните документи и представители на розенкройцерството от 1600 г. насам; особено Андре, Михаел Майер, Роберт Флуд, Томас Ваугхан (Филалетес) и Джон Хейдон. Кинаст го последва през 1926 г. с едно особено точно исторически критично изследване на текстовете на така наречените четири розенкройцерски произведения. И двамата автори стигат до становището, че розенкройцерството не може да се проследи преди 1600 г., от което следва, че то би трябвало да произтича от Андре и неговото приятелско обкръжение.

Към втората група на сляпо вярващите, които все още имат неограничен авторитет не само в теософските среди, принадлежат старите историци на розенкройцерството, които освен всичко друго имат претенциите, че сами принадлежат към

това съсловие. Тук преди всичко става дума за стандартното произведение на К. Кизевевер, «Историята на розенкройцерите» 1898 г., която досега общо взето се смяташе за достоверна. Книгата на Х. Йенинг 1870 г. «Розенкройцерите» по-скоро е множество от куриози и спекулации, които често нямат нищо общо с розенкройцерите. Освен това съществува и много съмнителната книга от холандеца Витеманс «История на Кръста на розата», Париж и Адър 1925 г. и една друга от французина П. Седир «История и доктрина на Кръста на розата», Руен 1923 г. Общото във всички тези произведения е, че в стремежа да се усили блясъка на розенкройцерството, всичко казано в тях се приема безкритично, без да се подложи на проверка, и авторите им преписват един от друг, без да се замислят и критично да разгледат твърденията. Затова крайно време беше тези «свещени предания» да излязат на дневна светлина и внимателно да се провери тяхната достоверност. Това прочистване на Авгиевите обори, би трябвало да е «добре дошло» за всеки, който държи на истинския окултизъм.

Редом с тези две групи, на заден план винаги е стояла една трета, която въз основа на лични душевни предпоставки или просто принудена от обективни наблюдения, свързва критичното отношение на първата с относително признаване на окултните факти. Към нея принадлежи вече споменатият професор по история на изкуството Г. Ф. Хартлауб, който всъщност е противник на антропософията, но иска да се въведе разглеждането на окултните феномени в областта на научното изследване, както съвсем съвестно и предпазливо самият той прави това в своята област. Неговото становище го довежда доста далеч и той се осмелява да произнесе следното, почти единствено по рода си изречение: «Образи като Християн Розенкройц или Базилиус Валентинус (и двете имена очевидно са псевдоними) не е необходимо да бъдат легенди, те сигурно са живели през първата половина на 15-то столетие, където рано или късно ще бъдат идентифицирани.» (Цитирам по смисъл.)

От противоположна страна към същата група се причис-

лява и французинът Рене Гуенон. Представител на кристално-яския френски рационализъм, той тръгва от Веданта и в края на краищата стига до един окултизъм от съвсем своеобразен, особен вид (суфизъм). Въз основа уж на собствени окултни изживявания, той застъпва мнението, че розенкройцерите наистина са съществували още от 14-то столетие, преди всичко не като външна организация, макар и това да не може да се докаже исторически, но образът на Християн Розенкройцер, както е описан във «Фама», е само един мит, изобразяващ колективни факти. (Сравни *Aperçus sur l'Initiation*, Париж 1953 г.) Това, което след 1600 г. се появява пред обществеността като розенкройцерство или вече е декадентно или е шарлатанство. Истинските розенкройцери са се оттеглили по времето на Тридесетгодишната война в (духовния) Ориент. Така той потвърждава съществуването на истинските розенкройцери, същевременно обаче чисто и просто оспорва всяка възможност за външна проверка. Понеже Рене Гуенон схваща розенкройцерството като мистика и му отрича висшите степени на инициация в Макрокосмоса, това означава, че той изобщо не го е разбрал.

*

*

*

В последно време се появиха и някои други представи за розенкройцерството, които доведоха до много важни нови неща. Затова човек не може да ги отмине безнаказано, дори и когато не приема всички техни изводи. Тук преди всичко трябва да се спомене един французин, роден в Страсбург, Паул Арнолд, който безупречно пише на френски и същевременно напълно владее немския език, също и стария немски на Андре. Като философ с подчертано картезианско обучение, той вярно следва скептиците, Уайт и Кинаст, от които много е възприел. Вероятно неговото първоначално намерение е било безупречно да покаже на своите съвременници отдавна открития, но неизследван научно окул-

тизъм на Шекспир и на някои от неговите съвременници, което е съдържанието на втория том от обширното му произведение, носещо заглавието «Езотеризмът на Шекспир».^{30*} Но понеже там на всяка крачка той среща розенкройцерски основни идеи, волю-неволю е принуден най-напред критично да вземе под лупата цялото това немско розенкройцерство, за да установи, кой от кого е взел назаем. Вероятно така се поражда неговият много по-широкообхватен том «Histoire des Rose-Croix et les Origines de la Franc-Maçonnerie» (и двата през 1955 г.).

Макар че Арнолд стига до почти същите заключения както Уайт и Кинаст, неговият главно критичен труд има безценна стойност за този, който държи на истината, засягаща розенкройцерството. Арнолд показва безбожното безобразие, извършено от известни, представящи се за изразители на розенкройцерството историци (като Кизеветер, Витманс и напоследък дори Седир) в детинското им усърдие да увеличат славата на розенкройцерите и същевременно и да реализират своите собствени цели. За това прочистване на целия комплекс от въпроси трябва да сме дълбоко благодарни на Паул Арнолд, понеже е от първостепенно значение винаги точно да познаем и строго да съблюдаваме границата, която лежи между подлежащите на доказване външни факти и твърденията на сериозните окултисти. Няма нищо по-осъдително и гибелно от това, да се замазва тази граница и човек да се прави, че има работа с обикновени факти, когато става въпрос за съобщения от духовния свят, все едно дали собствени или чужди.

Освен тази заслуга отново да бъде създадена духовно чиста атмосфера, на Арнолд дължим много точното и съвместно описание на външното и духовното обкръжение, от което са произлезли произведения като «Фама», «Конфесио», а също и «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Целият приятелски кръг на Андре е проучен. При това в края на краищата

³⁰ *За мен е загадка как е бил възможен куриозът да се преведе на немски само втората част за Шекспир, очевидно без изобщо нещо да се знае за първата.

става напълно човешки разбираемо защо водещата глава на тогавашното розенкройцерско движение по-късно се отрича от своите, първоначално съвсем сериозно взети произведения и е трябвало да ги обяви за «ludibria», та нали всички приятели от онзи кръг подло го изоставят. Така цялото описание се превръща в извънредно симпатично спасяване на честта на немския пастор, който в крайна сметка няма вина, че е нямал понятие за дълбочината на своите младежки инспирации. Също така разбираеми са и откъсите, които показват духовната зависимост на розенкройцерите през 17-то столетие от духове като Йоахим фон Фиоре и Парацелз, докато връзката с Майстор Екхарт, Руисбрюк, Готесфройнд и Братята на съвместния живот (Томас и Кемпис) по-скоро характеризират общата атмосфера, без да засягат субстанцията.

Когато накрая Арнолд стига до негативното заключение да оспорва всяко съществуване на розенкройцерите преди Валентин Андре, за него, като едностранчив филолог, това е единствено възможният извод, който спокойно можем да му признаем, понеже чрез това не се променя нищо в обективните факти. Който не познава или не признава духовното изследване, честно казано, не може да има по-различно становище.

Все пак трябва да посочим, че Арнолд би достигнал до други заключения, ако не оставаше в инертността на обичайната история на философията и беше обърнал внимание на фундаменталната разлика между мистиката и химиката^{31*}. Философията смесва всичко в едно цяло; окултизмът тук много точно ги разграничава. Чрез аскетизъм мистиката води навътре, зад воала на вътрешния свят (микрокосмоса); химиката напротив, чрез екстаза издига навън от физическото тяло и съзнателно пренася духа зад килима на сетивния свят, т.е. в Макрокосмоса. Същественото в розенкройцерството е, че макар да обединява

³¹ * Съзнателно е избрано необичайното понятие «химика», за да се отличи от «химия», негов синоним е «алхимия», но авторът съзнателно не го е употребил, може би, защото е обременено с погрешно тълкуване. Бел. пр.

в себе си много други течения, неговите дълбоки корени лежат в химиката, а не в мистиката. Оттам и тясното му сродство с естествените науки (оптика, алхимия, медицина и др.) и със социалния живот. Розенкройцерите са пазителите на съвсем определена езотерична традиция и във връзка с това са представители на едно езотерично християнство, което в космичния (не в мистичния) Христос вижда Спасителя не само на хората, но и на всички създания (Римл. 8, 19). Така розенкройцерите принадлежат не толкова към насоката на развитието, която се представя от Томас а Кемпис, Таулер, Руисбрюк, Майстор Екхарт, които водят назад до Августин и до Евангелието на Лука, колкото към другата насока, която води през Парацелз, Агрипа фон Нетесхайм, Алберт фон Болщедт, Йоахим фон Фиоре, Скотус Еригена, достига до Дионис Ареопагита и накрая до евангелиста Йоан. В края на статията това ще стане още по-ясно. Ако Арнолд би направил такова разграничаване и би имал възможността да почувства какво следва от него, не би замъглил най-важната съществена черта на розенкройцерите и пред очите му биха изпъкнали фактите, които доказват съществуването на розенкройцерството, което външно не може да се докаже, но на всяка крачка може да се констатира не само при Шекспир, Бейкън и други, но и в целия Ренесанс. Понеже без да иска Арнолд навсякъде е изровил точно тези симптоми при Шекспир и неговите съвременници, неговият втори том е станал пълно опровержение на тезата от първия му том.

Никой, който познава точно например «Химичната сватба на Християн Розенкройц» няма да вземе за сериозно твърдението на Арнолд, че тя е подражание на първия напев от Едмунд Спенсърс «Faerie Queene»; за това доказателствата са недостатъчни и привидни. Андре е имал на разположение много по-подходящи образци от литературата на италианския Ренесанс, ако трябва да се говори за външно влияние. Ако Паул Арнолд би разгърнал например «Nupnerotomachie des Poliphilo» от Франческо Колона (1433 – 1527), която се появява във Венеция през 1499 г. както «Общата реформация» и още

през 1600 г. в Париж в прекрасен превод на френски от Beroalde de Verville, той би открил не само една, предизвикваща бурна реакция еротична тенденция, но и цялото сложно съдържание на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» в подобно подреждане на картините: Триумфална колесница, фонтани, нимфи, слонове, тайни надписи, подземни пещери и порти, една разголена Венера и др. Андре перфектно е говорел италиански и френски. Какво лежи по-близо от това да се помисли за външно влияние? Въпреки всичко ни се струва, че за това липсва каквото и да е основание. Такива и други подобни мотиви се откриват през цялата епоха на Ренесанса и освен това тук е от значение не външният облик, а неговото предназначение. Това вътрешно изграждане е съвсем друго, езотерично съвсем друго. Но и то се е намирало тогава навсякъде, както се казва, «във въздуха». Интересно е, че в епохата, между 1400 г. и 1650 г., най-будните духове са записали сродни «сънища», така Френсис Бейкън своята «Нова Атлантида», която така очевидно напомня на отделни части от «Химичната сватба на Християн Розенкройц» (виж Арнолд II, 6466), Томас Мор «Утопия», Шекспировите комедии, стиховете и виденията на Якоб Бьоме. Дори и в трите прочути сънища на Декрат в Нойбург на Дунав от 10 ноември 1616 г. могат да се видят следите на това, макар че той не помалко е и остава най-големият антипод на розенкройцерството. Намерението материалистически да се сведат такива дълбоки, чисто психологически факти до външни взаимовръзки, днес всъщност не е позволено, понеже при днешните постижения на психологията вече се намират средства да се стигне до по-ясни изводи.

Подобно е и с усилията на Арнолд, който иска да ни убеди, че произведение като «Химичната сватба на Християн Розенкройц», изцяло построено според сложните окултни закони, произлиза от обикновеното ежедневно съзнание на един осемнадесетгодишен студент по теология. Също и преработването на текста между 1610 и 1616 г. ни изглежда напълно изключено. Този, който наистина открива в детайли как закономерно

се проявяват окултните закони, знае, че «Химичната сватба на Християн Розенкойц» произлиза от много по-дълбоко и обширно съзнание и също както други окултни документи, тя е изцяло инспирирана. Една по-късна промяна би се отразила чак до основната структура.

Така ние вярваме, че, изхождайки от своите ограничения, Паул Арнолд наистина честно е извлякъл възможните изводи, но трудът му в някои насоки се нуждае от доста корекции. От друга страна не желаем по никой начин да смалим неговите постижения в друга насока. Когато се вземе за сравнение неговата книга за Шекспир^{32*} може дори да се каже, че това е една кавга за ланшния сняг. Защото става въпрос само за това колко ограничено или колко обширно човек иска да обхване розенкойцерството. Когато го обхващаме така ограничено, както прави Арнолд в първия том, изглежда, че той има право; но по този начин той фалшифицира фактите. Разгледа ли се розенкойцерството в неговата действителност – инаугурирано от една определена индивидуалност през 15-то столетие духовно течение с конкретна езотерична субстанция, пренесено от хора със сроден дух в Англия, Франция, Испания, Италия и преди всичко разпространено в Германия, истината се открива много по-добре и чак тогава се разбира редицата явления в историята на духовния живот като Бейкън и Шекспир, Парацелз и Бьоме, да, дори и самите илюминати. Много неща от двата века преди Йохан Валентин Андре имат своите скрити корени в една обща духовна област. Че засега това не може да се докаже езотерично, в никакъв случай не го опровергава.

³² * Впрочем много учудващо е, че Арнолд е пропуснал да разгледа така детайлната работа на професор Хартлауб за Шекспировата езотерика. Необходимо би било да се прочетат само главата «Образът на адепта», както и «Буря» и «Вълшебната флейта» в книгата на Хартлауб «Необяснимото» (Щутгарт 1951 г.).

*

*

*

Наистина е удоволствие да се види как случайността си е направила шега и редом с импониращото произведение на Паул Арнолд е поставила едно друго, което на всяка крачка го плясва през ръката и му показва как такива неща, като подиграният парижки манифест от 1623 г., могат да се приемат съвсем сериозно, когато законите във «Фама» се разберат духовно, а не материалистически. Тази книга, «Тайните изкуства на розенкройцерите», е написана от Вили Шрьодтер (1954 г.). Тя е написана от един разумен човек, който е напълно убеден в това, което пише. Той познава и най-скритите кътчета от своята многообхватна и често странна материя и наистина е казал някои нови неща за розенкройцерите. Освен това е написана умело и остроумно, навсякъде освежена със съдържан хумор и анекдоти, подкрепящи твърденията му. Тук нямаме обширна суха професорска мъдрост, а съдържана, сполучлива характеристика, с цитиране на конкретни единични случаи и със съвместно посочване на литературните източници. Построена от началото до края автентично, тя винаги противопоставя някои проблематични съществени страни в паралелните розенкройцерски случаи с по-новите или с най-новите сведения. Дори и авторът по наивен за нас начин (в сравнение с Арнолд) да цитира за доказателство съмнителни личности или да прекалява с някои сравнения (например с пеницилина), това, което остава (доколкото можем да преценим), е неуязвимо и неопровергаемо. Въпреки всичко, добре е всяко изречение от книгата, заедно с многобройните забележки, да се чете много внимателно и да се проверява. Понеже книгата е много интересна и на някои места даже е силно заинтригуваща, човек трябва да бъде два пъти по-предпазлив и подозрителен. Струва ни се, че начинът му на писане – винаги директно в целта, а не като котката, със заобиколки – е единственият, с който все още могат да се достигнат духовно ограничените и неинтересуващите се от

нищо. Много е жалко, че външната форма (вид мултиграфично извънредно издание) е абсолютно неудовлетворителна и пълна с печатни грешки.

Шрьодтер поема съвсем нов път. Всички негови предшественици повече или по-малко засядат в повърхностното историческо разглеждане. Едни от тях не надхвърлят скептичното отричане, а други – сляпата вяра. Съвсем по друг начин изглеждат нещата, когато се разкрие истинската същност на розенкройцерите от наличните исторически достоверни документи. По този път ще стане ясно, че е напълно невъзможно розенкройцерските произведения да бъдат скалъпена работа или дори откритие на Йохан Валентин Андре и неговите приятели, и че те са произлезли от едно, достойно за внимание, широко-обхватно окултно течение, което би трябвало да бъде по-старо от 17-ти век. Самите документи го доказват, когато се изследват обективно и по същество, както това се казва от Рудолф Щайнер в статията му за «Химичната сватба на Християн Розенкойц».

Този нов метод се прилага от Шрьодтер например при «Фама» и с това ни разкрива – дори и много от това да можем да определим като преувеличено или твърде материалистично, – извънредно интересни и нови неща за розенкройцерите. Ако същото се направи с другото, още по-важно произведение «Химичната сватба на Християн Розенкойц» – а това е направено, но не може да се издаде, понеже още липсва разбирането за това, – на дневна светлина биха излезли още повече факти.

Шрьодтер непосредствено прави връзка с невероятните за нашето съвременно съзнание изказвания във «Фама», понякога в «Конфесио», или в «Химичната сватба на Християн Розенкойц», той търси да докаже, че тези произведения трябва да се вземат буквално, а не само алегорично-символично и дава съвсем аналогични примери от нашето съвремие, които са доказани или са научно контролирани, като винаги споменава източника. Той тълкува съвсем реалистично с всички подробности например разкриването на гроба и при това последователно посочва по-висшите познания и способности на

розенкройцерите. Така той започва с феномена на жизнените светлини, които загасват със смъртта, говори за кръвна телеграфия, вечните лампи на розенкройцерската оптика, лечебното изкуство, трансплантацията, изопатията, различните видове лечебен магнетизъм, тайните похвати например за премахване на болката и съживяване на умрели, разбира се и за (истинското) получаване на злато, за (действителния) жизнен еликсир като лечебно средство за всички болести, за отношенията към (реалните) елементарни същества, служещите, планетните и изворните духове. Той показва какво трябва да си представим под понятието Ротае Мунди и описва изчерпателно астралните валове на розенкройцерите (способността за разширяване на астралното тяло), с което се обяснява загадъчното изречение за ежегодното събиране на братята в манастира на Светия дух, и накрая узнаваме, че под великото дело (Опус магнум) трябва да си представим прилагането на хата йога или кундалини йога, които трябва да са били познати на розенкройцерите. За да обясни съхраняването и запазването на формата на тялото на Християн Розенкройц, той споменава факти от съхраняването на живота и факирството. Това са неща, които ще изкарат от кожата някой заклет материалист и ще надхвърлят търпението на лабилния теософ. Книгата завършва патетично, напомняйки последните редове от Апокалипсиса на Йоан, (което съвсем не отговаря на стила на книгата), с думите:

«А кога отново ще заспиш и кога отново ще се събудиш? Скоро ела отново, татко Розенкройц, защото настъпва залез в страната на залеза^{33*} (Abend im Abendlande)...».

* *

*

Разбира се, между голямото количество примери и анекдоти има много абсурдни, неверни или много съмнителни неща;

³³ * Ориент – Изток, страната на изгрева, на сутринта; Оксидент – Запад, страната на залеза, на вечерта. Бел. пр.

например нелепият Ваинфуртов метод да се прогони Христос (стр. 217); като лош виц ни изглежда сериозното съобщение, че Макс Хайндл е «абсолвирал» своя първи душевен полет на 9 април 1910 г. от Калифорния до Потсдам до Храма на розенкройцерите (стр. 205). Авторът е прекалено щедър с раздаването на розенкройцерски титли, защото хора например като Френсис Бейкън и Декрат съвсем сигурно не са принадлежали към розенкройцерството, макар да са били «докоснати» за известно време от него. Но всички тези недостатъци са оправдаеми в сравнение с известните качества. Според нас е важно, че Шрьодтер съвсем точно посочва слабите места на съвременното мислене.

Едно единствено нещо не ни харесва, а именно идентифицирането на розенкройцерството с кундалини йога. Авторът може да се намира окултно, където си иска (от време навреме той цитира антропософи и дори Рудолф Щайнер), тази единствена глава показва с възможно най-голяма яснота, че той е минал покрай най-същественото на розенкройцерството. Тази форма на йога не само че не е подходяща, но и недопустима специално за днешния европейец. В мистериите на Граала, на тамплиерите и розенкройцерите се манифестира дълбокото влияние на Христовия импулс. В книгата на Рудолф Щайнер «Как се постигат познания за висшите светове?», в главата *За някои въздействия на посвещението* се описва пътят, който е подходящ днес за европейца и който се посочва и от розенкройцерите.

* *

*

Добре е, че отново се появи също и малката книжка от Карл Хейер, която е издадена през 1938 г., (за съжаление непроменена, т.е. със старите грешки^{34*}). В тази книжка към строго

³⁴ * Виж стр. 30, 31 и 32: изглежда, че не може да се премахне широко разпространено заблуждение, че Рудолф Щайнер е написал няколко статии за «Химичната сватба на Християн Розенкройц».

антропософската гледна точка се присъединява споменатият скептицизъм и ентусиазъм. Тук намираме сполучливо резюме на всичко, което може да се каже от страна на антропософията. Както вече се подчерта, ние смятаме за основно важно правило стриктно да се разграничават резултатите на външното изследване от окултните съобщения, за да не се създаде отново онази замъглена, лъжлива атмосфера, която досега правеше невъзможно да се различава истината от измамата.

Хейер най-напред също описва началото на розенкройцерството, но като се опира изключително на сведенията на Рудолф Щайнер. След това той характеризира събитията около 1604 г., с техните окултни причини, показва отражението им във физическия свят, четирите розенкройцерски произведения и проследява техните въздействия в социално отношение през следващите столетия до Френската революция и немската класика (Лесинг, Шилер, Гьоте).

За съжаление, по отношение на неговата дълбока същност розенкройцерството е представено само общо и едностранно, като противоположност на романтизма и арабизма. За нас това е крайно недостатъчно днес.

Колкото и изложението да е обективно и достоверно, липсва нещо, което днес бихме могли да очакваме, след като толкова много е изследвано и публикувано. Вижда се, че един толкова стар труд не може повече да се издаде така, като че ли двадесет години са преминали без да оставят никаква следа. Преди всичко

Стр. 78: Не би трябвало зидарството на 18-ти век така обобщено и повърхностно да се представя за «разсадник на материалистично-естественонаучни просветителски тенденции», особено когато нещата се знаят само от слухове. Не би трябвало да се забравя, че също и от Рудолф Щайнер високо ценени личности като Фихте, Хердер, Лесинг, Гьоте, Шлегел, Лаватер. М. Клавдий, много вероятно също и Шилер, освен това Моцарт и дори граф Сен Жермен не са считали, че е под достойнството им да принадлежат към ложа на свободните зидари. Би трябвало да се преценява едно общество според върховете му, а не според утайката!

липсва по-голяма отвореност към «външния свят», която междувременно се е развила още повече. Тогава обаче би трябвало най-сетне да имаме едно ясно изложение какво представлява розенкройцерството в неговата дълбока същност. Защото все още навсякъде царят – също и сред антропософските среди – онези мъгляви представи, които под розенкройцерство разбират неясна мистика, или куриозна смесица от противоречиви окултизми. Много хора вярват, че розенкройцерството е просто идентично с антропософията или е това, което Рудолф Щайнер е изложил в цикъла «Теософия на розенкройцерите». Разбира се, че в него са се влели много неща от кабалата, арабското знание, мистиката, алхимията, астрологията, будизма и дори от мъдростта на йога, но това са придайки, които не засягат централната му същност. Най-интимната тайна, която преди всичко става видима при появата на християнството, е била строго укривана до днес от всички истински розенкройцери; защото подобно на прахристиянството, съвсем не става въпрос за учение, а за субстанциално преобразуване на този, който е обхванат от импулса и то не само на душата му, а преди всичко на етерното тяло и дори на физическите органи с техните функции – кръв, дишане, фантом. Само така стават разбираеми многообразните лечебни въздействия на розенкройцерите. По всяка вероятност Парацелз е предполагал фактическото положение и затова говори за идващия Елиас Артиста, което естествено веднага се е тълкувало материалистично. Едва Рудолф Щайнер, щом му беше дошло времето, разкри съвсем предпазливо тази интимна тайна с неговите загатвания относно въздействието на етерното тяло на Християн Розенкойц.

Днес би било напълно възможно да се издигнат до ясно-то съзнание също и тези тайни. На лице е всичко необходимо за разбирането им, но с това може да бъде поставено някакво начало само ако човек непосредствено сам е обхванат от розенкройцерския импулс.

Литература

- К. Г. Юнг, «Психология на заразяването», Събр. съч. том 16.
– «Психология и алхимия», Цюрих 1944 г.
- Г. Ф. Хартлауб, «Необяснимото. Студии за магическия мироглед», Щутгарт 1951 г.
- «Алхимизъм и розенкройцерите», Хайлборн 1948 г.
- «Тайнствени символи за камъка на мъдреца», – ръкопис.
- Различни статии в списания за изкуството, например «Signa Hermetis», Берлин 1937 г.
- Arcana Artis, Берлин 1937 г.
- Джорджоне и неговата тайна и т.н.
- А. Е. Уайт, «Действителната история на розенкройцерите», Лондон 1882 г.
- Р. Кинаст, «Йохан Валентин Андре и четирите истински розенкройцерски произведения»; Палаестра 152, Лайпциг 1926 г.
- Х. Йенинг, «Розенкройцерите», Лондон 1870 г., превод на немски Берлин, 1912 г.
- К. Кизеветер, «Историята на розенкройцерите» 1898 г.
- Фр. Витеманс «История на Розовия кръст», Париж, Адяр 1925 г.
- П. Сидир, «История и доктрина на Розовия кръст» Руен 1923 г.
- Рене Гуенон, «Aperçus sur l'Initiation», Париж 1954 г.
- «Aperçus sur l'Esotérisme Chrétien», Париж 1954 г.
- Паул Арнолд, «Histoire des Rose-Croix et les Origines de la Franc-Maçonnerie»
- «Езотеризмът на Шекспир», Париж 1955 г.
- Карл Хейер, «Исторически импулси на розенкройцерството», 2-ро издание 1959 г.
- Вили Шрьодтер, «Тайните изкуства на розенкройцерите», Хановер 1954 г.
- Хр. Лепинт, «Гьоте и окултизмът», Щрасбург 1957 г.

РУДОЛФ ЩАЙНЕР И «ХИМИЧНАТА СВАТБА НА ХРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ»

Забележително е, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» на Йохан Валентин Андре и до днес е останала книга със седем печата, макар за нея Рудолф Щайнер да е написал една дълга статия с дълбоко съдържание и поне на 12 места в лекциите си да е изтъкнал нейното голямо значение за съвремението. На какво може да се дължи това? Защо нещата с Апокалипсиса на Йоан или Гьотевата «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия» са съвсем различни? Днес всеки има претенциите да притежава подходящата представа за розенкройцерството също и когато е чел «Химичната сватба на Християн Розенкройц» само повърхностно, или изобщо не я е чел. При хората, запознати с антропософията, никой не би оспорил централното значение на розенкройцерството, но се вярва, че лесно може да се пропусне най-важния документ на розенкройцерството.

За да се разбере своеобразната ситуация, трябва да се вземат под внимание следните факти: В познатата на теософите, съответно антропософите, терминология Рудолф Щайнер често и подробно е изнасял лекции, дори тематични цикли относно Апокалипсиса на Йоан и Гьотевата «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия», а «Химичната сватба на Християн Розенкройц» той е разгледал само в една статия, предназначена преди всичко за външния свят и формулирана в типичния за такива статии сух и тежък стил, преднамерено заобикаляйки всички теософски означения (за да опази езотеричното ѝ съдържание).

Затова цикълът за Апокалипсиса е широко обсъждан и лесно разбираем. В обичайната терминология той просто и ясно обрисова строежа на произведението – преминаването през четирите свята (физически свят – предметно съзнание; астрален свят – имажинация; долен девахан – инспирация; горен или висш девахан – интуиция), на всеки от които съответстват по седем изпитания (писма, печати, тропети, купите на гнева

Zornesschalen).

Освен това са дадени няколко указания как да се тълкуват седмогавият и двурогият звяр, и небесният Йерусалим. Искаме ли обаче да опознаем повече подробности, Рудолф Щайнер не ни помага, това означава, че той оставя работата и разгадаването на всеки поотделно.

Още по-изчерпателно Рудолф Щайнер тълкува Гьотевата «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия». В двете лекции например «Гьотевото тайно откровение» практически всичко е изложено разбираемо и то по съвършен екзотеричен начин, макар над втората част да стои «езотерично». Също и тук първо се показва редуването на пречистване, просветление и съвършенство, като въз основа на всяко от тях се обясняват различните образи в «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия». Тук имаме задълбочено, лесно за схващане тълкуване и това е и причината защо «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия» се радва на всеобща популярност. Прозиращият дълбоко нещата знае обаче, че с това все още нищо не е «разбрано» и че същинските тайни продължават да са забулени.

Нека да изясним: Относно «Химичната сватба на Християн Розенкройц», Рудолф Щайнер се обръща, с изключение на дадените в различните лекции сведения, преди всичко към външния свят. Поради това статията трябва да преследва по-други цели, отколкото лекциите в кръга на членовете на Антропософското общество. В следствие на това главната тежест не пада върху тълкуването на детайлите. Те всъщност се използват, за да се обсъдят други неща.

Първоначално Рудолф Щайнер спори с научните авторитети като А. Е. Уайт или Р. Кинаст, без да ги назовава. Пред тях, изхождайки от самото съдържание, той доказва, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» никога не би могла да бъде просто фарс, защото по съответния начин тя строго и трезо, макар и не без чувство за хумор, изобразява окултни обективни факти. Поради това е невъзможно да се приеме, че 17-, 18-, а някои казват 16-годишния Андре е истинският автор на произ-

ведението. Пред обективното разглеждане се представят само две възможности: Или Андре е намерил някакъв стар документ при книжата, които е наследил, и го издва под свое име, или той има способности на медиум и само е послужил като инструмент, като глашатай на истинския автор. Рудолф Щайнер избира второто обяснение, понеже изобщо не е разбираемо защо в по-късна възраст Андре, когато е нападан, ще се представя за автор, когато лесно би могъл да признае истинския произход, с което би могъл да се оправдае. Освен това при тази предпоставка се разрешават всички други противоречия в изявленията на самия Андре.

Вторият важен момент за Рудолф Щайнер е зависимостта от времето в цялото произведение. Не само последователно имагинативният език, но също така и редица интересни подробности ясно доказват, че «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е написана още преди 17-ти век. Тя е неприкрит израз на решаващата повратна точка (1450 г.) и поставя съответните изисквания към хората след прехода. Така тя иска да въведе ново, духовно съзерцание на природата и изведени от духовните взаимовръзки социални импулси.

Трети също толкова важен момент е доказателството заключителното значение на личността на Християн Розенкройц в прехода към новата епоха. Неговата задача е била да пренесе старата инициация в новата, съответстваща на съвременния човек. В «Химичната сватба на Християн Розенкройц» отново е отразен преходът от вкорененото в душевността, в чувствата инстинктивно познание към индивидуалното разсъдъчно познание. Поради това се посочва не само необходимостта да се прозре мъртвото като нещо духовно, но и да се покаже как умъртвяващото познание се превръща в жизнени сили.

В края на краищата Рудолф Щайнер си поставя задачата чрез «Химичната сватба на Християн Розенкройц» да опише изобщо условията за инициацията. Не се обясняват изображенията, а чрез тях се илюстрират ситуацияите по пътя на посвещението. Така сме изправени пред парадоксалния факт, че

Рудолф Щайнер се обръща към външния свят по екзотеричен начин, обяснявайки едно изцяло езотерично произведение. Той очевидно се е надявал по този начин да достигне хора извън антропософското движение.

Това последно обстоятелство и свързаните с него дълги отклонения за изясняването на окултните основни преживявания, които само косвено имат отношение към «Химичната сватба на Християн Розенкройц», са дълбоките причини за трудностите при разбирането на статията.

От най-малко петнадесет такива отклонения тук могат да бъдат посочени най-важните. В общи линии се разглеждат разликите между реалната и визионерната имажинация, между мистиката и химиката, между древните и съвременните духовни изследвания. Материалистичната наука се противопоставя на духовната астрономия, естествената алхимия – на синтетичната химия, социалната дейност, изхождаща от интелекта – на дейността, изхождаща от конкретната духовност. Освен това е показано каква важна роля играе тялото по отношение на душата; в каква взаимовръзка се намират животът и смъртта; кои са истинските основи на природата и социалния живот; чрез какво се отличават истинските от неистинските търсачи на духа; в какъв смисъл да се тълкуват женските и животинските образи в имажинациите.

Разбира се, чрез такива разглеждания много картини и символи на «Химичната сватба на Християн Розенкройц» в известен смисъл са осветени отвътре и стават разбираеми, но не дотолкова, доколкото сме свикнали при други творби като «Калевала», епоса за Гилгамеш или «Апокалипсисът на Йоан». С други думи, нещата са обяснени, като се изхожда от психологическата ситуация, а не от систематичните взаимовръзки. Затова тази статия е толкова малко подходяща за интерпретацията и толкова много за медитативната работа върху «Химичната сватба на Християн Розенкройц». Затова тя остава толкова много загадъчни неща неизказани и необяснени. Докато в Гьотевата «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия», така да се

каже, всичко ни е поставено на тепсия, при «Химичната сватба на Християн Розенкройц» трябва сами да извършим по-голямата работа за разгадаването на тайните, като едва тогава указанията на Рудолф Щайнер ще ни се разкрият в цялата си значимост.

За да не се твърди лекомислено, че в статията на Рудолф Щайнер вече се намира всичко необходимо за разбирането на «Химичната сватба на Християн Розенкройц», а да не говорим за страничните загадки, тук ще изброим някои от проблемите, които всеки внимателен читател би трябвало сам да открие.

Защо «Химичната сватба на Християн Розенкройц» е изградена в седем дни и как се разпределят те около Великден?

1. Как конкретно да си представим окултното изживяване: през деня, в полусън или в дълбок сън?
2. Как да си представим пространствените отношения в четирите свята?
3. Свързано с това: как се отразяват вътре планетните сфери?
4. Какво означават отделните образи, например небесната посланица, Алхимия, херцогинята, старецът от кулата Олимп?
5. Какво означават двете, съответно трите порти и даровете хляб, вода и сол?
6. Какъв е дълбокият смисъл на знаците и надписите на гостите?
7. Какво означава тук златното руно?
8. Какво означават царските гробове, библиотеката, лабораториите и небесният глобус заедно и по отделно?
9. Защо годината 1378 (рожденият ден на Християн Розенкройц) стои точно на това място (фонтанът с лъва през четвъртия ден)?
10. Какво представлява постройката в двореца със своите четири етажа и в каква зависимост е тя с кулата Олимп?
11. Защо трите царе са като ориенталски богове, придружавани от съпругите си и къде остава четвъртият (сме-

- сеният) цар от Гьотевата «Приказка за зелената змия и прекрасната Лилия»?
12. Защо изчезват трите царски двойки и накрая се превръщат в една?
 13. В какво отношение стои Купидон (страстта) към Венера и не е ли противоречие, когато се казва, че той не понася, ако някой повдигне завивките на майка му?
 14. Какъв смисъл имат отчасти доста грубите еротични шеги и игри през третия ден, т.е. след тепленето?
 15. Как да се разбират отделните подробности на драмата (седем акта и пет антракта), дали като ретроспективен спомен за една индивидуална или повече генерални инкарнации?
 16. Защо по морето пътуват първо седем, а след това дванадесет кораба?
 17. Защо два пъти се споменават само шест и веднъж седем пламъци? Къде остава душата на мавъра и кой го обезглавява?
 18. Защо ложето на Венера (защото то не е гроб!) се намира под Земята и какво представлява надписът там?
 19. Какъв е по-дълбокият смисъл на церемонията за сбогуването и знамето с птицата Феникс?
 20. На последно място и преди всичко: Какво означават отделните етажи на кулата, и защо тя е построена според числото седем? Какво означава надписът на котела на третия етаж?
 21. Защо старецът от кулата, младият цар и братът яздат един до друг до двореца?
 22. Какво представлява мистериозната кутия, която старецът от кулата предава на кралската двойка?
 23. Защо братът изпада в объркване заради такова илюзорно прегрешение?
 24. Какво точно и конкретно означава мистериозното пазене на вратата?

Бих искал да знам кой читател на «Химичната сватба на Християн Розенкойц» не си е задал поне един или повече въпроси при четенето на произведението. Който, с оглед на предупреждението на Рудолф Щайнер в началото на своята статия (в края на първата част), намира за неуместно поставянето на тези въпроси, нека да си спомни какво е казал същият Рудолф Щайнер във връзка с Парсифал относно задаването на въпроси. Разбира се, някои от загадките се засягат от него, но без да намерим пълен отговор. Умишлено, разбира се, като ние твърдо вярваме.

Така че не може да се каже, че разбираме «Химичната сватба на Християн Розенкойц», дори задълбочено да сме прочели статията на Рудолф Щайнер, ако не можем ясно да отговорим на поставените по-горе въпроси. Статията на Рудолф Щайнер просто не е достатъчна за пълното разбиране. То по-скоро предпоставя собствените дългогодишни усилия за опознаването на дадените от Рудолф Щайнер основни истини.

Дано да се разбира от само себе си, че чрез това схващане ни най-малко не се засяга авторитета на Рудолф Щайнер. Нима въпросите са неоснователни, понеже е нямало повод и намерение да бъдат предварително отговорени? За щастие той е оставил още някои неща, които трябва сами да извършим.

КОМЕНТАРИ

За заблуждението, че е имало няколко статии за «Химичната сватба на Християн Розенкройц» от Рудолф Щайнер, може би сам той е дал повод (или е погрешно записано). В лекцията на 26-ти август 1918 г. в «Тайните на Слънцето и триделния човек» (стр. 50) сам той казва: «Аз посочих това в поредица от статии за «Химичната сватба на Християн Розенкройц» в <das Reich>». В действителност става въпрос за една единствена статия, която е печатана в три части от октомври 1917 г. до април 1918 г. Оттогава се сблъскваме с тази грешка и при много добросъвестни изследователи, като Ернст Уехли «Новото търсене на Светия Граал», Щутгарт 1921 г. (стр. 270), и Карл Хейер в «Исторически импулси на розенкройцерството», 1938 г. и 1959 г. (стр. 30, 32, 33, но на страница 36 и 41 е поправено).

Виж. «Градивните камъни за разбирането на Мистерията на Голгота», Събр. съч. 175, 4-та и 14-та лекция (Берлин, 27 февруари и 19 април 1917 г.); «Кармата на материализма», в Събр. съч. 176, 8-ма и 9-та лекция (Берлин, 18 и 25 септември 1917 г.); «Духовните основи на външния свят», Събр. съч. 177, 2-ра, 6-та и 7-ма лекция (Дорнах, 30 септември, 8 и 12-ти октомври, 1917 г.); «Земната смърт и мировият живот...», Събр. съч. 181, 15-та и 18-та лекция (Берлин, 25 юни и 16 юли 1918 г.); «Науката за изграждането на човека», Събр. съч. 183, 6-та лекция, (Дорнах, 26 август 1918 г.); «Мистерийни образи», Събр. съч. 232, 9-та лекция (Дорнах, 09 декември 1923 г.); «Езотерично разглеждане на кармичните взаимовръзки», том I, Събр. съч. 235, 12-та лекция (Дорнах, 23 март 1924 г.); том II, 1-ва и 4-та лекция (Дорнах, 6 и 26 април 1924 г.); «Моят жизнен път» (1925), Събр. съч. 28, гл. XII.

Сравни. «Езотерично разглеждане на кармичните взаимовръзки», том I, Събр. съч. 235, 12-та лекция (Дорнах, 23 март 1924 г.), стр. 211: «Защото това е едно изцяло инспирирано произведение.»

ЛИТЕРАТУРА

I. Издания на «Химичната сватба на Християн Розенкройц»: Д-р мед. Ферд Маак, с въведение; издателство Х. Бардорф, Берлин. 1-во издание 1913 г.; 3-то издание 1922 г. (Сравни д-р Рудолф Щайнер, «Тайните на прага», 8-ма лекция.)

1. Издание с 28 илюстрации от Ханс Вилдерман, издателство Густав Восе, Регенбург 1923 г. (Както в 1-во, така също и във 2-ро издание има много печатни грешки в текста и в забележките.)

2. В списанието «Дас Райх», Мюнхен 1916 г.

3. Първото напечатване в Страсбург 1616 г.

II. Статии за «Химичната сватба на Християн Розенкройц»

1. Р. Кинаст, Йохан Валентин Андре и четирите истински розенкройцери произведения; «Палаестра 152», Лайпциг 1926 г., издадена от А. Бранд и Густав Рьоде, издателство Майер и Мюлер, Лайпциг 1926 г.

2. Д-р Рудолф Щайнер «Химичната сватба на Християн Розенкройц» в списанието «Дас Райх», Мюнхен, октомври 1917 г. до април 1918 г., (съдържа много печатни грешки).

3. Д-р Рудолф Щайнер същото като ново издание в «Ди Драйн», № 3, 4, 5, 1927 г. (печатните грешки от предишното издание тук са коригирани; в нашето издание се взе тази версия).

4. Д-р Т. Маурер, «Изпитанието на душите в Химичната сватба на Християн Розенкройц», «Гьотеанум» година 15-та, брой 10.

5. Д-р Т. Маурер, «Стенописът от стълбището на Гралсбург Карлщайн», «Гьотеанум» година 7, брой 21.

6. Паул Арнолд, «Histoire des Rose-Croix et les Origines de la Franc-Maçonnerie».

«Езотеризмът на Шекспир», Париж, 1955 г..

III. Д-р Рудолф Щайнер относно розенкройцерството:

1. «Евангелието на Йоан» Хамбург, 1908 г., Събр. съч. 103.
2. «Ориентът в светлината на Оксидента», Мюнхен, 1909 г., Събр. съч. 113.
3. «Макрокосмос и микрокосмос», Виена 1910 г., Събр. съч. 119.
4. «Земният и космическият човек», Берлин, 1912 г., Събр. съч. 133.
5. «Животът между смъртта и новото раждане в съотношение с космическите факти», Берлин, 1912/13 г., Събр. съч. 141.
6. «Строителни тухли за познание на Мистерията на Голгота», Берлин 1917 г., Събр. съч. 175.
7. «Езотеричното християнство и духовното ръководство на човечеството» Събр. съч. 130, 19-та лекция, Хамбург, 17 юни 1912 г., 20-та лекция Нойшател, 18 декември 1912 г. Б. пр.

Освен това и много други единични сведения.

За този, който познава същността на изживяванията на човешката душа, когато ѝ се отворят входните порти към духовния свят, е достатъчно да прочете само няколко страници от «Химичната сватба на Християн Розенкройц, година 1459», за да разбере, че описанието в книгата се отнася до действителни духовни опитности.

Описаните събития биха могли да се проследят в известна степен душевно, като се изследва какво може да се каже за тях, когато се вникне в духовната действителност. Без да се обръща внимание на всичко написано досега относно тази книга, нека да застанем на гореописаната гледна точка. Нека от самата книга да извлечем това, което тя иска да разкаже. Едва тогава може да се отговори на въпросите, които много читатели поставят, преди да бъде изградена една основа като предпоставка за тяхното разглеждане.

Рудолф Щайнер